

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما

ده گفتار درباره

مهدا و بیت

علی اکبر مهدی پور و محمد رضا نوابیان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ده گفتار درباره مهدویت

نویسنده:

علی اکبر مهدی پور

ناشر چاپی:

مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۲	ده گفتار درباره مهدویت
۱۲	مشخصات کتاب
۱۳	اشاره
۱۵	پیش گفتار
۱۷	گفتار اول: جوان و انتظار
۱۷	۱. ارزش جوانی
۱۸	۲. توجه پیامبر اعظم (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ) به جوانان
۱۹	۳. جوان و انقلاب جهانی امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام)
۲۰	۴. رهبر جوان
۲۱	۵. آسیب پذیری جوانان در آخر زمان
۲۲	گلبانگ حدیث
۲۳	پرسمان
۲۳	موضوع های پیشنهادی
۲۵	گفتار دوم: شناخت حجت
۲۵	اشاره
۲۶	ضرورت شناخت حجت خدا
۲۷	گلبانگ حدیث
۲۸	پرسمان
۲۸	موضوع های پیشنهادی
۳۰	گفتار سوم: بایسته های انتظار
۳۰	اشاره
۳۰	وظایف منتظران
۳۰	اشاره

۳۱	۱. شناخت امام
۳۳	۲. اطاعت و الگوپذیری
۳۴	۳. محبت و یاد امام
۳۴	اشاره
۳۴	الف) دعا
۳۵	ب) صدقه
۳۵	ج) هدیه و نیابت
۳۶	۴. پیروی از نایب امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَام)
۳۶	۵. وحدت و هم دلی
۴۰	پرسمان
۴۰	موضوع شناسی
۴۲	گفتار چهارم: در انتظار خورشید (دعا برای فرج)
۴۲	اشاره
۴۴	۱. برکات و آثار دعا برای تعجیل فرج
۴۶	۲. میزان توجه منتظران به دعا برای فرج
۴۷	۳. «وَبِئَمْنِهِ زُرِقَ الْوَرَى»
۵۰	۴. اهمیت دعا برای فرج
۵۲	گلبانگ حدیث
۵۳	پرسمان
۵۴	موضوع های پیشنهادی
۵۵	گفتار پنجم: عدالت مهدوی
۵۵	اشاره
۵۵	۱. گستره عدل مهدوی
۵۸	۲. شمیم رحمت
۶۱	گلبانگ حدیث
۶۲	پرسمان

۶۲	موضوع های پیشنهادی -
۶۳	گفتار ششم: جهان در انتظار
۶۳	اشاره
۶۳	۱. باورداشت موعود در آیین یهود
۶۳	اشاره -
۶۴	سیمای موعود در عهد عتیق
۶۴	اشاره -
۶۵	الف) تورات
۶۶	ب) کتاب حقیوق نبی
۶۷	ج) زبور
۷۰	۲. باورداشت موعود در آیین مسیحیت
۷۱	سیمای موعود در آینه اناجیل
۷۱	اشاره -
۷۱	الف) اناجیل متی
۷۲	ب) انجیل مرقس
۷۲	ج) انجیل لوقا
۷۳	۳. هم سویی باورداشت موعود میان اسلام و مسیحیت
۷۵	۴. منبع شناسی
۷۶	گلبانگ حدیث
۷۷	پرسمان
۷۷	موضوع های پیشنهادی -
۸۰	گفتار هفتم: نشان یاران
۸۰	۱. ویژگی یاران حضرت مهدی(عَلَيْهِ السَّلَام)
۸۰	اشاره
۸۱	الف) بینش عمیق نسبت به حق تعالی
۸۲	ب) اهل عبادت

۸۳	ج) محبت به امام
۸۳	د) اطاعت پذیری
۸۴	هـ) گذر از آزمون ها
۸۴	و) شهادت خواهی
۸۴	ز) اهل جهاد
۸۵	ح) شجاع
۸۵	ط) اهل زهد
۸۶	ی) یک دل
۸۶	ک) استواری در برابر سرزنش ها
۸۷	ل) اهل قرآن
۸۷	م) عصیان ستیزی
۸۸	۲. بشارت هایی برای یاران
۹۱	گلبانگ حدیث
۹۲	پرسمان
۹۳	موضوع های پیشنهادی
۹۵	گفتار هشتم: اهل سنت و مهدویت
۹۵	اشاره
۹۵	تواتر احادیث مهدویت
۹۶	صحت احادیث مهدوی
۹۷	۳. روایات اهل سنت درباره حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام)
۹۷	اشاره
۹۷	الف) نسب حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام)
۹۷	اشاره
۹۸	یک - مهدی از اهل بیت است
۹۸	دو- حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) از نسل حضرت علی (عَلَيْهِ السَّلَام)
۹۸	سه - حضرت مهدی از نسل فاطمه (سلام علیها)

- ب) ویژگی های جسمانی حضرت مهدی(عَلَيْهِ السَّلَام) ۹۹
- اشاره ۹۹
- یک - چهره نورانی ۹۹
- دو- پیشانی بلند و بینی کشیده ۹۹
- سه - خال بر گونه ۹۹
- ج) هم نام بودن حضرت مهدی(عَلَيْهِ السَّلَام) با پیامبر اعظم(صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ) ۱۰۰
- د) زمینه های ظهور ۱۰۰
- اشاره ۱۰۰
- یک - ناامیدی همگانی ۱۰۰
- دو- فراگیر شدن ستم ۱۰۰
- هـ-) نشانه های ظهور ۱۰۱
- اشاره ۱۰۱
- یک - ندای آسمانی ۱۰۱
- دو- سفیانی ۱۰۱
- سه - خسف در بیداء ۱۰۱
- چهار- قتل نفس زکیه ۱۰۲
- و) امور مربوط به ظهور حضرت مهدی(عَلَيْهِ السَّلَام) ۱۰۲
- اشاره ۱۰۲
- یک - اصلاح امر ظهور در یک شب ۱۰۲
- دو- محل ظهور و بیعت با حضرت مهدی(عَلَيْهِ السَّلَام) ۱۰۲
- سه - نزول فرشتگان در روز ظهور ۱۰۳
- چهار- نزول حضرت عیسی(عَلَيْهِ السَّلَام) ۱۰۳
- ز) ویژگی های حکومت امام مهدی(عَلَيْهِ السَّلَام) ۱۰۴
- اشاره ۱۰۴
- یک - عدالت گستری ۱۰۴
- دو - رفاه و آسایش عمومی ۱۰۴

- سه - رضایت همگانی ۱۰۴
- چهار - امنیت فراگیر ۱۰۵
- پنج - احساس بی نیازی ۱۰۵
- شش - چیرگی اسلام بر همه ادیان ۱۰۵
- گلبانگ حدیث ۱۰۵
- پرسمان ۱۰۷
- موضوع های پیشنهادی ۱۰۷
- گفتار نهم: نشانه های فرج ۱۰۹
- اشاره ۱۰۹
۱. گستره نشانه های ظهور ۱۱۰
۲. نشانه های حتمی ۱۱۲
- اشاره ۱۱۲
- الف) خروج سفیانی ۱۱۲
- ب) خروج یمانی ۱۱۶
- ج) بانگ آسمانی ۱۱۸
- اشاره ۱۱۸
- یک - زمان ندا ۱۱۹
- دو- زبان پیام ۱۲۰
- سه - گستره پیام ۱۲۰
- چهار - محتوای پیام ۱۲۰
- د) خسف بیداء ۱۲۱
- ه- قتل نفس زکیه ۱۲۴
- گلبانگ حدیث ۱۲۷
- پرسمان ۱۲۸
- موضوع های پیشنهادی ۱۲۹
- گفتار دهم: سیره نبوی و مهدوی ۱۳۰

- ۱۳۰ اشاره
- ۱۳۰ ۱. سیره امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام)
- ۱۳۲ ۲. اخلاق نبوی
- ۱۳۲ ۳. جلوه های رفتاری نبوی و مهدوی
- ۱۳۲ اشاره
- ۱۳۲ الف) آراستگی و زیبایی
- ۱۳۳ ب) مهربانی و محبت
- ۱۳۴ ج) مشورت
- ۱۳۵ د) فروتنی
- ۱۳۵ هـ) عدالت
- ۱۳۶ و) مدارا و بخشش
- ۱۳۷ گلبانگ حدیث
- ۱۳۸ پرسمان
- ۱۳۸ موضوع های پیشنهادی
- ۱۳۹ کتاب نامه
- ۱۴۶ درباره مرکز

ده گفتار درباره مهدویت

مشخصات کتاب

سرشناسه: مهدی پور، علی اکبر - فؤادیان، محمدرضا

عنوان و نام پدیدآور: ده گفتار درباره مهدویت / علی اکبر مهدی پور و محمدرضا فؤادیان؛

[گردآورنده] مرکز پژوهش های اسلامی صداوسیما.

مشخصات نشر: قم: دفترعقل

شابک: 7-46-5563-600-978

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع:

شناسه افزوده: صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهش های اسلامی

رده بندی کنگره: 3 1388 م9ج/4/253 BP

رده بندی دیویی: 644/297

شماره کتابشناسی ملی: 1931570

نویسنده: علی اکبر مهدی پور و محمدرضا فؤادیان

ویراستار: حبیب مقیمی

صفحه آرا:

ناشر: دفتر عقل

تهیه کننده: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

نوبت چاپ:

چاپ:

شمارگان:

بها: ریال

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

تلفن: 2919670 - 0251 دورنگار : 2915510

تهران: خیابان جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیرزمین

تلفن: 22014738 شماره: 22164997

info@irc.ir

www.irc.ir

شابک: 978-600-5563-18-4 / 978-600-5563-18-4 ISBN:

ص: 1

اشاره

ده گفتار درباره مهدویت

علی اکبر مهدی پور، محمدرضا فوادیان

ص: 2

مهدویت، تنها یادگار پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) برای دوران ماست. امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، آخرین امام از سلسله پاک امامت و ولایت است. در روایتی از فریقینمی خوانیم که پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود:

مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةَ الْجَاهِلِيَّةِ. (1)

آن که بمیرد و امام زمانش را نشناسد، به مرگ جاهلیت مرده است (و گویی از اسلام بهره ای نبرده است).

با توجه به این روایت باید گفت مهدویت، رمز «حیات» و هویت شیعیان به شمار می رود؛ زیرا تمام دین ها و مکتب ها، ارتباط میان زمین و آسمان را قطع شده می دانند و تنها مذهبی که واسطه میان خالق و مخلوق را باور دارد، شیعه است. در باور شیعه، امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، انسان کامل، واسطه فیض و رابط ملک و ملکوت است.

از حساسیت دشمنان نیز به اهمیت این موضوع می توان پی برد. این مسئله اعتقادی مهم، در ساختار فکری و عملی شیعیان نقش مهمی دارد. مخالفان همواره کوشیده اند با این مسئله به مبارزه برخیزند (2) و با طرح شبهه هایی، این اندیشه را دچار تزلزل کنند، ولی با وجود همه آسیب ها، قدرت و قوت این مباحث جان های تشنه را سیراب می کند.

در این راستا، بر آن شدیم تا بر اساس اهمیت و جایگاه این موضوع، ده محور مهم و کاربردی آن را با عنوان های: جوان و انتظار؛ شناخت حجت؛ وظایف منتظران؛ دعا برای فرج؛ عدالت مهدوی؛ ادیان و مهدویت؛ نشان یاران؛ دیدگاه اهل سنت درباره این موضوع؛ نشانه های ظهور و سیرت نبوی

ص: 3

1- . محمدباقر مجلسی، بحارالانوار، بیروت، دارالمعارف المطبوعات، 1379، ج 51، ص 160.

2- . نک: محمد صابر جعفری، مهدی ستیزان، مرکز تخصصی مهدویت.

و مهدوی را بررسی کنیم تا چراغی فراسوی ره پویان الهی باشد.

ص: 4

1. ارزش جوانی

زندگی انسان ها سه مرحله دارد: کودکی، جوانی و پیری. جوانی، مرحله قدرت و قوت است که ناتوانی از دو سو آن را احاطه کرده است. بنابراین، بهار عمر انسان، جوانی است.

انسان در پیمودن راه زندگی و پستی ها و بلندی های آن، مانند کوه نوردی است که یک روز دامنه فراز را می پیماید تا خود را به مرتفع ترین قله کوه برساند و روز دیگر از دامنه نشیب می گذرد تا به آخرین نقطه نزولی برسد. هنگام پیمودن دامنه فراز، هر روز که بر وی می گذرد، چشم اندازش وسیع تر می شود و نقاط تماشایی را بیشتر می بیند. وقتی که به قله کوه قدم می گذارد، بر همه جا مسلط می شود و عالی ترین منظره ها را می بیند. برعکس، هنگام پیمودن راه نشیب، هر روز که بر او می گذرد، چشم اندازش محدودتر می شود و نقاط تماشایی، یکی پس از دیگری از نظرش پنهان می شوند.

روزهای جوانی، رسیدن به بالاترین مرحله زندگی است. از دیدگاه جوان، منظره های زیبا و چشم اندازهای دل انگیز بسیار است. روح جوانان لبریز از آرزوها و سرشار از عشق و امید است. روزهای جوانی، دوران درخشندگی

زندگی، شادمانی، قوت و قدرت نشاط و امید، کار و کوشش، شور و هیجان است. (1)

2. توجه پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) به جوانان

پیشوای عالی قدر اسلام به لیاقت و کارآیی جوانان در امور جامعه اسلامی توجه داشت و در حکومت نوینپاد خود، از نسل جوان استفاده می کرد.

مصعب بن عمیر یکی از اصحاب جوان پیامبر اسلام پیش از هجرت بود. او بسیار زیبا و عقیف، بلند همت و جوان مرد بود. پدر و مادرش به وی علاقه بسیاری داشتند و مورد تکریم و احترام مردم مکه بود. بهترین لباس ها را می پوشید و به «طاووس حرم» معروف بود. او شیفته سخنان آسمانی پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) و مجذوب گفتار نافذ حضرت شد و آیین اسلام را پذیرفت. پدر و مادرش خشمگین شدند و او را در خانه زندانی کردند، ولی این مجازات در وی اثری نگذاشت و در مسلمانی ثابت قدم ماند و پس از هجرت، در جنگ احد به شهادت رسید.

مصعب بن عمیر یک سال پیش از هجرت، به عنوان نخستین مبلغ اسلام از سوی پیامبر مأموریت یافت به مدینه برود و مردم را برای هجرت آماده کند. مصعب، با حرارت و نیروی ایمان، با شور و هیجان جوانی و در کمال اخلاص، کار خود را آغاز کرد. او با گفتار آتشین در سخنرانی، آهنگ گرمش در تلاوت قرآن، اخلاق پسندیده اش در معاشرت با مردم، افکارشان را زیر و رو کرد و آنان بیش از پیش به اسلام گرویدند. (2)

همچنین گفته اند پس از فتح مکه، پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) و مسلمانان گرفتار جنگ حنین شدند. پیامبر از مکه خارج شد، ولی لازم بود در آن شرایط

ص: 6

-
- 1- . محمدتقی فلسفی، جوان از نظر عقل و احساسات، تهران، نشر فرهنگ، 1378، صص 1 و 2.
 - 2- . اسماعیل حاجیان، حدیث جوانی و یاران امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَام)، تهران، مهام، 1383، ص 13.

حساس، فرمانداری شایسته برای مکه برگزیند. پیشوای اسلام، از میان تمام مسلمانان، جوان بیست و یک ساله ای به نام عتاب بن اسید را برای آن مقام برگزید و در برابر گله مندی بعضی از بزرگان دستور داد که همه باید از او پیروی کنند. عتاب تا آخر عمر پیامبر، فرماندار مکه بود و مکه را به شایستگی اداره کرد. (1)

نمونه دیگر آن است که پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در آخرین روزهای عمرش، فرماندهی لشکر اسلام را به اسامه بن زید سپرد. به طور کلی، چنین نمونه هایی نشان دهنده توجه ویژه حضرت به جوانان شایسته است. همچنان که در زندگی ائمه اطهار: هم به موارد فراوانی از این دست می توان اشاره کرد. (2)

3. جوان و انقلاب جهانی امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)

بر اساس روایت های اسلامی در تشکیل حکومت جهانی امام عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، حضرت به نیروی فراوان و بانشاط جوان تکیه دارد و ایشان خود نیز هنگام ظهور، جوان هستند.

امیر مؤمنان حضرت علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) درباره یاوران امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) می فرماید:

أَصْحَابُ الْمَهْدِيِّ شَبَابٌ لَا كُهُولَ فِيهِمْ إِلَّا مِثْلَ كَحْلِ الْعَيْنِ وَالْمِلْحِ فِي الزَّادِ وَأَقْلُ الزَّادِ الْمِلْحُ. (3)

یاران مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) جوانند و پیر در آنها نیست مگر به قدر سرمه چشم یا به اندازه نمک در زاد و توشه سفر که نمک، کمترین وسیله سفر است.

بنابراین، یکی از ویژگی های حکومت امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، تکیه بر نیروی جوانان است. امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در روایتی می فرماید:

بَيْنَا شَبَابُ الشَّيْعَةِ عَلَى ظُهُورِ سَطُوحِهِمْ نِيَامٌ إِذَا تَوَافَوْا إِلَى صَاحِبِهِمْ فِي لَيْلِهِ

ص: 7

1- . همان، ص 14.

2- . همان؛ جوان از نظر عقل و احساسات، ج 1، صص 12 - 20.

3- . بحارالانوار، ج 52، ص 323.

وَاحِدِهِ عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ فَيَصْبِحُونَ بِمَكَّةَ. (1)

جوانان شیعه در پشت بام های خانه خویش در خوابند که بدون وعده قبلی، ناگهان به ندای صاحب خود در یک شب، پاسخ می دهند و صبح در مکه حضور می یابند.

4. رهبر جوان

در روز ظهور و قیام جهانی امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، ظاهر امام و سن آن حضرت، جوان است. در برخی روایت ها، کلمه «شاب» یعنی جوان آمده است (2)

و در برخی دیگر، این واژه ها به چشم می خورد:

«شابٌ حَدَّثٌ؛ جوانی نورس»؛ (3)

«بشخ الشَّباب؛ بهترین مرحله جوانی»؛ (4)

«شابا مُوقَّفا؛ جوانی کامل»؛ (5)

«شابٌ بَعْدَ كِبَرِ السَّنِّ؛ جوان است با اینکه سنش زیاد است»؛ (6)

«شَيْخُ السَّنِّ شَابٌ الْمُنْظَرُ؛ سنش زیاد و چهره اش جوان است»؛ (7)

امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در همه مدت حکومت، جوان می ماند. در روایت آمده است:

أَيُّ فِي الصُّورَةِ، أَيُّ صَاحِبٍ هَذَا الْأَمْرِ يُرَى دَائِمًا أَنَّهُ فِي سِنِّ أَرْبَعِينَ وَلَا يُؤَثِّرُ فِيهِ الشَّيْبُ وَلَا يُغَيِّرُهُ. (8)

ص: 8

1- . همان، ص 370.

2- . ابن ابی زید نعمانی، غیبت نعمانی، ترجمه: محمد جواد غفاری، ص 269؛ بحار الانوار، ج 53، ص 7.

3- . عبدالله بن جعفر حمیری، قرب الاسناد، قم، موسسه آل البيت، ص 21.

4- . محمد بن حسن طوسی، الغیبه، قم، موسسه المعارف الاسلامیه، 1370، ص 421.

5- . غیبت نعمانی، ص 268.

6- . محمد بن علی بن بابویه، کمال الدین و تمام النعمه، ترجمه: منصور پهلوان، قم، دارالحديث، 1382، ج 1، ص 597.

7- . علی بن موسی بن طاووس، الملاحم و الفتن، تهران، اسلامیه، 1381، ص 142.

8- . بحار الانوار، ج 52، ص 319. درباره جوانی حضرت نک: جواد جعفری، مقاله «جمال یار»، فصل نامه انتظار، ش 5، ص 164.

در صورت و قیافه ظاهری چنین است؛ یعنی صاحب این امر، همیشه در چهل سالگی دیده می شود و پیری در او اثر نمی کند و قیافه اش را تغییر نمی دهد.

5. آسیب پذیری جوانان در آخر زمان

روایت هایی درباره آخر زمان وجود دارد که سیمای جوانان را خوب ترسیم نمی کند(1)

و جوانان را آلوده به فسادهای آخر زمان و مبتلا به آن توصیف کرده اند. آشکار است که مقصود از این روایت ها همه جوانان نیستند. درحقیقت، این روایت ها، زنگ خطر و هشدار برای آسیب هایی است که جوانان را در آخر زمان تهدید می کند. بنابراین، چنانچه جوانی به گناهی آلوده شد، با توبه می تواند به صف یاوران امام مهدی(عَلَيْهِ السَّلَامُ) درآید.

اگر سفر کنی از خویش در جوانی کن

که جای پای سبک رو، عصا نمی گیرد(2)

امام علی(عَلَيْهِ السَّلَامُ) درباره ارزش توبه جوان می فرماید:

مَا مِنْ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ شَأْنٍ تَائِبٍ(3)

5. آسیب پذیری جوانان در آخر زمان روایت هایی درباره آخر زمان وجود دارد که سیمای جوانان را خوب ترسیم نمی کند(4)

هیچ چیزی نزد خدا دوست داشتنی تر از جوان توبه کننده نیست.

امام مهدی(عَلَيْهِ السَّلَامُ) هم در دعایی که با «اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ» آغاز می شود، از خداوند بزرگ می خواهد که: «وَعَلَى الشُّبَّانِ بِالْإِنَابَةِ وَالتَّوْبَةِ؛ خداوندا، جوانان را توفیق تضرع و توبه روزی بفرما»(5)

جوانی که در اوج توفان غرایز، از هوس ها دست می کشد و در برابر خالق و محبوب به عبادت برمی خیزد، بیشترین ارزش را دارد. چه بسیار

ص: 9

1- . برای آگاهی از این روایات نک: سلیمان کامل، روزگار رهایی، ترجمه: علی اکبر مهدی پور، تهران، آفاق، 1381، ج 2، صص 719، 751، 778 و 955.

2- . صائب تبریزی.

3- . ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، بغداد، دارالکتب العربی، 1384، ج 11، ص 181.

4- . برای آگاهی از این روایات نک: سلیمان کامل، روزگار رهایی، ترجمه: علی اکبر مهدی پور، تهران، آفاق، 1381، ج 2، صص 719، 751، 778 و 955.

5- . مفاتیح الجنان، ترجمه: مهدی الهی قمشه ای، قم، موعود اسلام، 1383، دعای امام مهدی(عَلَيْهِ السَّلَامُ).

نیکوست که روز تولد حضرت علی اکبر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را «روز جوان» نامیدند؛ زیرا او بهترین الگو و اسوه برای جوانان در مسیر حق است. کسی که شبیه ترین انسان در اخلاق و رفتار و منطق به رسول الله (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) بود، با جان و دل، امام زمانش را یاری کرد. پس همان گونه که علی اکبر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) پشتیبان فرزند خاتم پیامبران بود، ما جوانان ایران زمین نیز باید پشتیبان خاتم امامان باشیم و به کارهایی که سبب نارضایتی حضرت ولی عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) می شود، دست نزنیم. تا روزی که جهان از نور حضرتش روشن شود و جوانان در سایه سار وجود نازنینش، شاهد دورانی باشند که هیچ گاه سابقه نداشته است.

کلبانگ حدیث

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود:

1. يَخْرُجُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يُوَاطِي إِسْمُهُ إِسْمِي وَخُلُقُهُ خُلُقِي، يَمْلَأُهَا عَدْلًا وَقِسْطًا كَمَا مُلِئْتُ ظُلْمًا وَجَوْرًا. (1)

مردی از اهل بیت من خروج می کند که نامش هم نام من و خویش، هم خوی من است. زمین را پر از عدل و داد می کند، آنچنان که پر از جور و ستم شده است.

2. نَحْنُ وَوَلَدُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ سَادَةُ الْجَنَّةِ: أَنَا وَحَمْزَةُ وَجَعْفَرُ وَعَلِيٌّ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَالْمَهْدِيُّ. (2)

ما اولاد عبدالمطلب سروران اهل بهشتیم: من، حمزه سید الشهداء، جعفر طیار، علی، حسن، حسین و مهدی.

3. مَنْ كَذَّبَ بِالْمَهْدِيِّ فَقَدْ كَفَرَ. (3)

هرکس مهدی را انکار کند، کافر می شود.

ص: 10

1- . طبرانی، المعجم الكبير، ج 10، ص 83.

2- . ابن طلحه، مطالب السنن، ج 2، ص 126.

3- . ابن حجر، الفتاوى الحديثه، ص 37.

4. يَقُومُ فِي يَوْمِ عَاشُورَاءَ وَيُظْهَرُ يَوْمَ السَّبْتِ الْعَاشِرِ مِنَ الْمُحَرَّمِ قَائِمًا بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ، وَشَخْصٌ قَائِمٌ عَلَى يَدِهِ يُنَادِي: الْبَيْعَةُ الْبَيْعَةُ. (1)

در روز شنبه، روز عاشورا، دهم ماه محرم ظهور می کند و میان رکن و مقام قرار می گیرد. شخصی بالا دست او بانگ می زند: بیعت، بیعت.

5. يُقَسِّمُ الْمَالَ بِالسَّوِيَّةِ، وَيَعْدِلُ فِي الرَّعِيَّةِ، وَيُقْضَى فِي الْقَضِيَّةِ؛

بیت المال را به صورت برابر در میان مردم تقسیم می کند. عدالت را میان امت اجرا می کند و هنگام داوری، حق و باطل را دقیقاً جدا می کند. (2)

پرسشنامه

1. امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چه انتظاری از جوانان دارد؟

2. به نظر شما وظیفه جوانان در برابر حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چیست؟

3. به نظر شما ویژگی های یک جوان منتظر چیست؟

4. همان گونه که می دانید یاران امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) همه جوان هستند. این مطلب یعنی چه؟

5. به نظر شما جوانان برای تعجیل در ظهور امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چه باید کنند؟

6. چرا می گویند: «در جوانی، پاک بودن شیوه پیغمبری است»؟

7. آیا تا به حال مدتی طولانی در انتظار کسی بوده اید؟ چه احساسی داشته اید؟

8. برای اینکه شخصی که منتظرش هستید، سالم و آسوده به مقصد برسد و از سویی زودتر او را ببینید، چه می کنید؟

9. اگر به شما گفته شود که با آمدن فلان شخص مشکل یا گرفتاری شما رفع می شود، چه می کنید؟

موضوع های پیشنهادی

1. معنی انتظار.

ص: 11

1- . قرمانی، اخبار الدول، ص 118.

2- . ابن عربی، الفتوحات المکیه، ج 3، ص 106.

2. ضرورت انتظار (چرا باید آمدن مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) را انتظار کشید؟)؛ نیاز جوان به انتظار و نیاز عاطفی جوان به انتظار.
3. آثار انتظار.
 - آثار فردی؛ مقام منتظران، پاداش انتظار.
 - آثار اجتماعی.
 - آثار معنوی، تربیتی، فرهنگی، نظامی، روان شناختی و نقش انتظار در تهذیب نفس.
4. رابطه عشق و انتظار. 5. انتظار یا وصال مهجوران (از باب وصف العیش، نصف العیش).
6. بایسته های شعر انتظار (تحلیل از اوضاع فعلی شعر انتظار):
 - اهمیت و گستره شعر انتظار؛
 - محافل ادبی منتظران؛
 - نگرشی به اهداف و معیارهای انتظار (جهت گیری)؛
 - بایدها و نبایدهای شعر انتظار.
7. نقش انتظار راستین در تعجیل فرج.
8. تلخی ها و شیرینی های انتظار.
9. حریفان فرهنگ انتظار (فرهنگ غرب و...).
10. موانع انتظار.
11. آفات انتظار.
12. نشانه های منتظران عهدشکن.

اشکی که ز چشمان ترم می آید * از داغ غم تو دلبرم می آید

با آنکه تو را ندیده ام، پیوسته * رخسار تو مد نظرم می آید

تا نام شریفیت به میان می آید * در پیکر ما دوباره جان می آید

عاشق تو ز دیگری می پرسد * کی مهدی صاحب الزمان می آید؟

در همه دوره های تاریخ، یک تن به عنوان «حجت خدا» در روی زمین بوده و خواهد بود که اگر یک لحظه زمین از وجود حجت خدا خالی شود، همه مخلوقات نابود می شوند.

به چند حدیث در این باره توجه کنید:

1. امام باقر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در این باره می فرماید:

از روزی که خداوند، حضرت آدم را قبض روح کرد، حتی یک لحظه زمین را از امامی که حجت خدا بر مردم و راهنمای مردم به سوی خدا باشد، خالی نگذاشت و هرگز روی زمین از حجت خدا خالی نخواهد بود. (1)

2. امیرمؤمنان علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در این زمینه می فرماید:

اللَّهُمَّ إِنَّكَ لَا تَخْلِي أَرْضَكَ مِنْ حُجَّتِكَ لَكَ عَلَى خَلْقِكَ. (2)

ص: 13

1- . محمدبن یعقوب کلینی، الکافی، ج 1، ص 179.

2- . همان، ص 221.

بارالها! تو هرگز روی زمین را از حجت خود برای مخلوقات خود خالی نمی گذاری.3. امام رضا(عَلَيْهِ السَّلَام) در این مورد فرمود:

لَوْ خَلَّتِ الْأَرْضُ طَرْفَهُ عَيْنٍ مِنْ حُجَّهِ لَسَاخَتْ بِأَهْلِهَا. (1)

اگر به مقدار یک چشم به هم زدن، زمین از حجت خالی باشد، زمین، اهلش را در کام خود فرو می برد.

ضرورت شناخت حجت خدا

با توجه به نقش حجت خدا در بقای نظام جهان هستی و نزول برکات الهی، واجب است که مردم، حجت خدا را بشناسند وگرنه رابطه آنها با آیین مقدس اسلام می گسلد. در این صورت، با مرگ جاهلی از دنیا می روند.

در حدیث متواتری که در منابع حدیثی و کلامی اهل تشیع و تسنن آمده است، رسول اکرم(صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) می فرماید: «مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً؛ هرکس بمیرد و امام زمانش را نشناسد، به مرگ جاهلی مرده است.» (2) این حدیث شریف بدون هیچ کم و کاست، در بسیاری از منابع اهل سنت آمده است. (3)

بسیاری از بزرگان شیعه و سنی نیز بر متواتر بودن آن تأکید کرده اند. «دعای معرفت که به وسیله نخستین نایب خاص حضرت بقیه الله، از ناحیه مقدسه به دست ما رسیده و سفارش شده است در زمان غیبت، چشم به راهان حضرت همواره آن را بخوانند، به مضمون این حدیث اشاره دارد:

اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي نَفْسَكَ؛ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ. اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي نَبِيَّكَ؛ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَبِيَّكَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ. اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي

ص: 14

1- . شیخ صدوق، علل الشرایع، ص 199؛ عیون الأخبار، ص 212.

2- . شیخ صدوق، کمال الدین، ج 2، ص 409.

3- . قاضی عبدالجبار، المغنی، ج 1، ص 116؛ حمیدی، الجمع بین الصحیحین، ج 2، ص 306؛ تفتازانی، شرح المقاصد، ج 5، ص 239؛ ملاعلی قاری، الجواهر المصنیه، ج 2، ص 509؛ قندوزی، ینایع الموده، ج 3، ص 372.

حُجَّتِكَ؛ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي. (1) بار خدایا، خودت را به من بشناسان؛ زیرا اگر خودت را به من نشناسانی، پیامبرت را نخواهم شناخت. خدایا، پیامبرت را به من بشناسان؛ زیرا اگر پیامبرت را به من نشناسانی، حجتت را نخواهم شناخت. خدایا، حجتت را به من بشناسان؛ زیرا اگر حجت خود را به من نشناسانی، از دین خود گمراه می شوم.

کلبانگ حدیث

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) می فرماید:

1. الْمَهْدَى مِنْهَا يَخْتَمُ الدِّينَ بِنَا كَمَا فَتَحَ بِنَا. (2)

مهدی از تبار ماست. خداوند، دین را با ما به پایان می رساند، چنان که آن را با ما آغاز کرد.

2. إِنَّمَا سُمِّيَ الْمَهْدِي لِأَنَّهُ يَهْدِي إِلَى أَمْرِ خَفِيٍّ، وَيَسْتَخْرِجُ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ مِنَ الْأَرْضِ يُقَالُ لَهَا أَنْطَاكِيَّةٌ. (3)

او را از آن رو «مهدی» می نامند؛ زیرا او به چیزی که از همگان پنهان است، رهنمون می شود. او تورات و انجیل را از سرزمینی به نام انطاکیه بیرون می آورد.

3. لَا يَزَالُ هَذَا الدِّينُ عَزِيزًا إِلَى إِثْنَا عَشَرَ خَلِيفَةً. (4)

این دین تا زمان امامت دوازده خلیفه من عزیز و پایدار است.

4. يُبَايِعُهُ بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ عِدَّةٌ أَهْلِ بَدْرِ. (5)

(سیصد و سیزده تن) به تعداد اصحاب بدر، در میان رکن و مقام با او بیعت می کنند.

ص: 15

1- . شیخ طوسی، مصباح المتعجد، ص 269؛ کمال الدین، ج 2، ص 512.

2- . ابن حجر هیثمی، الصواعق المحرقة، قم، دلیل ما، 1382، ص 344.

3- . سلمی، عقد الدرر، ص 40.

4- . ابن وردی، خریدة العجائب، ص 199.

5- . متقی هندی، تلخیص البیان، ص 125 در ضمن مجله الهادی، سال 7، ش 5.

5. يَقْسِمُ الْمَالَ، يَعْمَلُ فِي النَّاسِ بِسُنَّةِ نَبِيِّهِمْ، وَ يُلْقَى الْإِسْلَامَ بِجِرَانِهِ إِلَى الْأَرْضِ (1)

ثروت را در میان مردم - به طور مساوی - تقسیم می کند. با سیره پیامبر در میان مردم رفتار می کند. اسلام به طور کامل در زمین اجرا می شود.

پرسمان

1. اگر بخواهید کسی را بشناسید، برای شناخت او چه می کنید؟ تاکنون برای شناخت امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چه کرده اید؟
2. به نظر شما برای شناخت هر چه بهتر حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چه باید کرد؟
3. اگر بخواهید درباره امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) یک جمله بگویید، چه می گوید؟
4. اگر بخواهید یکی از نتایج شناخت امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را بگویید، چه می گوید؟
5. به نظر شما چرا شناخت امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) اهمیت دارد؟ در زندگی ما چه نقشی دارد؟
6. چگونه می توانیم به شناخت امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) برسیم؟
7. اگر به شما بگویند که حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را با چه چیزی می شناسید، چه می گوید؟

موضوع های پیشنهادی

1. سفارش های دینی برای شناخت حجت (حدیث و دعا).
2. ضرورت معرفت امام، جایگاه امام شناسی در دین داری (آیا بدون شناخت امام، دین داری ممکن است؟).
3. معنی معرفت حجت.

ص: 16

1- . شیخ منصور بن علی ناصف، التاج الجامع للاصول، ج 5، ص 342.

4. نشانه های معرفت صحیح. 5. راه های رسیدن به معرفت صحیح و کامل.

6. بایسته های معرفت و عارفان به مقام امام.

7. نمونه هایی از عارفان به حق امامت.

8. جلوه های معرفت امام در سیره نزدیکان و اصحاب خاص ائمه (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ) مثل حضرت ابوالفضل، سلمان فارسی، جابر بن یزید جُعفی و... .

9. معرفی منابع و کتاب های مربوط به معرفت امام برای نسل جوان.

10. ارتباط پیشرفت علم و سطح معرفت مردم با سطح ظرفیت معرفت امام، تناسب رشد علمی و معرفتی با معرفت امام (با بالارفتن سطح درک عمومی، امکان و انتظار معرفت عمیق تر امام بالا می رود و ظرفیت معرفت برتر پدید می آید).

ص: 17

اشاره

انتظار امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، انتظار مصلح جهانی، عدالت فراگیر و تحقق همه خوبی ها و زیبایی هاست. این انتظار در همه جنبه های زندگی منتظر، اثر می گذارد. انتظار در زندگی فردی منتظر مؤثر است، و رابطه او را با دیگر آدمیان تصحیح می کند.

از بایسته های انتظار، «وظایف منتظران» است که معرفت و عشق به امام هستی سبب آن می شود. هر چه عرفان به امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) عمیق تر شود، عشق به انجام وظایف، شیرین تر و دل پذیرتر خواهد شد. به راستی، اگر فرمان روای ملک مهربانی و امیر کاروان مهرورزی به ما لیاقت دهد تا زمینه ساز دولتش باشیم، آیا تحمل تکالیف، دشوار است یا آنکه وظایف خود را با دل و جان می پذیریم و با عشق و امید، کوشا و پرتوان خواهیم بود؟

وظایف منتظران

اشاره

علما و بزرگان دین با توجه به آیه ها و روایت ها، وظایف فراوانی را برای منتظران ظهور بیان کرده اند (1) که اکنون مهم ترین آنها را بیان می کنیم:

ص: 18

پیمودن جاده انتظار بدون شناختن امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) ممکن نیست. استقامت و پایداری در وادی انتظار، به درک صحیح از موعود امت ها بستگی دارد. روشن است که منظور از شناخت امام، تنها آگاهی از اسم و نسب امام نیست، بلکه مقصود آگاهی از جایگاه و مقام آن حضرت است.

ابونصر، از خدمت گزاران امام حسن عسکری (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، پیش از غیبت امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) به حضور آن حضرت رسید. امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) از او پرسید: «آیا مرا می شناسی؟» پاسخ داد: «آری، شما سرور من و فرزند سرور من هستید!» امام فرمود: «مقصود من چنین شناختی نبود.» ابونصر می گوید: مقصود شما چیست؟ خودتان بگویید. امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) می فرماید:

أَنَا خَاتَمُ الْأَوْصِيَاءِ وَ بِي يَدْفَعُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ الْبَلَاءَ عَنِ أَهْلِ وَ شِيعَتِي. (1)

من آخرین جانشین پیامبر خدا هستم و خداوند به (برکت) من، بلا را از اهل من و شیعیانم دور می کند.

منتظر اگر به معرفت امام دست یابد، خود را در جبهه امام می بیند و احساس می کند که در خیمه امام و کنار او قرار گرفته است. بنابراین، لحظه ای در تلاش برای تقویت جبهه امام خویش کوتاهی نمی کند. امام محمدباقر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) می فرماید:

... مَنْ مَاتَ وَ هُوَ عَارِفٌ لِإِمَامِهِ لَمْ يَضُرَّهُ، تَقَدَّمَ هَذَا الْأَمْرُ أَوْ تَأَخَّرَ وَ مَنْ مَاتَ وَ هُوَ عَارِفٌ لِإِمَامِهِ كَانَ كَمَنْ هُوَ مَعَ الْفَائِمِ فِي فُسْطَاطِهِ. (2)

... کسی که بمیرد در حالی که امام خود را شناخته باشد، جلو افتادن یا دیر کرد امر (ظهور) به او زیان نمی رساند و کسی که بمیرد و حال آنکه امام خود را شناخته است، مانند کسی است که در خیمه امام و همراه او بوده است.

ص: 19

1- . کمال الدین، ج 2، ب 43، ص 171، ح 12.

2- . الکافی، ج 1، ب 84، ص 433، ح 5.

این معرفت و شناخت چنان مهم است که معصومین: گفته اند برای به دست آوردن آن، لازم است از خداوند یاری خواست.

امام صادق(عَلَيْهِ السَّلَامُ) در این باره می فرماید: «... در زمان غیبت طولانی امام مهدی(عَلَيْهِ السَّلَامُ)، باطل گرایان (در اعتقاد و دین خود) به شک و تردید گرفتار می شوند.» زراره، از یاران خاص امام گفت: «اگر آن زمان را شاهد بودم، چه عملی انجام دهم؟» امام صادق(عَلَيْهِ السَّلَامُ) به ایشان فرمود این دعا را بخواند:

اللَّهُمَّ عَرَّفْنِي نَفْسَكَ؛ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ لَمْ أَعْرِفْ نَبِيَّكَ. اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي رَسُولَكَ؛ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي رَسُولَكَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ؛
اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي حُجَّتَكَ؛ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ؛ صَلَّلْتُ عَنْ دِينِي. (1)

خداوندا! خودت را به من بشناسان، که اگر خودت را به من نشناسانی رسولت را نخواهم شناخت. پروردگارا! رسولت را به من بشناسان، چرا که اگر رسولت را به من نشناسانی، حجتت را نخواهم شناخت. پروردگارا! حجت خود را به من بشناسان؛ که اگر حجتت را به من نشناسانی، در دینم گمراه خواهم شد.

بنابراین، بر هر فرد منتظر لازم و ضروری است حجت پروردگار، جانشین بر حق پیامبر، پیشوای انسان ها و جایگاه او در مجموعه نظام هستی را بشناسد.

یکی دیگر از جنبه های معرفت امام، شناخت سیره و صفت های امام زمان(عَلَيْهِ السَّلَامُ) است که این جنبه از شناخت، در رفتار و منش منتظر، اثر عملی گسترده ای می گذارد. بدیهی است انسان هر اندازه از زندگی امام و حجت الهی آگاهی بیشتری داشته باشد، آثار آن در بخش های گوناگون زندگی او بیشتر خواهد بود.

ص: 20

وقتی معرفت و شناخت به امام و جلوه های زیبای رفتاری آن بزرگوار به دست آمد، از پیروی و الگو گرفتن از آن مظهر کمالات سخن به میان می آید. پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در این باره می فرماید:

طُوبَى لِمَنْ أَدْرَكَ قَائِمَ أَهْلِ بَيْتِي وَهُوَ يَأْتُمُّ بِهِ فِي غَيْبَتِهِ قَبْلَ قِيَامِهِ وَيَتَوَلَّى أَوْلِيَاءَهُ وَيُعَادِي أَعْدَاءَهُ، ذَلِكَ مِنْ رُفْقَائِي وَذَوِي مَوَدَّتِي وَ أَكْرَمِ أُمَّتِي عَلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. (1)

خوشا به حال کسی که قائم خاندان مرا درک کند در حالی که پیش از دوران قیام، به او و امامان پیش از او اقتدا کرده و از دشمنان ایشان، اعلام بیزاری کرده باشد. آنان، دوستان و همراهان من و گرامی ترین امت نزد من هستند.

به راستی، آن کس که در تقوا، عبادت، ساده زیستی، سخاوت، صبر و همه فضایل اخلاقی از امام و مراد خویش پیروی کند، چه رتبه والایی نزد آن رهبر الهی خواهد داشت.

منتظری که در طلب زیباترین پدیده جهان است، خود را به خوبی ها می آراید و از زشتی های اخلاقی دوری می کند و در مسیر انتظار همواره مراقب اندیشه و رفتار خویش است وگرنه افتادن به دام بدی ها، رفته رفته فاصله او و معشوق خوبان را زیادتیر خواهد کرد. این حقیقت در بیان هشداردهنده امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) چنین آمده است:

فَمَا يَحْسِبُنَا عَنْهُمْ إِلَّا مَا يَتَّصِلُ بِنَا مِمَّا نَكْرَهُهُ وَلَا نُؤْتِرُهُ مِنْهُمْ. (2)

هیچ چیز ما را از شیعیان جدا نکرده است مگر آنچه از کارهای ایشان که به ما می رسد؛ اعمالی که خوشایند ما نیست و از شیعیان انتظار نداریم.

ص: 21

1- . کمال الدین، ج 1، باب 25، ص 535، ح 3.

2- . بحارالانوار، ج 53، ص 177.

از این رو، منتظران وظیفه دارند با الگوپذیری از امامان معصوم (عَلَيْهِمَا السَّلَامُ) به ویژه حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در مسیر عبودیت قدم بردارند و اعمالی را که سبب غضب پروردگار و ناراحتی امام عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) می شود، انجام ندهند. آنان باید با خودسازی و آراستگی اخلاقی و انجام وظایف، در شمار اصحاب و یاران حضرت (عَلَيْهِ السَّلَامُ) قرار گیرند. امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در این باره می فرماید:

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ فَلْيَنْتَظِرْ وَ لْيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَ مَحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ وَ هُوَ مُنْتَظَرٌ. (1)

هرکس دوست دارد از یاران حضرت قائم (عَلَيْهِ السَّلَامُ) باشد، باید منتظر باشد و در حال انتظار به پرهیزکاری و اخلاق نیکو رفتار کند.

3. محبت و یاد امام

اشاره

آنچه منتظران را در پیروی از آن بزرگوار یاری می دهد و پایداری در راه انتظار را در پی دارد، عشق ورزیدن به امام و پیوستگی ارتباط با آن طیب جان هاست. محبت و یاد امام، اکسیری است که لحظه های بی ارزش عمرمان را با ارزش می کند و زندگی و جانمان را صفا می بخشد.

وقتی امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) همیشه و همه جا به یاد ماست و لحظه ای ما را از یاد نمی برد، آیا سزاست که منتظران او از یاد، عشق ورزیدن و محبت کردن به او غافل باشند؟ آیا راه و رسم دوستی و محبت این نیست که ما نیز همواره به یاد او باشیم و هر صبح و شام با یاد او لحظه های عمرمان را چراغانی کنیم؟

این عشق ورزی، جلوه های گوناگونی دارد که به نمونه هایی از آن اشاره می کنیم:

الف) دعا

دعا برای سلامتی و فرج یکی از وظایف منتظران است. (2)

خواندن دعای «اللهم کن لولیک...» در نماز و غیر آن از برجسته ترین نمونه های این دعاهاست.

ص: 22

1- . غیبت نعمانی، باب 11، ص 207، ح 16.

2- . برای آگاهی بیشتر نک: حبیب الله طاهری، سیمای آفتاب، ص 156.

خواندن دعای عهد و تجدید پیمان با حضرت و دعا برای تعجیل در ظهور او، ندبه در فراق و اظهار حزن و اندوه، زیارت و توسل به او، از مهم ترین و زیباترین جلوه های دعا برای امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) است که از وظایف منتظران به شمار می رود.

ب) صدقه

منتظر حقیقی، هنگام صدقه دادن، ابتدا سلامتی وجود شریف امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را در نظر می گیرد و با صدقه دادن، سلامتی امامش را از خداوند می خواهد. (1)

در این میان، پرسش مهم برخی منتظران این است که آیا سلامتی امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) به دعا و صدقه ما بستگی دارد؟

حقیقت آن است که امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) به دعا و صدقه ما نیاز ندارد، بلکه ما نیازمند لطف و توجه او هستیم. اگر کسی به امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) احسان و نیکی کند، امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) هم بهتر از او احسان و نیکی می کند. خداوند بزرگ در قرآن می فرماید: «هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ؛ آیا جزای نیکی جز نیکی است؟» (رحمان: 60)

بنابراین، اگر شخصی هدیه ای نزد امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بفرستد، امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بهتر از آن را به او خواهد بخشید. پس همان گونه که خداوند بزرگ به عبادت های ما نیاز ندارد، امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) نیز به دعا و صدقه ما نیازی ندارد.

ج) هدیه و نیابت

از جمله وظایف منتظران آن است که هدیه هایی نزد امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) تقدیم کنند. منظور از هدیه، اعمال صالح است، مانند قرائت قرآن، حج، طواف، زیارت قبور ائمه معصومین (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ) به نیابت از آن حضرت و سرانجام هر کار خیری است که از انسان سرزند. منتظر می تواند این اعمال صالح را به محضر امام هدیه کند یا به نیابت از امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) انجام دهد.

ص: 23

1- . برای مطالعه بیشتر در این زمینه نک: مکیال المکارم، ج 2، صص 181 - 568 .

4. پیروی از نایب امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ)

یکی از وظایف مهم منتظران، پیروی کردن از نماینده و نایب امام عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) است؛ یعنی همان گونه که در زمان حضور امام باید در تمام کارها و مشکلات پیش آمده از ایشان پیروی کنیم، در زمان غیبت آن حضرت نیز باید از جانشینان آن امام اطاعت کنیم. امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در پاسخ به نامه اسحاق بن یعقوب فرمود: **وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رُؤَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ. (1)**

در حوادث واقعه به راویان حدیث ما مراجعه کنید؛ زیرا آنان حجت و نماینده من و من حجت خدا هستم.

امام حسن عسکری (عَلَيْهِ السَّلَامُ) نیز در نامه ای، مردم را به فقیهان ارجاع داده و فرموده است: «مقلّد و تابع بی چون و چرای فقیه جامع الشرائط باشید.» (2)

امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) هم در این باره می فرماید:

من فقیهان را بر شما حاکم قرار دادم. آنها منصوب ما هستند و شما موظفید در زمانی که به ما دست رسی ندارید، به آنها رجوع و به گفته آنها عمل کنید و هرگز حق ندارید آنها را رد کنید؛ زیرا رد آنها، رد ماست و رد ما، رد خداست. (3)

بنابراین، یکی از وظایف مسلم منتظران بر اساس دستور ائمه هدی (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ)، پیروی از فقیهان در تمام جنبه های زندگی (عبادی، اجتماعی، سیاسی و...) است.

5. وحدت و هم دلی

جمعیت منتظران باید طرح و برنامه ای داشته باشند که در راستای اهداف امام و حجت الهی باشد. به بیان دیگر، لازم است اجتماع منتظران، تلاش و

ص: 24

1- . احتجاج، ج 2، ص 283.

2- . همان، ص 263.

3- . کافی، ج 1، باب اختلاف حدیث، ح 10، ص 54.

حرکت خود را در مسیر رضایت رهبر موعود قرار دهد. بنابراین، جامعه منتظر بر آن است که عهد و پیمان خود با امام را به انجام رساند تا زمینه مناسب برای ظهور دولت مهدوی فراهم شود.

امام عصر (عَلِيَّةُ السَّلَامُ) در یکی از سخنان خود به چنین جمعیتی این گونه بشارت داده است:

اگر شیعیان ما - که خداوند آنان را در راه اطاعتش یاری دهد - در وفای پیمانی که از ایشان گرفته شده است، یک دل و مصمم باشند، نعمت دیدار، از آنان به تأخیر نمی افتاد و سعادت ملاقات ما برای آنها با معرفت کامل و راستین نسبت به ما، تعجیل خواهد شد. (1)

آن عهد و پیمان همان است که در کتاب خدا و سخنان نمایندگان خدا آمده است که مهم ترین آنها را بیان می کنیم:

الف) پیروی از امامان و دوستی با دوستان ائمه: و بیزاری جستن از دشمنان آنها.

ب) بی تفاوت نبودن در مقابل بدعت ها و انحراف ها در دین و رواج زشتی ها در جامعه. منتظران در برابر فراموش شدن سنت های نیکو و ارزش های اخلاقی باید از خود واکنش نشان دهند. پیامبر گرامی اسلام در این باره می فرماید:

در پایان این امت (دوره آخرالزمان) گروهی خواهند بود که پاداش آنها همانند پاداش امت اول اسلام خواهد بود. آنها امر به معروف و نهی از منکر می کنند و با اهل فتنه (و فساد) می جنگند. (2)

ج) جامعه منتظر در برخورد با دیگران وظیفه دارد همکاری را سرفصل برنامه های خود قرار دهد و افراد این جامعه به دور از تنگ نظری و

ص: 25

1- . احتجاج، ج 2، ص 600، ح 360.

2- . احمد بن حسین بیهقی، دلائل النبوه، دارالکتب العلمیه، بیروت، 1381، ج 1، ص 513، به نقل از: محمد امین بالادستیان و دیگران، نگین آفرینش، تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود، 1388، ص 126.

خود محوری، پیوسته حال فقیران و نیازمندان جامعه را پی گیری می کنند و از آنان بی خبر نمی مانند.

گروهی از شیعیان، از امام محمد باقر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) خواستند آنان را نصیحت کند. حضرت فرمود:

از میان شما آن که نیرومند است، ضعیف را یاری کند و آن که بی نیاز است، با نیازمندان مهربانی ورزد و هر یک از شما نسبت به دیگری خیرخواهی کند. (1) گفتنی است دایره این همکاری و هم یاری به محیطی که در آن زندگی می کنند، محدود نیست، بلکه خیر و نیکی منتظران به محیط های دورتر و نیازمندان شهرهای دیگر نیز می رسد؛ زیرا در پرتو روح انتظار، هیچ گونه جدایی میان افراد احساس نمی شود.

د) افرادی که عضو جامعه منتظر هستند، باید به جامعه رنگ و بوی مهدوی ببخشند و نام و یاد امام را زنده نگه دارند. همچنین باید رفتار امام را به عنوان سرآمد همه سخنان و شیوه ها به نمایش عمومی بگذارند. آنان در این راه باید با همه وجود بکوشند که بدون تردید، امامان: به آنان توجه خواهند کرد.

روزی عبدالحمید واسطی، از یاران امام محمد باقر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) به آن حضرت گفت: ما در انتظار امر فرج همه زندگی خود را وقف کردیم، به گونه ای که برای بعضی از ما مشکلاتی را به همراه داشته است. امام (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در پاسخ او فرمود:

ای عبدالحمید! آیا گمان می کنی که خداوند راه رهایی (از مشکلات) را برای آن بنده ای که خود را وقف خداوند کرده باشد، قرار نداده است؟ به

ص: 26

خدا سوگند، خداوند برای او راه چاره ای قرار خواهد داد. خداوند رحمت کند بنده ای را که امر (ولایت) ما را زنده دارد. (1)

سخن آخر اینکه جامعه منتظر باید بکوشد الگوی دیگر جامعه ها باشد و همه زمینه های لازم برای ظهور منجی موعود را فراهم کند. (2)

گلبانگ حدیث

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود: 1. لَا تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتَّى يَمْلِكَ رَجُلٌ مِنْ بَيْتِي، يُوَاطِيءُ إِسْمَهُ إِسْمِي. (3)

دنیا سپری نمی شود جز اینکه مردی از اهل بیت من فرمان روای جهان شود که هم نام من است.

2. أَنْتَ سَيِّدُ ابْنِ سَيِّدٍ وَأَنْتَ إِمَامٌ ابْنُ إِمَامٍ وَأَنْتَ حُجَّةٌ ابْنُ حُجَّةٍ وَأَنْتَ أَبُو حُجَجٍ تَسْعُهُ تَابِعُهُمْ قَائِمُهُمْ. (4)

تو (امام حسین) سید و فرزند سیدی، تو امام و فرزند امامی، تو حجت و فرزند حجتی، تو پدر نه حجتی که نهی آنها قائم آنهاست.

3. أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِنْتِظَارُ الْفَرَجِ. (5)

برترین عبادت ها انتظار فرج است.

4. فَيَفْرَحُ بِهِ أَهْلُ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرِ وَالْوَحْشِ وَالْحَيْتَانُ فِي الْبَحْرِ وَتَزِيدُ الْمِيَاهُ وَتَمْتَدُّ الْأَنْهَارُ وَتُضْعَفُ الْأَرْضُ أُكْلَهَا. (6)

اهل آسمان و زمین از ظهور او خوش حال می شوند. پرندگان هوا، درندگان صحرا و ماهیان دریا شادمانی می کنند. آب ها فراوان می شود، رودخانه ها گسترده می شوند و زمین میوه هایش را چند برابر می کند.

ص: 27

1- . همان، ص 126.

2- . نگین آفرینش، ص 127.

3- . حلیه الاولیاء، ج 5، ص 75.

4- . همدانی، موده القری، در ضمن ینابیع الموده، ص 258.

5- . ترمذی، السنن، ج 5، ص 565.

6- . سفارینی، لوائح الانوار الالهیه، ج 2، ص 78.

5. أُبَشِّرُكُمْ بِالْمَهْدَى يُبْعَثُ فِي أُمَّتِي عَلَى اخْتِلَافٍ مِنَ النَّاسِ وَزَلَّازِلٍ، فَيَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا وَظُلْمًا، يَرْمِي عَنْهُ سَاكِنُ السَّمَاءِ وَ سَاكِنُ الْأَرْضِ يُقْسِمُ الْمَالَ صِحَاحًا. (1)

شما را نوید می دهم به مهدی که هنگام اختلاف مردم و بحران زندگی در میان امت من برانگیخته می شود و زمین را پر از عدل و داد کند، آن چنان که پر از جور و ستم شده است. ساکنان زمین و آسمان از او خوشنود می شوند و مال را «صحاحا» تقسیم می کند.

پرسمان

1. با شنیدن واژه «انتظار»، چه کلمه ای در ذهنتان نقش می بندد؟
2. به نظر شما مسئولیت و وظیفه ما در عصر غیبت امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَام) چیست؟
3. به نظر شما دعاهاى ما در عصر غیبت باید چگونه باشد؟
4. دوری از گناهان و تقویت یقین، یکی از مواردی است که در دوران انتظار باید رعایت شود. در این زمینه باید چگونه عمل کنیم؟

موضوع شناسی

1. وظایف سیاسی و حکومتی منتظران.
2. وظایف معنوی و تربیتی منتظران، ضرورت تهذیب نفس برای منتظران.
3. وظایف اجتماعی و فرهنگی منتظران، هم دردی با مظلومان و کمک به نیازمندان.
4. جایگاه دعا در سیره منتظران.
5. برنامه زندگی یک منتظر واقعی (اولویت های زندگی، هدف، انتخاب، اصول زندگی، دوستان، محافل، اخلاق و...).

ص: 28

6. تفاوت های انتظار حقیقی با انتظار سطحی (فرق منتظران حقیقی و غیر حقیقی).

7. عوامل ایجاد روحیه انتظار (عشق به مهدی، امید به آینده روشن، تعبد به توصیه های دینی، نیاز به یار معنوی...).

8. لزوم نویدبخشی و بشارت آفرینی منتظران.

ص: 29

در آموزه های پیشوایان دین، دعا، اسلحه پیامبران؛ محبوب ترین اعمال نزد خداوند تعالی؛ برترین عبادت؛ ستون دین؛ علت روشنایی آسمان و زمین؛ کلید تمام رحمت ها؛ سپر و سلاح مؤمن، مغز همه عبادات و حلقه ارتباط خالق و مخلوق معرفی شده است. خدای مهربان در قرآن کریم می فرماید: «اگر دعای شما نباشد، خداوند هیچ اعتنایی به شما نمی کند». (فرقان: 77) حضرت علی (عَلَيْهِ السَّلَام) نیز درباره اهمیت دعا می فرماید: «دعا سپر مؤمن است و هرگاه دری را بسیار کوبیدی، به روی تو باز می شود». (1)

حضرت امام محمدباقر (عَلَيْهِ السَّلَام) می فرماید:

به خدا سوگند، هیچ بنده ای، دعا، پافشاری و اصرار به درگاه خداوند عزوجل نکند مگر اینکه حاجتش را برآورد. (2)

حضرت امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَام) نیز می فرماید:

دعا کن و مگو که کار گذشته و آنچه مقدر شده است، همان شود (و دعا اثری ندارد). همانا دعا، قضا را بر می گرداند و آن را از هم و می تابد، چنان که رشته های نخ اگرچه به سختی تابیده شده باشد، از هم باز شود. (3)

ص: 30

1- . الکافی، کتاب دعا، باب الدعاء سلاح المؤمن، ح 4.

2- . همان، کتاب دعا.

3- . همان.

کمتر کسی است که در امور شخصی به ویژه در تنگناها و روبه رو شدن با سختی های زندگی، دست به دعا بردارد و با راز و نیاز، نذر و توسل به اولیای الهی، گشایش در امور خود را از درگاه خداوند متعال نخواهد. نکته مهم این است که ما معمولاً در خواسته های فردی خویش بر دعا اصرار می ورزیم و تا استجاب کامل آن، از خواهش و التماس دست برنمی داریم. با این حال، به مسئله مهم دعا برای تعجیل در ظهور امام عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چنان که باید، اهمیت نمی دهیم، غافل از اینکه دعا برای فرج امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، دستور حضرت ولی عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) و نشانه ایمان و مورد تأکید اهل بیت: است. حضرت ولی عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) فرموده است: «برای تعجیل در فرج و ظهور من بسیار دعا کنید که همانا فرج من، فرج و گشایش خود شماست» (1).

امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) درباره نقش دعا در تعجیل فرج و برای تشویق شیعیان به این امر حیاتی و مهم فرمود:

وقتی عذاب و سختی بر بنی اسرائیل طولانی شد، چهل روز به درگاه خدا گریه و ناله کردند. خداوند متعال به موسی و هارون (عَلَيْهِ السَّلَامُ) وحی کرد که آنها را از دست فرعون نجات دهند. این در حالی بود که از چهار صدسال (عذاب)، صد و هفتاد سال باقی مانده بود و خداوند بزرگ به سبب دعای بنی اسرائیل از آن صد و هفتاد سال صرف نظر کرد.

همچنین شما (شیعیان) اگر این عمل (یعنی گریه و دعا کردن برای فرج) را انجام دهید، خداوند، بی شک، فرج و گشایش ما را می رساند و اگر انجام ندهید و (دست روی دست بگذارید و بی اعتنا بمانید)، این امر به نهایت خود می رسد. (2)

ادریس پیامبر نیز وقتی مورد تعرض حکومت طغیانگر زمان خویش قرار گرفت، از میان مردم غایب شد. در دوران غیبت او، پیروانش که در نهایت

ص: 31

1- . کمال الدین، ج 2، ص 485.

2- . تفسیر عیاشی، ج 2، ص 155.

سختی و شدت قرار داشتند، تصمیم گرفتند در برابر خداوند توبه کنند. این بازگشت و پشیمانی واقعی سبب شد که خداوند، دوران غیبت او را پایان بخشد. حضرت ادریس ظاهر شد و حاکم ستمگر در برابر او به زانو در آمد. نویسنده کتاب شریف مکیال المکارم می نویسد:

همچنین است اگر مردم در زمان غیبت به صورت دسته جمعی توبه کنند و قصد یاری امام عصر را داشته باشند. امید است خداوند طومار غیبت را در هم پیچد و آن بزرگوار را ظاهر فرماید. (1)

1. برکات و آثار دعا برای تعجیل فرج

تکالیف شیعیان و دوستان امام عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در عصر غیبت در مجموعه ای ارزنده و کم نظیر با نام مکیال المکارم فی فوائد الدعاء قائم (عَلَيْهِ السَّلَامُ) گرد آمده است. این کتاب به فرمان امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) نوشته شده و حتی نام آن نیز به انتخاب آن حضرت است. این اثر جامع به فارسی ترجمه شده و مطالعه این کتاب برای عاشقان اهل بیت (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ) و منتظران و محبان حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بسیار مفید است. در جلد اول این کتاب، نویسنده با استفاده از آیه ها و روایت ها، 102 فایده و اثر برای دعا جهت تعجیل فرج امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) برشمرده است که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

- بهترین و محبوب ترین اعمال نزد خداوند و مایه خرسندی پروردگار و پیامبر خدا است؛

- مایه آمرزش گناهان و تبدیل بدی ها به نیکی هاست؛

- اجابت دعوت خداوند متعال و رسول الله (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) است؛

- رستگاری با شفاعت پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) و امام زمان را به دنبال دارد؛

- وفای به عهد و پیمان الهی و ادای اجر رسالت نبی اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) است؛

ص: 32

1- . مکیال المکارم فی فوائد الدعاء للقائم (عج)، باب چهارم، بحث غیبت انبیا.

- موجب اجابت دعا و دفع بلا و عقوبت و نزول نعمت و وسعت روزی است؛
- سبب دیدار دل آرای آن حضرت در بیداری یا خواب است؛
- سبب بازگشت به دنیا در زمان ظهور است؛
- مایه زیاد شدن نور ولایت امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در دل است؛
- سبب ایمنی از عذاب و عقوبت آخرت می شود؛
- در حکم یاری خداوند متعال است؛
- مایه طول عمر می شود؛
- دعاکننده را به ثواب دانش اندوزی می رساند؛
- دعاکننده را با امیر مؤمنان علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) محشور خواهد کرد؛
- دعای امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را در حق دعاکننده به دنبال خواهد داشت؛
- دعاکننده را نزد خداوند متعال و رسول او، محبوب ترین خلائق خواهد کرد؛
- دعای پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) و داخل شدن به بهشت با ضمانت آن حضرت را در پی دارد؛
- پاداش کمک به مظلوم را دارد؛
- ثواب خون خواهی حضرت سیدالشهدا (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را دارد؛
- عامل قبول شفاعت دعا کننده درباره هفتاد هزار گنه کار است.
- در روز قیامت، دعای امیر مؤمنان علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در حق دعاکننده را به همراه خواهد داشت؛
- دعاکننده را بی حساب وارد بهشت می سازد؛
- موجب خراش بر چهره پلید ابلیس است؛
- دعاکننده از تشنگی روز قیامت در امان می ماند؛

- فرشتگان در مجلسی که برای تعجیل فرج دعا شود، حاضر می شوند؛

- ثواب شهادت در رکاب پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) و زیر پرچم حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) را دارد؛

- مقام دعا کننده را در آخرت از همه شهیدان بالاتر می برد؛

- دعا کننده را مشمول شفاعت حضرت صدیقه طاهره (سلام علیها) می گرداند؛

- غم های دعا کننده را در دنیا و آخرت از بین می برد؛

- سبب دعای فرشتگان در حق دعا کننده می شود.

2. میزان توجه منتظران به دعا برای فرج

در برخی روزنامه ها، ستونی به نام «جویندگان عاطفه» وجود دارد. بارها دیده شده است که فردی مثلاً سی سال پیش، در حادثه ای، پدر و مادر یا نزدیکان خویش را گم کرده است. او آگهی می دهد، سرگذشت خود را می نویسد، عکس و پیام خود را به چاپ می رساند، مژدگانی هم تعیین و تلفن تماسش را اعلام می کند. آن گاه از خوانندگان روزنامه می خواهد که اگر رد و نشانه ای از بستگان او دارند، به وی خبر دهند.

به راستی، کدام یک از ما تا این اندازه عاشق دیدن امام زمان خویش هستیم؟ اگر فرزند ما در بازگشت از مدرسه اندکی دیر کند، چه می کنیم؟ اگر مسافر ما اندکی دیرتر بیاید، چه اضطرابی در دل ها برپا می شود؟ آیا خون سرد و آرام در جای خویش می نشینیم یا از ترس اینکه مبادا برای وی اتفاقی افتاده باشد، سراسیمه به کوچه و خیابان می رویم؟ اگر پرسش نامه ای را در اختیار ما بگذارند و از ما بخواهند گرفتاری های خود را به ترتیب اولویت فهرست کنیم، چند درصد، نخستین گرفتاری خود را غیبت امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَام) خواهیم دانست؟ اگر هم اکنون فرشته ای از آسمان نازل شود و بگوید من مأموریت دارم فقط یک حاجت و خواسته تو را برآورده سازم، آیا مهم ترین

خواسته ما، فرج امام عصر(عَلَيْهِ السَّلَام) خواهد بود؟ اگر کسی من و شما را به خانه خویش دعوت کند و بر سر سفره خود بنشاند و به اصطلاح نمک گیرمان کند، می کوشیم به شکلی شایسته محبت او را جبران کنیم. چگونه عمری، خود به همراه خانواده و بستگان و هم وطنان و هم نوعان و همه آفریده های خدا، مهمانِ خوانِ کرم امام عصر(عَلَيْهِ السَّلَام) هستیم، ولی آن گونه که بایسته است حق نمک را ادا نمی کنیم؟

3. «وَبِئْمَنِهِ رُزْقَ الْوَرَى»

در «دعای عدیله» می خوانیم که به برکت امام زمان، همه خلایق روزی می خورند. اگر چند سال باران نبارد و خشک سالی، کشتزارها و دام های ما را تهدید کند، حاضریم سر و پا برهنه به بیابان رویم و با دل شکستگی، نماز طلب باران بخوانیم. کی غیبت امام زمان(عَلَيْهِ السَّلَام) و عمق این محرومیت را درک می کنیم تا برای فرج آن حضرت دست به دعا برداریم؟

سید بن طاووس که از بزرگان علمای شیعه به شمار می رود و خود بارها به محضر مقدس امام عصر(عَلَيْهِ السَّلَام) مشرف شده بود، هشتصد سال پیش، در وصیتی خطاب به فرزندش می نویسد:

...بدان که مهم ترین حاجت ها، خواسته های آن کس است که تو در پناه هدایت و حمایت او به سر میبری و آن، امام زمان توست. پس باید نماز و روزه و دعای تو اول برای قضای حوایج آن حضرت باشد و بعد خواسته های خودت... . اینکه گفتم حاجت های امام زمان(عَلَيْهِ السَّلَام) را بر خود مقدم بدار، برای آن است که بقای دنیا و اهل آن به واسطه وجود مبارک اوست... . آنچه را به تو گفتم، عمل کن که حقیقتی است روشن و کسی که در مورد مولا- سهل انگاری کند و در آن سستی ورزد و از آنچه بیان کردم، غافل شود، به خدا سوگند، در اشتباه است؛ اشتباهی که مایه ننگ و عار است...

روزگاری، شیعیان جزیره شیعه نشین بحرین در تنگنای عجیبی قرار گرفتند و سه شبانه روز از والی ناصبی آن سرزمین مهلت خواستند تا با توسل به امام عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) مشکل خود را حل کنند. شب اول و دوم، نمایندگان شیعیان نتیجه ای نگرفتند. سحرگاه شب سوم، محمد بن عیسی بحرینی موفق شد محضر مبارک امام (عَلَيْهِ السَّلَامُ) شرف یاب شود و آن حضرت پاسخ معمای انار و حیل و وزیر را تشریح فرمود. این رویداد به داستان انار معروف است. نکته مهم این است که وقتی محمد بن عیسی از حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) پرسید که چرا شب اول و دوم عنایت نکرده است. امام پاسخ داد: «اگر یک شب مهلت می خواستید، همان شب به مقصود می رسیدید».⁽¹⁾

پس اگر شیعیان در قضیه ظهور امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، دعا برای تعجیل در فرج آن حضرت را جدی بگیرند و از عمق وجود برای فرج آن حضرت دعا کنند، بی شک، فرج آن حضرت جلو خواهد افتاد.

با توجه به آثار دعا برای تعجیل فرج، باید گفت تنها یکی از آثار دعا برای تعجیل در ظهور امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، جلو افتادن زمان ظهور است، ولی این دعا، آثار فراوان دیگری در پی دارد که نویسنده مکمال المکارم به بیش از 100 مورد از این برکات اشاره کرده است.

دعا در فرارسیدن زمان ظهور، اثری قطعی دارد و ترک آن، سبب تأخیر در فرج خواهد شد. با دقت در حدیث بنی اسرائیل و دیگر روایت ها درمی یابیم که امر ظهور بداپذیر است و ممکن است با تضرع و دعای مؤمنان و پذیرفتن حق تعالی، حتی برخی نشانه های حتمی که قرار است هم زمان با ظهور رخ دهد و همراه با گرفتاری ها و ناگواری هاست، محقق نشوند.

ص: 36

1- . محمد عراقی میثمی، دارالسلام در احوالات حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، ص 92.

دعا برای تعجیل فرج امام عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، نه تنها از محبت، عشق و علاقه دعاکننده به حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) حکایت می کند، بلکه عملی انسانی است؛ زیرا روحیه عدالت طلبی، نوع دوستی و ستم ستیزی ایجاب می کند انسان مسلمان برای رهایی همه انسان ها از عبودیت شیطان ها و ظلم ستمگران، لحظه شماری کند و با «دعا برای ظهور» امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، برای جلو افتادن این امر بکوشد.

برخی می گویند: «هر وقت خدا بخواهد، آقا می آید» و با این سخنان این گونه نقش دعا در تعجیل فرج را کم رنگ می شمارند. باید گفت هرچند در روایت ها، می خوانیم که «وَأَمَّا ظُهُورُ الْفَرَجِ فَإِنَّهُ إِلَى اللَّهِ؛ ظُهُورُ وَامْرِ فَرَجٍ، بِهِ دَسْتُ خِداست»، (1) ولی باید توجه داشت خداوند متعال، خود، ندای «أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ» سر داده است و امام عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) و اجداد پاکش، شیعیان را به دعا برای تعجیل فرج سفارش کرده اند. این مطلب نشان می دهد اگر اشتیاق ما به اوج برسد، خداوند نیز وعده خود را محقق خواهد ساخت. باری، اگر تقاضا زیاد شود، خداوند نیز حجت خود را عرضه خواهد کرد.

برخی نیز می گویند: «ما گنه کار و آلوده ایم و لیاقت نداریم برای امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) دعا کنیم.» این گونه مطالب از ترفندهای شیطان برای بازداشتن ما از دعا برای فرج به شمار می آید. دعا برای امام، ما را به امام نزدیک تر می کند. افزون بر آن، امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) تنها امام نیکوکاران نیست و برگنه کاران نیز حجت است. امام همچون خورشید بر همگان می تابد و به گروه خاصی تعلق ندارد و در انحصار ملت و نژاد خاصی نیست. امام متعلق به همه انسان هاست. اگر بنا بود دعای گناه کاران مستجاب نشود و آنها از درگاه رحمت الهی ناامید شوند، خداوند در توبه را به روی بندگان خویش نمی گشود. هر کس چنین ادعایی دارد، می تواند نخست توبه کند و سپس برای فرج دست به دعا

ص: 37

بردارد. در قرآن کریم هم می خوانیم: «حسنات، سیئات را از بین می برد». (هود: 114)

بنابراین، کسی که دعا برای امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را بر درخواست های فردی خویش مقدم بدارد، نه فقط زبانی نمی بیند، بلکه امری احتمالی را با وعده ای حتمی مبادله کرده است.

البته اگر گفته می شود امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) یا ائمه معصومین: ، دعا برای فرج را سفارش کرده اند، نباید چنین تصور شود که امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) به دعا و یاری ما نیازمند است. برعکس، این ما هستیم که سراپای وجودمان، نیاز به ایشان است. در روایت ها آمده است: «اگر کسی بپندارد که امام به آنچه در دست مردم است، نیاز دارد، کافر است». (1)

4. اهمیت دعا برای فرج

به یقین، هرکس که امروز برای تعجیل در ظهور حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) دعا می کند و در راه تحقق این هدف گام برمی دارد، در ثواب و فضیلت هر حقی که پس از ظهور اقامه خواهد شد، هر فسادى که از روی زمین برچیده خواهد شد، هر گناهی که ترک می شود و هر حکمی از احکام اسلام که بیان و اجرا می شود، سهیم و شریک خواهد بود. گفتیم که دعا، زمان ظهور را نزدیک می کند.

روایت ها، دوران غیبت را به شب تعبیر کرده اند. دعا برای ظهور امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) از راه های نجات در دوران ظلمانی غیبت است. این فرمایش پدر بزرگوار امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، حضرت امام حسن عسکری (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بسیار شگفت آور است:

به خدا سوگند، فرزندانم، غیبتی خواهد داشت که هیچ کس در آن دوران از هلاکت و نابودی رهایی نمی یابد مگر کسی که خداوند، او را بر اعتقاد به

ص: 38

امامت وی استوار ساخته است و بر دعا برای تعجیل ظهور آن حضرت توفیق ببخشد. (1) آن حضرت در روایت دیگری می فرماید:

... هرگاه صبح گاهان روزی دیدید که امامی از آل محمد (عَلَيْهِ السَّلَامُ) غایب شده است و او را نمی بینید، پس به درگاه خداوند عزوجل استغاثه کنید و فرج و ظهور او را از پروردگار بخواهید... چه زود باشد که فرج و گشایش بر شما رخ نماید... (2)

از بهترین زمان ها و مکان ها برای دعای تعجیل فرج، کنار ضریح مطهر ائمه معصومین: و در عزاداری ها و مجالس ذکر اهل بیت (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ) است؛ یعنی هنگامی که دل می شکند و اشک جاری می شود، چنان که خود آن حضرت می فرماید:

هر مؤمنی که در مجالس سوگواری پس از ذکر مصایب حضرت سیدالشهدا (عَلَيْهِ السَّلَامُ) برای من دعا کند، من برای او دعا می کنم. (3)
به شیعیان و دوستان ما بگویند که خدا را به حق عمه ام، حضرت زینب (سلام علیها) قسم دهند که فرج مرا نزدیک گرداند. (4)

از بهترین و ارزشمندترین کتاب هایی که دعاها، نمازها و زیارت های ویژه حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در آن جمع آوری شده و در اختیار محبان و عاشقان امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) قرار گرفته، کتاب شریف صحیفه مهدیه است که با مراجعه به آن می توان روش های گوناگون انس با حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را شناخت.

انواع دعاها، زیارت ها و روش ها برای ارتباط با امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) وجود دارد. دعا برای امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را در هر زمان و مکانی می توان انجام داد. هریک از ما

ص: 39

1- . کمال الدین، ج 2، ص 368.

2- . همان، باب 32، ح 8.

3- . مکمال المکارم، ج 1، ص 333.

4- . شیفتگان حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، ج 1، ص 251.

زمان های زیادی در شبانه روز داریم که می توانیم زبان خود را به ذکر شریف صلوات به همراه «و عَجَل فرجهم» عادت دهیم و با گفتن «و عَجَل فرجهم» برای فرج امام زمان نیز دعا کنیم. صدها روایت در فضیلت ذکر شریف صلوات و آثار و برکات دنیوی و اخروی آن وارد شده است. همچنین در روایت های دیگر آمده است که اگر پیش از دعا بر پیامبر و آلش صلوات فرستاده شود، آن دعا مستجاب خواهد شد. پس همیشه صلوات را با «و عجل فرجهم» همراه کنیم. از علامه امینی نقل شده است:

هر کس پس از ذکر شریف صلوات «و عجل فرجهم» بگوید، من او را در ثواب نوشتن کتاب الغدير شریک می کنم.

کلبانگ حدیث

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود:

1. اَنَا سَيِّدُ الْمُرْسَلِينَ وَ عَلِيٌّ بَنُ أَبِي طَالِبٍ سَيِّدُ الْوَصِيِّينَ، وَإِنَّ أَوْصِيَاءِي بَعْدِي إِثْنَا عَشَرَ أَوْلَهُمْ عَلِيٌّ بَنُ أَبِي طَالِبٍ وَ آخِرُهُمُ الْقَائِمُ. (1)

من سرور انبیا هستم و علی بن ابی طالب، سرور اوصیا است. اوصیا پس از من، دوازده تن هستند که نخستین آنها علی بن ابی طالب و واپسین آنها قائم (عَلَيْهِ السَّلَام) است.

2. وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيًّا إِنَّهُمْ يَسْتَضِيئُونَ بِنُورِهِ وَيَنْتَفِعُونَ بِوِلَايَتِهِ فِي غَيْبِهِ كَانْتِفَاعِ النَّاسِ بِالشَّمْسِ إِذَا سَتَرَهَا سَحَابٌ. (2)

سوگند به خداوندی که مرا به پیامبری برانگیخت، آنها در زمان غیبت او از نورش بهره مند و از ولایتش برخوردار می شوند، چنان که مردم از خورشید بهره مند می شوند هنگامی که پشت ابرها نهان شود.

3. يُنَادِي مُنَادٍ بِاسْمِ الْمَهْدِيِّ فَيَسْمَعُ مَنْ بِالْمَشْرِقِ وَ مَنْ بِالْمَغْرِبِ حَتَّى لَا يَبْقَى

ص: 40

1- . حمونینی، فرائد السمطين، ج 2، ص 313.

2- . ينابيع الموده، ص 422.

منادی آسمانی نام مهدی بانگ می زند و تمام مردم مشرق و مغرب آن را می شنوند، به گونه ای که هیچ خفته ای نمی ماند جز اینکه برمی خیزد.

پرسمان

1. در دعاهای تان از خدا چه می خواهید؟
2. در حال حاضر ما در دعاهای مان از خدا باید بیشتر چه بخواهیم؟ 3. دعا برای فرج امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) با دیگر دعاها چه تفاوتی دارد؟
4. به نظر شما، وقتی برای ظهور امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) دعا می کنیم، دعای ما باید چگونه باشد؟ خودمان باید چه پیش زمینه هایی برای دعا کردن فراهم کنیم؟
5. شما در روز چند بار دعا می کنید؟ چند بار دعای ظهور امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را تکرار می کنید؟
6. دعا برای ظهور امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چه فوایدی برای ما خواهد داشت؟
8. چه زمان هایی دعا برای ظهور امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بهتر است؟
9. شما در دعاهای تان برای ظهور امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چه می گوید؟
10. اگر اکنون بخواهید برای ظهور امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) دعا کنید، چه می گوید؟
11. شبی که در آن دعا برای امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) مرسوم است، چه شبی است؟ در آن شب چه دعایی خوانده می شود؟
12. اگر قرار باشد سه شنبه شب دعای توسل را بخوانید، ترجیح می دهید آن شب در چه مکانی باشید؟

ص: 41

موضوع های پیشنهادی

1. معرفی دعای سفارش شده برای فرج و ایام غیبت.
2. دلایل نیاز به دعای مداوم و روزانه.
3. آثار سازنده و تربیتی دعا (آثار فردی).
4. دعاهای جمعی (مثل ندبه) و آثار اجتماعی آنها.
5. راه های اصلاح و تقویت روحیه دعا.
6. چگونگی نقش دعا و توسل در تعجیل فرج.
7. زمان ها و مکان های مناسب و مورد توصیه دعا برای فرج. 8. راه های نهادینه کردن به فرهنگ دعا.
9. آسیب شناسی فرهنگ دعا در زمان معاصر.
10. آداب دعای مستجاب.
11. نقد رسانه در مورد دعا و زیارت (کم کاری ها، کج سلیقگی ها، اشتباه ها، برتری ها و شاهکارها).
12. حقیقت دعا و طلب (دعای قلبی؛ دعای زبانی؛ دعا و طلب عملی؛ دعا و طلب هماهنگ اجتماعی؛ تاریخی؛ دعا و طلب جهانی ظهور).

منتظران درد آشنا در هر پگاه جمعه یک دل و یک صدا فریاد می زنند:

أَيْنَ الْمُنتَظِرِ لِإِقَامَةِ الْأَمْتِ وَالْعُوجِ. (1)

کجاست آن پیشوایی که همه چشم به راه اویند تا ظهور کند، همه کژی جهان را اصلاح کند.

چشم به راهان کوی و منتظران ظهورش در هر شام جمعه زمزمه می کنند:

السَّلَامُ عَلَى الْمَهْدِيِّ الْمُنتَظِرِ وَالْعَدْلِ الْمُشْتَهَرِ. (2)

درو بر مهدی منتظر و سلام بر آن عدالتی که شهره آفاق است.

1. گستره عدل مهدوی

عدالت در فطرت انسان ریشه دارد، به گونه ای که هر انسانی تشنه عدالت است. این تشنگی و شیفتگی از اعماق وجود او سرچشمه می گیرد. عدالت، قانونی است فراگیر که همه جنبه های زندگی انسانی را در بر می گیرد و نظام هستی بر محور آن می چرخد.

قرآن کریم، هدف از آمدن پیامبران و نازل شدن کتاب های آسمانی را در یک جمله روشن، جامع و شفاف چنین بیان می کند: «لِيُقِيمَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ؛ تا مردمان بر اساس عدالت استوار شوند». (حدید: 25)

ص: 43

1- . فرازی از دعای ندبه.

2- . فرازی از زیارت آل یاسین؛ طبرسی، احتجاج، ج 2، ص 317.

به دیگر سخن، نه تنها کارگزاران دولتی، صاحب منصب ها و سرکرده ها باید عادل باشند، بلکه قوام زندگی مردمان باید بر شالوده قسط و عدل استوار شود.

به جرئت می توان گفت هدف نهایی پیامبران، هرگز در سطح دنیا اجرا نشده است و فقط در حکومت حقّه حضرت بقیه الله اتفاق خواهد افتاد. اگر در زمان ویژه ای چون عهد رسالت و دوران خلافت ظاهری امیرمؤمنان علی (علیه السلام)، عدالت حاکم بود، به دلیل محدودیت زمانی و مکانی آن در برابر حکومت طاغوت ها در طول دوران ها، آن قدر ناچیز است که به شمار نمی آید.

در سخن پیشوایان، ویژگی های فراوانی در ترسیم عدل مهدوی بیان شده است که در این نوشتار، فرصت نقل آنها را نداریم و تنها به شماری از آنها اشاره می کنیم:

الف) در کلام قدسی آمده است:

در آن زمان، امنیت و آسایش را در روی زمین حکم فرما می کنم. چیزی به چیزی آسیب نمی رساند، چیزی از چیزی نمی هراسد، حتی حشرات و حیوانات به مردمان و یکدیگر آسیب نمی رساند. (1)

ب) هنگامی که حضرت آدم، نور مقدس حضرت مهدی (علیه السلام) را در قائمه عرش الهی دید، خداوند خطاب به وی فرمود:

من با این بنده سعادت مند خود، بندها و زنجیرها را از بندگانم گشود و زمین را از مهر و محبت و رأفت و رحمت آکنده خواهم کرد، همان گونه که پیش از این جور و قساوت و شقاوت شده باشد. (2)

ج) پیامبر گرامی اسلام هنگام ترسیم وضع دوران ظهور می فرماید:

اگر زنی بر هودجی بنشیند و به تنهایی از حجاز تا عراق برود، در کمال آسایش خواهد بود و از چیزی هراس نخواهد داشت. (3)

ص: 44

1- . سید ابن طاووس، سعد السعود، ص 34.

2- . بحار الانوار، ج 26، ص 312.

3- . کنز العمال، ج 14، ص 572.

د) پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در حدیثی می فرماید:

يَمْلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا، يَرْضَى بِخِلَافَتِهِ أَهْلُ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَالطَّيْرُ فِي الْجَوِّ. (1)

زمین را پر از عدل و داد می کند، آن چنان که پر از جور و ستم شده باشد. اهل آسمان و زمین، حتی پرندگان هوا از خلافت او خشنود می شوند.

ه-) پیشوای پروا پیشگان، امیر مؤمنان علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در این باره می فرماید:

هنگامی که حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، فرماندهانش را به شهرها می فرستد و فرمان می دهد که عدالت را میان مردم برقرار کنند، گرگ و گوسفند در کنار یکدیگر می چرند و کودکان با مارها و عقرب ها بازی می کنند. (2)

و) امام حسن مجتبی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) نیز در این باره می فرماید:

تَصْطَلِحُ فِي مُلْكِهِ السَّبَاعُ. (3)

در عهد سلطنت و فرمان روابی او، درندگان با یکدیگر آشتی می کنند.

ز) امام باقر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) این واقعیت را در یک جمله کوتاه بیان کرده است و می فرماید:

حَتَّى لَا يَرَى أَثْرَ مِنَ الظُّلْمِ. (4)

دیگر نشانی از ستم دیده نمی شود.

ح) امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) گستره عدل مهدوی را در یک جمله چنین ترسیم می کند:

أَمَّا وَاللَّهِ لَيَدْخُلَنَّ عَلَيْهِمْ عَدْلُهُ جَوْفَ بُيُوتِهِمْ، كَمَا يَدْخُلُ الْحَرُّ وَالْقَرُّ. (5)

به خدا سوگند، عدالت آن حضرت داخل خانه های در بسته می شود، همان گونه که سرما و گرما به داخل خانه ها نفوذ می کند.

ص: 45

1- . فردوس الاخبار، ج 4، ص 496.

2- . عقد الدرر، ص 159.

3- . احتجاج، ج 2، ص 291.

4- . طبرسی، مجمع البیان، ج 7، ص 88.

5- . نعمانی، الغیبه، ص 297.

ط) سخن هشتمین امام نیز درباره مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) چنین است:

وَضَعَ مِيزَانَ الْعَدْلِ بَيْنَ النَّاسِ فَلَا يَظْلِمُ أَحَدًا أَحَدًا.

ترازوی عدالت را میان مردم نصب می کند و دیگر کسی به کسی ستم نمی کند. (1)

ی) ابن عباس، شاگرد فرزانه مکتب علی (عَلَيْهِ السَّلَام) نیز گوید:

لَا يَنْتَظِحُ فِيهِ عَنَزَانٍ، جَمَاءٌ وَ ذَاتُ قَرْنٍ. (2)

در عهد او، بز شاخ دار به بز بی شاخ آسیب نمی رساند.

2. شمیم رحمت

قرآن کریم، پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ) را «رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ؛ رحمت برای جهانیان» معرفی می کند و این مهربانی را مهم ترین عامل جلب و جذب مردمان می داند. (3)

در احادیث فراوان با صراحت اعلام شده که سیره آن حضرت همانند سیره پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ) است.

در این زمینه به برخی حدیث ها اشاره می کنیم:

الف) پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ) فرمود:

صورت او همانند صورت من و سیرت او همانند سیرت من است. (4)

ب) ایشان در حدیث دیگری فرمود:

او قدم جای پای من می گذارد و هرگز از آن تعدی نمی کند. (5)

ج) امام باقر (عَلَيْهِ السَّلَام) فرمود:

او همانند پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ) رفتار می کند. (6)

ص: 46

1- . کمال الدین، ج 2، ص 372.

2- . نعیم بن حماد، الفتن، ص 266.

3- . نک: آل عمران: 159.

4- . کمال الدین، ج 2، ص 411.

- 5- . ابن عربي، الفتوحات المكيه، ج 3، ص 332.
- 6- . شيخ طوسي، تهذيب الاحكام، ج 6، ص 154.

د) امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَام) فرمود:

او از شیوه هدایتی پیامبر پیروی می کند و بر اساس سنت و سیرت او رفتار می کند. (1)

ه-) امام حسن عسکری (عَلَيْهِ السَّلَام) فرمود:

او شبیه ترین مردمان به رسول خدا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در سیرت و سنت است. (2)

و) پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در این باره می فرماید:

مهدی از فرزندان من، هم نام من و هم کنیه من است. او در خلقت و سیرت، شبیه ترین مردمان به من است. (3)

ز) ایشان در حدیث دیگری فرمود:

اوقائم اهل بیت من و مهدی امت من است. در شکل و شمایل و رفتار و گفتار، شبیه ترین مردمان به من است. (4)

از بررسی احادیث یادشده به خوبی روشن می شود که وجود مقدس حضرت صاحب الزمان (عَلَيْهِ السَّلَام)، مصداق برجسته رحمت پروردگار است. در احادیثی به این موضوع تصریح شده است، از جمله آنکه در لوح حضرت زهرا (سلام علیها)، حضرت بقیه الله را «رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ؛ رحمت برای جهانیان»، نامیده اند. (5)

در زیارت آل یاسین نیز از آن حضرت به عنوان «الرَّحْمَةُ الْوَاسِعَةُ؛ رحمت گسترده»، یادشده است. (6)

همچنین امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَام) می فرماید:

حضرت بقیه الله از رحمت گسترده خداوند سخن می گوید. سپس می فرماید: «وَ اَنَا تِلْكَ الرَّحْمَةُ»؛ آن رحمت گسترده خداوند، من هستم. (7)

ص: 47

1- . کمال الدین، ج 2، ص 350.

2- . بحار الانوار، ج 51، ص 161.

3- . کمال الدین، ج 1، ص 286.

4- . خزاز، کفایه الاثر، ص 11.

5- . شیخ مفید، الاختصاص، ص 212.

6- . احتجاج، ج 2، ص 493.

7- . بحار الانوار، ج 53، ص 11.

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود:

1. يَلِي رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يُوَاطِيءُ إِسْمُهُ إِسْمِي. (1)

مردی از اهل بیت من بر سریر فرمانروایی می نشیند که نامش هم نام من است.

2. أَنَا وَعَلِيٌّ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَتِسْعَةٌ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ مُطَهَّرُونَ مَعْصُومُونَ. (2)

من، علی، حسن، حسین و نه تن از اولاد حسین پاک و پاکیزه و معصوم هستیم.

3. الْأَبْدَالُ فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ ثَلَاثُونَ رَجُلًا قُلُوبُهُمْ عَلَى إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ الرَّحْمَانِ، كُلُّمَا مَاتَ رَجُلٌ أَبَدَلَ مَكَانَهُ رَجُلًا. (3)

ابدال در میان این امت سی نفر هستند که دل هایشان چون قلب ابراهیم خلیل است. هرگاه یکی از آنها بمیرد، خداوند یک نفر دیگر به جای او می گمارد.

4. إِنَّ الْمَهْدِيَّ يُظَهِّرُ إِذَا نَادَى مُنَادٍ فِي السَّمَاءِ أَنَّ الْحَقَّ فِي آلِ مُحَمَّدٍ، يَظْهَرُ حِينَئِذٍ عَلَى أَفْوَاهِ النَّاسِ وَيَشْرَبُونَ حُبَّهُ فَلَا يَكُونُ لَهُمْ ذِكْرٌ غَيْرُهُ. (4)

حضرت مهدی هنگامی ظهور می کند که منادی آسمانی ندا کند که حق با آل محمد است. آن گاه نام مهدی بر سر زبان ها می افتد و محبت او در دل ها جای می گیرد و دیگر نام کسی جز او بر زبان ها جاری نمی شود.

5. يَأْتِيهِ الرَّجُلُ فَيَقُولُ يَا مَهْدِيَّ اعْطِنِي وَبَيْنَ يَدَيْهِ الْأَمْوَالُ، فَيَحْتَجِي لَهُ فِي تَوْبِهِ مَا اسْتَطَاعَ أَنْ يَحْمِلَهُ. (5)

شخصی به خدمت او می آید و می گوید: ای مهدی، به من عطا کن. در برابر او اموالی گذاشته می شود و او از آن اموال برمی دارد و هر قدر بتواند حمل کند، در لباس و ظرف او می گذارد و به او می دهد.

ص: 48

1- . مبارکفوری، تحفه الأحوذی، ج 6، ص 486.

2- . فرائد السمطين، ج 2، ص 313.

3- . عظیم آبادی، عون المعبود، ج 11، ص 377.

4- . ابن حجر، الفتاوی الحدیثه، ص 40.

5- . شعرانی، الیواقیت و الجواهر، مبحث 65.

1. وقتی گفته می شود «عدالت همه جا را فرا می گیرد، پس از آنکه جور و ستم همه جا را پر کرده است»، به یاد چه می افتید؟
2. وقتی گفته می شود عدالت پس از امام علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) یک بار دیگر همه جهان را فرا می گیرد، به یاد چه کسی می افتید؟
3. هدف از ظهور امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را چه می دانید؟ نوید ظهور چیست؟
4. چرا عدالت به عنوان نوید اصلی ظهور انتخاب شده است؟
5. چه عواملی سبب شده است که در عصر حاضر، عدالت در جهان به حاشیه رود؟
6. اگر بخواهید با واژگان «عدالت» و «حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)» یک جمله بسازید، چه می گوئید؟

موضوع های پیشنهادی

1. توصیف شاخص های عدالت مهدوی (اوصاف عدالت با عدل شامل، کامل، مجهول العدل،...).
2. گستره و بی سابقه بودن عدالت مهدوی.
3. اهمیت عدالت جهانی.
4. رابطه تحقق عدل جهانی با حکمت ها و وعده های الهی.
5. جایگاه عدالت در آفرینش.
6. محوریت عدالت در حکومت اسلامی.
7. راه کارهای الگوگیری از شاخص های عدالت مهدوی.
8. مقایسه عدل نبوی با عدل مهدوی.
9. عوامل عدالت ساز در حکومت جهانی مهدی.
10. دلایل ایجاد زمینه و پذیرش عدالت مهدوی.

اشاره

مسلمانان، مسیحیان، یهودیان، زرتشتیان، برهمنیان، هندوها، ژرمن ها، اسلاوها، همه و همه در انتظار فرا رسیدن روز موعود هستند که هادی امم، منجی ملل، رهایی بخش توده ها و موعود امت ها ظهور کند تا کاخ های ستم و استبداد را از میان بردارد. آن گاه جهانی آباد و آزاد، بر اساس عدالت و آزادی بر ویرانه های شرق و غرب جهان امروز بنیاد نهاده می شود و حکومت واحد جهانی را بر اساس معیارهای والای انسانی استوار سازد.

خداوند بزرگ، نوید این منجی و مصلح جهانی را به وسیله پیامبران عظیم الشان به همه امت ها و ملت ها داده و همگان را به انتظار آن منجی موعود فرا خوانده است.

قرآن کریم، گزارش این اطلاع رسانی را در شماری از آیه های مهدوی ترسیم می کند که به یک نمونه از آنها بسنده می کنیم:

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ. (انبیا: 105)

افزون بر «ذکر» (تورات) در «زبور» نیز نوشتیم که بندگان صالح من وارث زمین خواهند شد.

1. باورداشت موعود در آیین یهود

اشاره

یکی از باورهای راسخ در آیین یهود، اعتقاد به «ماشیح»؛ یعنی «منجی» و «گئولا»؛ یعنی روز ظهور و دوران رهایی است.

موسی بن میمون (1135 - 1204 م.) مشهور به «هارامبام، رئیس معنوی قوم یهود، در این باره می گوید:

هر فرد یهودی که به «ماشیح» معتقد نباشد یا چشم به راه آمدن او نباشد، منکر سخنان حضرت موسی (عَلَيْهِ السَّلَام) و دیگر پیامبران بنی اسرائیل است. (1)

ایمانوئل شوخط درباره جایگاه رفیع «ماشیح» می نویسد:

بر اساس عقیده هارامبام، عقل و دانش او از حضرت سلیمان بیشتر است.

او از ابراهیم، اسحاق، یعقوب و دیگر پیامبران بنی اسرائیل که بعد از موسی برانگیخته شده اند، بلندمرتبه تر است. (2)

کریستون از آگاهی گسترده «ماشیح» به ژرف ترین رازها عصمت و نیز قدرت او بر زنده کردن مردگان به تفصیل سخن گفته است. (3)

اشمیدت در این باره می نویسد:

بنا بر معارف یهود، ناجی و رهاننده ای ظهور خواهد کرد که «ماشیح صید قنو» و «ماشیح بن دئیوید» نام دارد. او قوم یهود را از بردگی و آشفته‌گی خواهد رهانید. (4) ایمان به ظهور «ماشیح» یکی از اصول دین یهود است. (5)

سیمای موعود در عهد عتیق

اشاره

در کتاب تورات و دیگر کتاب های پیامبران بنی اسرائیل که به پیوست تورات در عهد عتیق آمده و به بیش از یک هزار زبان ترجمه شده است، نویدهای مربوط به منجی و موعود، آشکارا به چشم می خورد که تعدادی از آنها را در اینجا می آوریم: (6)

ص: 51

1- . انجمن کلیمیان تهران، نشریه بینا، سال اول، مرداد - شهریور 1378، ش 4.

2- . همان.

3- . جولیس کریستون، انتظار مسیحا در آیین یهود، ص 48.

4- . ماشیح صید قنو، یعنی رهایی بخش حقیقی، در برابر مدعیان دروغین، ماشیح بن دیوید، یعنی رهایی بخش از تبار حضرت داوود.

5- . شلمو اشمیدت، واژه های فرهنگ یهود، ص 36.

6- . آنچه در این بخش نقل می شود از «کتاب مقدس» شامل عهد عتیق و عهد جدید، ترجمه شده از زبان های اصلی عبرانی و کلدانی، توسط انجمن پخش کتب مقدسه، چاپ لندن، 1904 م. می باشد.

تورات شامل پنج سفر است. نخستین و معتبرترین بخش آن، «سفر پیدایش» نام دارد. در «سفر پیدایش» آمده است:

1. خداوند بر ابراهیم ظاهر گشت و گفت: «به ذریه تو این زمین را می بخشم. تمام این زمین را که می بینی، به تو و ذریه تو تا به ابد خواهم بخشید». (1)

2. «به سوی آسمان بنگر. ستارگان را بشمار. اگر خواهی توانست... ذریه تو نیز چنین خواهد بود... تو را از کلدانیان بیرون آوردم تا این زمین را به ارثیت تو بخشم». (2)

3. «تو را پدر امت های بسیار گردانیدم. تو را بسیار بارور گردانم و امت های بسیار از تو پدید آورم و پادشاهان از تو به وجود آیند و عهد خویش را در میان خود و تو و ذریه بعد از تو استوار گردانم که نسل بعد نسل عهد جاودانی باشد». (3)

4. «اما در خصوص اسماعیل تو را اجابت فرمودم، اینک او را برکت داده بارور گردانم و او را بسیار کثیر گردانم، دوازده رئیس از وی پدید آیند و امتی عظیم از وی به وجود آورم». (4)

اهمیت فرازهای یادشده بسیار فراوان است. اکنون به تعدادی از آنها اشاره می کنیم:

1. آنچه در قرآن (5) درباره وراثت صالحان از تورات گزارش شده، در اینجا

ص: 52

1- کتاب مقدس، عهد عتیق، سفر پیدایش، 7: 12.

2- همان، 13: 15؛ 15: 5 - 8.

3- همان، 17: 5 - 8.

4- همان، 17: 20؛ 18: 18.

5- انبیاء: 105.

آشکارا آمده است.

2. در اینجا می بینیم که منجی از نسل حضرت ابراهیم (عَلَيْهِ السَّلَامُ) است.

3. تعداد امامان از نسل ابراهیم 12 تن هستند.

4. امامان دوازده گانه از تبار حضرت اسماعیل هستند.

5. بر فراوانی و وسعت نسل پیامبر (کوثر) که شاخه ای از درخت تناور ابراهیم خلیل (عَلَيْهِ السَّلَامُ) به شمار می روند، تأکید شده است.

6. خداوندمنان در قرآن کریم (1) امامت را «عهد خدا» می داند و در اینجا نیز دقیقاً همین تعبیر آمده است.

7. در آیه یادشده آمده است که حضرت ابراهیم (عَلَيْهِ السَّلَامُ) برای فرزندان خود، منصب امامت را از خداوند می خواهد که در این فرازا نیز به چشم می خورد.

8. در قرآن کریم، (2) حضرت ابراهیم، پدر امت و اساس شریعت معرفی شده است که در موارد یادشده از کتاب های مقدس نیز به این نکته ها اشاره شده است.

9. در این فرازا از عظمت، وسعت و توان مندی امت اسلامی سخن رفته است.

10. این فرازا در متن تورات، آن هم در سفر پیدایش، استوارترین بخش تورات آمده است. (3)

(ب) کتاب حقیوق نبی

نام این پیامبر عظیم الشان در منابع اسلامی «حقیوق» و در کتاب مقدس،

ص: 53

1- . بقره: 124.

2- . حج: 78.

3- . سفرهای پنج گانه تورات عبارت است از: پیدایش، خروج، لاویان، اعداد و تثبیه.

«حَقِيقُ» ضبط شده است. (1) قبر شریف ایشان در تويسرکان است و اخيراً در نقبی که يهوديان زده اند، پيکر شريفش پس از 2600 سال کاملاً سالم مشاهده شد. (2)

بشارت مربوط به بعثت پيامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در کتاب او بدون تحريف باقی مانده است. (3)

و امام رضا (عَلَيْهِ السَّلَام) ضمن احتجاج های خود با رأس الجالوت، به آن استناد کرد. (4)

در کتاب حيقوق نبی درباره موعود آمده است: «اگرچه تأخير کند، برايش منتظر باش؛ زیرا البته خواهد آمد و درنگ نخواهد کرد». (5)

ج زبور

سیمای موعود را در آيينه تورات و کتاب اشعياى نبی، دانيال نبی و حيقوق نبی بررسی کردیم، ولی در میان 34 کتاب از انبيای بنی اسرائيل که به عنوان ملحقات تورات همراه با کتاب های عهد عتیق درج شده است، هیچ کدام اهمیت زبور حضرت داوود (عَلَيْهِ السَّلَام) را ندارد.

نگارنده معتقد است اگر زبور را کتاب سرود حضرت ولی عصر (عَلَيْهِ السَّلَام) بنامیم، گزاف نگفته ایم. کتاب زبور شامل 150 بخش است که هر بخشی را یک «مزمور» می نامند. در یک بررسی شتاب زده، نویدهای مربوط به موعود را در 55 مزمور ثبت کردیم که شمار اندکی را در اینجا می آوریم:

1. زیرا که شریران منقطع خواهند شد و منتظران خداوند، وارث زمین

ص: 54

1- . بحار الانوار، ج 14، ص 163؛ کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب حيقوق نبی.

2- . نک: نگارنده، اجساد جاویدان، ص 26.

3- . کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب حيقوق نبی، 3: 3.

4- . شیخ صدوق، عیون الاخبار، ج 1، ص 134؛ شیخ صدوق، التوحید، ص 428؛ طبرسی، احتجاج، ج 2، ص 422.

5- . کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب حيقوق نبی، 2: 3.

خواهند شد. (1)

2. هان بعد از اندک زمانی شریر نخواهد بود و حلیمان وارث زمین خواهند شد. (2)

3. و اما صالحان را خداوند تأیید می کند. خداوند، روزی کاملان را می داند و میراث ایشان خواهد بود تا ابدالآباد. (3)

4. نسل شریر منقطع خواهد شد، صالحان وارث زمین خواهند شد و در آن تا به ابد سکونت خواهند نمود. (4)

5. جان او در نیکویی، شب را به سر خواهد برد و ذریه او وارث زمین خواهند شد. (5)

در این پنج فراز یادشده، از وراثت صالحان سخن رفته که قرآن کریم آن را از تورات و زبور نقل کرده است. (6) می بینید که همان متن در تورات و زبور فعلی موجود است.

در زبور حضرت داوود (عَلَيْهِ السَّلَام) بر مسئله «انتظار» تأکید فراوان شده است که به چند نمونه از آنها اشاره می کنیم:

1. برای خداوند منتظر باش و قوی شو. او دلت را تقویت می کند. بلی منتظر خداوند باش. (7)

2. منتظر خداوند باش و طریق او را نگه دار تا تو را به وراثت زمین برافرازد. (8)

ص: 55

1- کتاب مقدس، عهد عتیق، کتاب مزامیر، مزمو 37: 9.

2- همان، 37: 11.

3- همان، 37: 17.

4- همان، 37: 29.

5- همان، 25: 13.

6- انبیا: 105.

7- همان، 27: 14.

8- همان، 37: 34.

3. چشمانم از انتظار خداوند تار گردیده است. (1)

4. منتظر خداوند هستم. جان من منتظر است و به کلام او، امیدوار. (2)

5. جان من منتظر خداوند است، زیاده از منتظران صبح. (3)

6. هر که انتظار تو را می کشد، خجل نخواهد شد. (4)

7. زیرا تو خدای من هستی. تمامی روز منتظر تو بوده ام. (5)

8. زیرا که منتظر تو هستم. (6)

اکنون به چند نمونه از فرازهایی بنگرید که سیمای روز موعود را در لابه لای زبور حضرت داوود (عَلَيْهِ السَّلَام) به تصویر کشیده است:

1. امت ها شادی و ترنم خواهند نمود؛ زیرا قوم ها را به انصاف داوری خواهد کرد. (7)

2. آن گاه زمین محصول خود را خواهد داد. (8)

3. اما صالحان شادی کنند و در حضور خداوند به وجد آیند. (9)

4. او قوم تو را به عدالت داوری خواهد کرد و مساکین تو را به انصاف. (10)

5. مساکین قوم را دادرسی خواهد کرد و فرزندان فقیر را نجات خواهد

ص: 56

1- . همان، 40 : 1.

2- . همان، 69 : 3.

3- . همان، 130 : 5.

4- . همان، 130 : 6.

5- . همان، 25 : 2.

6- . همان، 25 : 5.

7- . همان، 25 : 22.

8- . همان، 67 : 4.

9- . همان، 67 : 6.

10- . همان.

داد. (1)6. در زمان او صالحان خواهند شکفت و وفور سلامتی خواهد بود. (2)

7. او حکم رانی خواهد کرد از دریا تا دریا و از نهر تا اقصا نقاط جهان. (3)

8. فراوانی غله در زمین بر قله های کوه ها خواهد بود. (4)

9. اهل شهرها مثل علف زمین نشو و نما خواهد کرد. (5)

10. همه امت های زمین، او را خوش حال خواهد خواند. (6)

در پایان اشاره می کنیم که در زبور به کلی گویی بسنده نشده، بلکه به جزئیات بسیار ریز نیز اشاره شده است. برای مثال می خوانیم: «شمشیر دو دمه در دست ایشان است تا از امت ها انتقام بکشد.» (7)

در روایت های فراوان آمده است که میراث های پیامبران و امانت های امامان نزد آن حضرت است، از جمله «ذوالفقار حضرت علی (علیه السلام)». تعبیر «شمشیر دودمه» از «ذوالفقار» بسیار لطیف است.

در فرازهای یادشده از آسایش، آرامش، فراوانی نعمت، شکوفایی دانش و تمدن، فراگیر شدن عدالت و ریشه کن شدن ستم و تبعیض سخن رفته است که با نشانه های موعود در منابع اسلامی، هم سویی دارد.

2. باورداشت موعود در آیین مسیحیت

اعتقاد به منجی در میان همه اقوام مسیحی مشترک است. البته در تصویر آن، اختلاف هایی میان آنها وجود دارد:

ص: 57

1- . همان، 72: 4.

2- . همان، 72: 7.

3- . همان، 72: 8.

4- . همان، 72 - 16.

5- . همان، 72: 16.

6- . همان، 72: 17.

7- . همان، 149: 7.

1. بنیادگرایان که به مصونیت کتاب مقدس از هرگونه خطا و لغزش معتقد هستند، اعتقاد به رجعت حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَام) را سرلوحه اعتقادات بنیادین خود قرار داده اند. (1)
2. شیگرها؛ یعنی جمعیت متحد مؤمنان به رجعت مسیح، در نیمه دوم قرن هجدهم به وجود آمده اند و در انتظار بازگشت حضرت مسیح به عنوان منجی جهان به سر می برند. (2)
3. گروه های هزاره گرا شامل ادوئیست ها، شاهدان یهوه و دیسپین سانشالیست ها، بر اساس اظهارات یوحنا در انتظار تأسیس یک دوره هزارساله، ثانیه شماری می کنند. (3)
4. پنجاهه گراها، که آن را چارلز فوکس پارهام (1873 - 1937 م.) به وجود آورده است، به رجعت قریب الوقوع حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَام) چشم دوخته اند. (4)

سیمای موعود در آینه اناجیل

اشاره

جامع ترین، صحیح ترین و جالب ترین نویده های موعود در انجیل برنابا به تصویر کشیده شده، ولی چون متولیان مسیحیت آن را به رسمیت نمی شناسند، ما نویده های موعود را منحصر از اناجیل مورد پذیرش کلیسا نقل می کنیم:

الف) اناجیل متی

1. همچنان که برق از مشرق ساطع شده تا به مغرب ظاهر می شود، ظهور پسر

ص: 58

- 1- . مری جوویر، در آمدی به مسیحیت، صص 282 - 302.
- 2- . همان، ص 271.
- 3- . کتاب مقدس، عهد جدید، مکاشفه یوحنا، 20: 1-8.
- 4- . در آمدی به مسیحیت، صص 287 - 302.

انسان نیز چنین خواهد شد. (1)2. آن گاه علامت پسر انسان در آسمان پدید آید... پسر انسان را ببینند که بر ابرهای آسمان با قوت و جلال می آید. (2)

3. آسمان و زمین زایل خواهد شد، اما سخن من زایل نخواهد شد. اما از آن روز و ساعت هیچ کس اطلاع ندارد، حتی ملائکه آسمان، جز پدر من و بس. (3)

4. شما نیز حاضر باشید، زیرا در ساعتی که گمان نبرید، پسر انسان می آید. (4)

5. اما چون پسر انسان در جلال خود با جمیع ملائکه مقدس خود آید، بر کرسی جلال خود خواهد نشست و جمیع امت ها در حضور او جمع شوند و آنها را از همدیگر جدا می کند. (5)

(ب) انجیل مرقس

1. آن گاه پسر انسان را ببینند که با قوت و جلال عظیم بر ابرها می آید. (6)

2. ولی از آن روز و ساعت، غیر از پدر هیچ کس اطلاع ندارد، نه فرشتگان در آسمان و نه پسر هم. پس بر حذر باشید و بیدار شده دعا کنید؛ زیرا نمی دانید که آن وقت کی می رسد. (7)

(ج) انجیل لوقا

1. کمرهای خود را بسته، چراغ های خود را فروخته بدارید. شما همانند

ص: 59

1- . کتاب مقدس، عهد جدید، انجیل متی، 24: 27.

2- . همان، 24: 30.

3- . همان، 24: 35 - 36.

4- . همان، 24: 44.

5- . همان، 25: 31 - 32.

6- . کتاب مقدس، عهد جدید، انجیل مرقس، 13: 26.

7- . همان، 13: 32 - 33.

کسی باشید که انتظار آقای خود را می کشد... تا هر وقت آید و در را بکوبد، بی درنگ در را برای او باز کند. (1)

2. خوشا به حال آن غلامان که آقای ایشان چون آید، ایشان را بیدار یابد. (2)

3. پس شما نیز مستعد باشید؛ زیرا در ساعتی که گمان نمی برید، پسر انسان می آید. (3)

4. زلزله های عظیم در جای ها، قحطی ها و وباها پدید آید و چیزهای هولناک و علامات بزرگ از آسمان ظاهر شود. (4)

5. در آفتاب و ماه و ستارگان، علامات خواهد بود. (5)

6. آن گاه پسر انسان را خواهند دید که بر ابری سوار شده، با قوت و جلال عظیم می آید. (6)

در بیشتر نویدهای عهد جدید، از موعود به «پسر انسان» تعبیر شده است. بر اساس پژوهش های مستر هاکس امریکایی، واژه «پسر انسان» 80 بار در عهد جدید به کار رفته که تنها 30 مورد آن با حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَام) قابل تطبیق است. (7) دیگر موارد آن با مقتدای مسیح، وجود مقدس حضرت بقیه الله فداه منطبق می شود.

3. هم سوئی باورداشت موعود میان اسلام و مسیحیت

در میان اسلام و مسیحیت، نقاط مشترک فراوان در اعتقاد به موعود یافت می شود که به شماری از آنها اشاره می کنیم:

1. مسلمانان و مسیحیان به آمدن حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَام) معتقد هستند.

ص: 60

1- . عهد جدید، انجیل لوقا، 12: 35 - 36.

2- . همان، 12: 37.

3- . همان، 12: 40.

4- . همان، 21: 11.

5- . همان، 21: 25.

6- . همان، 21: 27.

7- . هاکس، قاموس کتاب مقدس، ص 219.

2. مسلمانان و مسیحیان، زنده بودن منجی را باور دارند. مسلمانان به ویژه شیعیان اعتقاد راسخ دارند مهدی موعود که در شب نیمه شعبان 255 هـ - ق دیده به جهان گشود، به قدرت پروردگار در پشت پرده غیبت، زنده و موجود است.
- مسیحیان نیز موعود خود (حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)) را زنده می دانند و معتقد هستند که وی سه روز پس از داستان به دار زده شدنش زنده شد و چهل روز بعد به آسمان ها رفت تا روزی برای نجات بشر باز گردد.
3. در انجیل تأکید شده است که از آن روز و ساعت، هیچ کس به جز خدا آگاه نیست. در حدیث های ما نیز بر این معنی تأکید شده است. [\(1\)](#)
4. حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) فرموده است: «در ساعتی که گمان نمی برید، او می آید» در روایت های ما نیز آمده است که او «بُعْتَه» (به صورت ناگهانی) ظهور می کند. [\(2\)](#)
5. حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) تأکید می کند که در عصر ظهور به خورشید و ماه و چراغ نیازی نخواهد بود. در حدیث های ما نیز آشکارا چنین آمده است. [\(3\)](#)
6. در اناجیل آمده است که نشانه های ظهور در خورشید و ماه ظاهر شود. در حدیث های اسلامی نیز بر آن تأکید شده است. [\(4\)](#)
7. در اناجیل از وقوع زلزله، قحطی، جنگ و اغتشاش در آستانه ظهور گفت وگو شده که درصدها حدیث اسلامی نیز بر آنها تأکید شده است. [\(5\)](#)
8. حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) تأکید می کند که «پسر انسان» با جلال و شکوه سوار

ص: 61

-
- 1- . کمال الدین، ج 2، ص 372.
 - 2- . کفایه الاثر، ص 248.
 - 3- . طبری، دلائل الامامه، ص 241.
 - 4- . بحار الانوار، ج 51، ص 109.
 - 5- . الغیبه، صص 248 - 286.

بر اسب می آید. در حدیث ها اسلامی نیز بر آن تأکید شده است. (1)

9. حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) برای درک حضور و رهایی از شرور، به دعا و نیایش سفارش می کند. در حدیث های اسلامی نیز دعا برای فرج تنها وسیله‌هایی از هلاکت معرفی شده است. (2)

10. حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در همه جای انجیل بر انتظار فرج و نقش آن تأکید کرده و در حدیث های اسلامی هم بر آن تأکید فراوان شده است. (3)

در این زمینه باید به این نکته ها توجه داشت:

1. هم سویی و هم خوانی بشارات عهدین با معارف والای اسلام فقط به این دلیل است که همه آنها از یک مبدأ نازل شده اند.

2. استناد و استشهاد به کتاب های تحریف شده، از باب الزام خصم است و دقیقا به پیروی از قرآن کریم است که موضوع وراثت زمین به دست صالحان را از تورات و زبور نقل کرده است، (انبیا: 105) در حالی که آن زمان نیز تورات و انجیل تحریف شده بود. (مائده: 13 و 14)

3. اعتقاد به نزول حضرت عیسی در ایام ظهور و نماز خواندنش پشت سر حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) از باورهای مسلم و مورد اتفاق همه مذاهب اسلامی است. (4)

4. منبع شناسی

1. علی اکبر مهدی پور، او خواهد آمد، قم، انتشارات رسالت.

2. تامر میرمصطفی، بشائر الأسفار، بیروت، الغدیر، قم، توحید.

3. محمد صادقی، بشارات عهدین.

ص: 62

1- بحار الانوار، ج 52، ص 368.

2- همان، ص 24.

3- عیاشی، التفسیر، ج 2، ص 150.

4- مسلم، الصحیح، ج 1، ص 137؛ المسند، ج 6، ص 268؛ بیهقی، السنن الکبری، ج 9، ص 39؛ حاکم، مستدرک الصحیحین، ج 4، ص 478.

کلبانگ حدیث

رسول اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) درباره حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) فرمود:

1. الْمَهْدِيُّ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ يُصَلِّحُهُ اللهُ فِي لَيْلِهِ. (1)

مهدی از ما اهل بیت است. خداوند، کار او را در یک شب فراهم می کند.

2. هُوَ شَابٌّ مَرْبُوعٌ حَسَنُ الْوَجْهِ، يَسِيلُ شَعْرُهُ عَلَى مَنْكَبَيْهِ، يَعْلُو نُورٌ وَجْهَهُ سَوَادٌ شَعْرُهُ وَ لِحْيَتُهُ وَرَأْسُهُ. (2)

او جوانی چهارشانه و نیکو صورت است. موهای سرش بر شانه هایش فرو ریخته است. درخشندگی چهره اش بر سیاهی موی سر و صورتش غلبه می کند.

3. لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُمْلَأَ الْأَرْضُ ظُلْمًا وَ عُذْوَانًا ثُمَّ يَخْرُجُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي، فَيَمْلَأُهَا قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مِلَّتْ ظُلْمًا وَ عُذْوَانًا. (3)

رستاخیز برپا نشود جز اینکه زمین پر از جور و ستم شود. آن گاه مردی از اهل بیت من خارج شود و آن را پر از عدل و داد کند، همان گونه که پر از جور و ستم شده باشد.

4. إِنَّ أَسْعَدَ النَّاسِ بِالْمَهْدِيِّ أَهْلُ الْكُوفَةِ. (4)

خوش بخت ترین مردمان در عهد حضرت مهدی، اهل کوفه هستند (زیرا؛ کوفه، پایتخت آن حضرت است).

5. يُظْهِرُ مِنَ الْعَدْلِ مَا يَتَمَنَّى لَهُ الْأَحْيَاءُ أَمْوَاتَهُمْ. (5)

ص: 63

1- . ابن کثیر، النهایه، ج 1، ص 25.

2- . آلوسی، غالیه المواعظ، ج 1، ص 77.

3- . ابن حجر، موارد الظمان، ص 464.

4- . الطبقات الكبرى، ج 4، ص 4.

5- . مجمع الزوائد، ج 7، ص 315.

آن چنان عدالتی آشکار می سازد که زندگان، مردگان خود را آرزو کنند.

پرسمان

1. درباره منجی چه می دانید؟
2. پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ)، چه عملی را برترین عمل معرفی کرده است؟ (1)3. دعا برای فرج چه آثاری در پی دارد؟ (2)
4. چرا برای سلامتی حضرت صدقه می دهیم؟ (3)
5. بنی اسرائیل چه کردند که فرج آنها جلو افتاد؟ (4)
6. پایتخت دولت کریمه کجا خواهد بود؟ (5)
7. مسجد مقدس جمکران چه زمان و چگونه تأسیس شد؟ (6)
8. مشهورترین کتاب شیخ صدوق درباره امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَام) چه نام دارد؟ (7)
9. برای کدامین نام حضرت مهدی باید برخیزیم و دست روی سر بگذاریم؟ (8)

موضوع های پیشنهادی

1. مفهوم انتظار جهانی.
2. تاریخ انتظار جهانی.
3. خاستگاه انتظار و امید (دلایل و انگیزه ها).
4. انتظار در جهان امروز.
5. ادیانی که انتظار در آنها چهره برجسته ای دارد (نمونه های انتظار و

ص: 64

-
- 1- . (انتظار فرج را افضل الأعمال انتظار الفرَج).
 - 2- . اولاً فرج را جلو می اندازد، ثانياً عنایت حضرت را به سوی ما جلب می کند.
 - 3- . زیرا ما نیاز داریم به این وسیله در دل آن حضرت راه پیدا کنیم.
 - 4- . چهل روز به درگاه خدا گریه و زاری کردند. 170 سال فرجشان جلو افتاد.
 - 5- . کوفه است.

6- . به سال 393 هـ - ق به فرمان امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ).

7- . كمال الدين و تمام النعمه.

8- . نام مقدس حضرت قائم (عَلَيْهِ السَّلَامُ).

پیش‌گویی ظهور منجی).

6. تشابه‌های انتظار ادیان مختلف با انتظار در اسلام.

7. نیاز به انتظار و عدالت کامل جهانی (فطری بودن، ضرورت، فواید و آثار آن).

8. رابطه جهانی‌سازی و نیاز فطری به حکومت جهانی.

9. اهداف منتظران (اهداف انتظار در ادیان و مکتب‌های مختلف).

ص: 65

1. ویژگی یاران حضرت مهدی (علیه السلام)

اشاره

نقش یاران در نهضت ها و انقلاب هایی که تاکنون در جهان صورت گرفته است، بر کسی پوشیده نیست. حضرت ولی عصر (علیه السلام) نیز در انقلاب جهانی خویش، به یاران کارآمد نیاز دارد. به عبارت دیگر، از زمینه ها و شرایط لازم برای تحقق ظهور، وجود یاورانی شایسته برای پشتیبانی از قیام و انجام مسئولیت های حکومت جهانی است.

وجود یاران باارزش و فداکار برای هر رهبری، ضروری است. یکی از شیعیان امام صادق (علیه السلام) به نام سهل بن حسن خراسانی به آن حضرت می گوید: چه چیز شما را بازداشته است از اینکه حق مسلم خود (حکومت) را به دست بگیرید، در حالی که صد هزار شیعه پا در رکاب و شمشیرزن در اختیار شماست؟ امام دستور می دهد تا تنور آتشی فراهم کنند. چون شعله های آتش بالا می گیرد، به سهل می فرماید: «ای خراسانی! برخیز و در تنور بنشین.» سهل که گمان کرده است امام از او خشمگین شده است، شروع به عذرخواهی می کند و می گوید: آقا مرا ببخشید و به آتش شکنجه ام نکنید! امام می فرماید: «از تو گذشتم».

در این حال، هارون مکی از شیعیان راستین حضرت وارد می شود و سلام می کند. امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) به او پاسخ می دهد و بدون هیچ مقدمه ای به او می فرماید: در درون تنور بنشین! هارون مکی بی درنگ و بدون هیچ پرسشی، این کار را انجام می دهد. امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در همان حال با مرد خراسانی گفت وگو می کند و درباره خراسان خبرهایی می دهد. چنان که گویی خود، شاهد آن بوده است و پس از مدتی به سهل می فرماید: «برخیز ای خراسانی و داخل تنور را نگاه کن!» سهل برمی خیزد و داخل تنور را می نگرد و هارون را می بیند که در میان شعله های آتش چهار زانو نشسته است. آن گاه امام از او می پرسد: در خراسان، چند نفر مثل هارون می شناسی؟ خراسانی می گوید: به خدا قسم، یک نفر هم سراغ ندارم. حضرت می فرماید: «آگاه باش! ما تا زمانی که پنج نفر یاور و پشتیبان پیدا نکنیم، قیام نمی کنیم. ما بهتر می دانیم که کدام زمان، زمان قیام است.» (1)

امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) یارانی مانند هارون مکی می خواهد. اگر تعداد و کیفیت یاران مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) هم مانند اجداد گرامی اش باشد، سرگذشت مشابه آن بزرگواران را خواهد داشت بر اساس روایت هایی که عمق و گستردگی حکومت امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را بیان می کنند، روشن می شود که یاران او نیز افرادی ویژه هستند.

بنا بر روایت ها، یاران حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) از ویژگی هایی خاص برخوردارند که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

الف) بیش عمیق نسبت به حق تعالی

رجالٌ عَرَفُوا اللَّهَ - حَقَّ مَعْرِفَتِهِ وَ هُمْ أَنْصَارُ الْمَهْدِيِّ فِي آخِرِ الزَّمَانِ. (2)

ص: 67

1- . سفینه البحار، ج 8، ص 681 .

2- . منتخب الاثر، ص 611 .

مردانی اند که خدا را آن چنان که شایسته است، شناخته اند و آنان، یاران مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در آخرالزمان اند.

رِجَالٌ كَأَنَّ قُلُوبَهُمْ زُبُرُ الْحَدِيدِ لَا يَشْوِبُهَا شَكٌّ فِي ذَاتِ اللَّهِ أَشَدُّ مِنْ الْحَجَرِ. (1)

آنان مردانی اند که دل هایشان گویا پاره های آهن است. در دل هایشان نسبت به ذات مقدس خداوند تردید حاصل نمی شود و سخت تر از سنگ هستند.

این باور چنان استوار است که مرارت ها در آن خللی نمی افکند و بلاها و امتحان ها، در قلب هایشان رخنه ای ایجاد نمی کند.

آنان از سرچشمه توحید ناب، سیرابند و «فَهُمُ الَّذِينَ وَحَدُوا اللَّهَ حَقَّ تَوْحِيدِهِ؛ به وحدانیت خداوند، آن چنان که حق وحدانیت او است، اعتقاد دارند». (2)

حرم دل هایشان را بت های نفس، ثروت و مقام نیالوده و در آن حریم امن، جز خداوند حضور ندارد.

ب) اهل عبادت

1. لَهُمْ فِي اللَّيْلِ أَصْوَاتٌ كَأَصْوَاتِ التَّوَاكِلِ حَزَنًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ (3).

در دل شب، از خشیت خداوند، ناله هایی دارند مانند ناله مادران پسر مرده.

2. قُومًا بِاللَّيْلِ صُومًا بِالنَّهَارِ. (4)

شب ها را با عبادت به صبح می رسانند و روزها را با روزه به پایان می برند.

3. رِجَالٌ لَا يَنَامُونَ اللَّيْلَ لَهُمْ دَوْرِي فِي صَلَوَاتِهِمْ كَدَوْرِ النَّحْلِ يَبْتَئُونَ قِيَامًا عَلَى أَطْرَافِهِمْ وَيُسَبِّحُونَ عَلَى خِيُولِهِمْ. (5)

مردان شب زنده داری اند که زمزمه نمازشان، مانند نغمه زنبوران کندو، به گوش می رسد. شب ها را با زنده داری سپری می کنند و بر فراز اسب ها، خدا را تسبیح می گویند.

ص: 68

1- . بحار الانوار، ج 52، ص 308.

2- . یوم الخلاص، ص 224، به نقل از: بشاره الاسلام، ص 220.

3- . همان.

4- . همان.

5- . بحار الانوار، ج 52، ص 308.

دل های یاران مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، سرشار از محبت اوست. بر آن لوح ها، جز الف قامت او نوشته ای نیست. این شیدایی تا بدان گونه است که حتی زین اسب او را مایه برکت می دانند و به آن تبرک می جویند: «يَتَمَسَّحُونَ بِسَرِّجِ الْإِمَامِ يَطْلُبُونَ بِذَلِكَ الْبُرْكَهَ؛ به عنوان تبرک، بر زین اسب امام دست می کشند».(1)

با همین عشق آتشین، در آوردگاه رزم، او را مانند نگینی در بر می گیرند و جان خود را سپر بلایش می کنند؛ «يَحْفُونَ بِهِ وَيُقَوِّنُهُ بِأَنْفُسِهِمْ فِي الْحَرْبِ؛ در میدان رزم، گردش می چرخند و با جان خود، از او پاس داری می کنند».(2)

پس چه بسیار است فاصله میان ما و یاران او؛ چرا که ما از جان و حتی وقت خود، برای او سهمی قرار نداده ایم و چه اهداف و آرمان هایی از او که به جهت سستی ما بر زمین مانده و چه دعوت هایی از او که بی پاسخ مانده است.

د) اطاعت پذیری

دومین ثمره درخت بینش، «اطاعت» و مقدم داشتن اراده او بر اراده خود است. یاران امام عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) این گونه در برابر او تسلیمند: «هُمْ أَطَوَعُ مِنَ الْأُمَّةِ لِسَيِّدِهَا؛ اطاعت آنان از امام، از فرمان برداری کنیز در برابر مولایش بیشتر است».(3)

آنها نه تنها مطیعند، بلکه برخلاف بسیاری که به بهانه نبود زمینه، امکانات و سختی راه از خدمت به او و اهدافش شانه خالی می کنند، در اطاعت او، اهل تلاشند. آنان برای بر زمین نماندن آرمان های او، خود را به آب و آتش می زنند و از هیچ کوششی فروگذار نمی کنند: «... مُجِدِّونَ فِي طَاعَتِهِ»(4) و در این رسالت بزرگ، همراه و هم پای امام هستند: «بِهِمْ يَنْصُرُ اللَّهُ إِمَامَ الْحَقِّ».(5)

ص: 69

1- . همان، ص 308.

2- . همان.

3- . همان.

4- . یوم الخلاص، ص 223، به نقل از: بشاره الإسلام، ص 9.

5- . بحار الانوار، ج 52، ص 308.

ژرفای این نگاه، آنان را از سیل آزمون ها، سرفرازانه بیرون می برد:

إِنَّ أَصْحَابَ طَالُوتَ ابْتَلُوا بِالنَّهْرِ الَّذِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ» وَإِنَّ أَصْحَابَ الْقَائِمِ يُبْتَلُونَ بِمِثْلِ ذَلِكَ. (1)

سپاهیان طالوت، با نهر آبی آزمایش شدند، همان که خداوند درباره اش می فرماید: «[خداوند]، شما را با نهر آبی می آزماید.» یاران امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) نیز مثل آنان آزمایش می شوند.

و) شهادت خواهی

آنان مشتاق شهادت و رسیدن به بارگاه پروردگارانند: «وَيَتَمَنَّوْنَ أَنْ يُقْتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ آرزو می کنند که در راه خدا به شهادت برسند». (2)

ز) اهل جهاد

امام در زمان حاکمیت خود درصدد است تا دنیا را سرشار از هدایت کند و یاران او نیز در این سازندگی پا به پای او خواهند آمد و در عیان و نهان، مردم را به خدا و دین او دعوت خواهند کرد: «الِدُّعَاءُ إِلَى دِينِ اللَّهِ سِرًّا وَ جَهْرًا». (3)

در این میان، هدایت گریزان و عدالت ستیزان فراوانی نیز وجود خواهند داشت که در برابر او صف می کشند و سدّ راهش خواهند شد. آنان، غده ای چرکین و عضوی فاسد برای پیکر جامعه بشری اند و امام چاره ای جز جهاد و مبارزه برای قطع آن اعضای فاسد نخواهد داشت. بنابراین، یاران و همراهان او نیز باید اهل جهاد و مقاومت باشند؛ جهادی که «فِي سَبِيلِ اللَّهِ» است، نه برای غنیمت یابی و زراندوزی. امام علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در تفسیر آیه «يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ...» (مانده: 54) فرمود: «هُمُ أَصْحَابُ الْقَائِمِ؛ آنان، یاران امام قائم هستند». (4)

ص: 70

1- . غیبه نعمانی، ص 331.

2- . بحار الانوار، ج 52، ص 308.

3- . منتخب الأثر، ص 244.

4- . همان، ص 475.

امام رضا(عَلَيْهِ السَّلَامُ) نیز به اصحاب خود فرمود: «امروز، شما آسوده تر از آن روزید (روز ظهور)». پرسیدند: چرا؟ فرمود: «اگر قائم ما(عَلَيْهِ السَّلَامُ) قیام کند، چیزی وجود نخواهد داشت جز خون بسته شده و عرق پیشانی و خواب بر زین اسب ها». (1)

ح) شجاع

یاران امام شجاعت و جسارتی در خور و عزم هایی پولادین دارند:

1. كُلُّهُمْ لِيُوثُّ قَدْ خَرَجُوا مِنْ غَابَاتِهِمْ لَوْ أَنَّهَمْ هَمُّوا بِإِزَالَةِ الْجِبَالِ لِأَزَالُوهَا عَنْ مَوَاضِعِهَا. (2)

همه شیرانی اند که از بیشه ها خارج شده اند و اگر اراده کنند، کوه ها را از جا برمی کنند.

2. جُعِلَتْ قُلُوبُهُمْ كَزُبُرِ الْحَدِيدِ. (3)

دل هایشان چون پاره های آهن شده است.

3. فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ يُعْطَى قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا. (4)

به هر کدامشان، نیروی چهل مرد داده شده است.

4. لَوْ مَرُّوا بِالْجِبَالِ لَقَطَعُوهَا. (5)

اگر به کوه های آهن روی آورند، آنها را قطعه قطعه می کنند.

ط) اهل زهد

امام علی(عَلَيْهِ السَّلَامُ) در وصف یاران مهدی(عَلَيْهِ السَّلَامُ) می فرماید:

إِنَّهُ يَأْخُذُ الْبَيْعَةَ عَنْ أَصْحَابِهِ أَنْ لَا يَكْتَبُوا ذَهَبًا وَلَا فِضَّةً وَبُرًّا وَلَا شَعِيرًا وَيَلْبَسُونَ الْحَشِينَ مِنْ الثِّيَابِ. (6)

ص: 71

1- . بحار الانوار، ج 52، ص 259.

2- . يوم الخلاص، ص 224، به نقل از: بشاره الاسلام، ص 220.

3- . همان، ص 228، به نقل از: بشاره الإسلام، ص 24.

4- . همان.

5- . همان.

6- . منتخب الاثر، ص 469.

او از یارانش بیعت می گیرد که طلا و نقره ای نیندوزند و گندم و جو بیذخیره نکنند و لباس خشن بپوشند و... .

به راستی مگر می شود امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) خود، لباس خشن بپوشد و طعام ناگوار بخورد، ولی یاران و همراهانش غرق رفاه و خوشی باشند؟ (1)

آنان در راه تحقق آرمان های جهانی امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، مشکلات فراوانی را به جان می خرنند، ولی از سر اخلاص، عمل خود را هیچ می پندارند و به سبب هجوم سختی ها، بر خداوند منت نمی گذارند: «قَوْمٌ لَمْ يَمُنُّوا عَلَيَّ بِالصَّبْرِ». (2) آنان از اینکه تقد جان خویش را در کف اخلاص نهاده اند و تقدیم آستان دوست می کنند، هرگز به خود نمی بالند و آن را بزرگ نمی شمارند: «وَلَمْ يَسْتَعْظَمُوا بَدَلْ أَنْفُسِهِمْ فِي الْحَقِّ». (3)

ی) یک دل

آنان یک رنگ و یک دل هستند: «قُلُوبُهُمْ مُجْتَمِعَةٌ». (4)

و این نیست مگر به این سبب که هواها و خودخواهی ها، از جانیشان رخت بر بسته و به جای آن، خداخواهی و خداپرستی نشسته است. با اتحاد و یک رنگی می توان به اهداف جهانی دست یافت و آرمان های الهی را تحقق بخشید. سپاهی که به اختلاف و چنددلی گرفتار است، چگونه می تواند سرافرازانه بام دنیا را فتح کند.

ک) استواری در برابر سرزنی ها

حرکت بزرگ حضرت ولی عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، از پشتوانه امداد الهی بهره می برد و بدون امدادهای ویژه، هرگز به آرمان های خود دست نخواهد یافت. توجه به

ص: 72

1- . بحار الانوار، ج 52، ص 354.

2- . یوم الخلاص، ص 223، به نقل از: بشاره الاسلام، ص 220.

3- . همان.

4- . همان.

یاری الهی، اثر شگرفی بر روان یاران امام بر جای خواهد گذاشت. یقین به آن امدادها سبب می شود ذره ای در درستی آرمان ها و مسیر خود تردید نکنند و سرزنش های کوتاه بینان و عافیت طلبان، در اراده شان خللی نیفکنند. خداوند در قرآن می فرماید:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ... وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ. (مانده: 54)

ای کسانی که ایمان آورده اید! هر کس از شما، از آیین خود بازگردد [به خدا، زیانی نمی رساند]، خداوند جمعیتی را می آورد که آنان را دوست دارد و آنان [نیز] او را دوست دارند... آنان از سرزنش هیچ سرزنش هراسی ندارند.

امام علی (عَلَيْهِ السَّلَام) در تفسیر این آیه می فرماید: «هُم أَصْحَابُ الْقَائِمِ؛ آنان، یاران امام قائم (عَلَيْهِ السَّلَام) هستند». (1)

ل) اهل قرآن

یاران حضرت، نه تنها اهل قرآن خواندن هستند، بلکه آموزه های قرآن در اعماق جانشان جریان دارد و با آن زندگی می کنند و روحشان را صفا می بخشند: «تُجَلَىٰ بِالتَّنْزِيلِ بُصَائِرُهُمْ وَيُرْمَىٰ بِالتَّفْسِيرِ مَسَامِعُهُمْ؛ با قرآن، دیدگانشان نورانی می شود و تفسیر آن، در گوش جانشان جای می گیرد». (2)

م) عصیان ستیزی

در فرازی از دعای ندبه می خوانیم: «أَيْنَ مُبِيدُ أَهْلِ الْفُسُوقِ وَالْعِصْيَانِ وَالطَّغْيَانِ؛ کجا است آن بنیان کن اصحاب فسق و عصیان و طغیان».

یکی از برنامه های امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام)، مبارزه با اهل فسق و نافرمانی است و

ص: 73

1- . منتخب الاثر، ص 475.

2- . يوم الخلاص، ص 226؛ به نقل از: بشاره الاسلام، ص 297.

زندگی یارانش از این آلودگی ها پاک است. آنان هم چنان که با خدای خود عهد بسته اند که از پیروی او سر نیچند، با ولی او نیز بیعت کرده اند که از محارم الهی چشم پوشند. امام علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) می فرماید:

إِنَّهُ يَأْخُذُ الْبَيْعَةَ عَنْ أَصْحَابِهِ عَلَى أَنْ لَا يَسْرِقُوا وَلَا يَزْنُوا وَلَا يَسُبُّوا مُسْلِمًا وَلَا يَقْتُلُوا مُحْرَمًا... وَلَا يَضْرِبُوا أَحَدًا إِلَّا بِالْحَقِّ... وَلَا يَأْكُلُوا مَالَ الْيَتِيمِ... وَلَا يَشْرَبُوا مُسْكِرًا... (1)

از اصحاب خود بیعت می گیرد که دزدی نکنند، دامنشان را به آلودگی نیالایند، مسلمانی را دشنام ندهند، کسی را به ناحق نکشند، ... کسی را نزنند؛ مگر اینکه مستحق آن باشد، ... مال یتیم را نخورند، ... شراب ننوشند... .

2. بشارت هایی برای یاران

1. جوانان، از آنجا که فطرت هایی پاک و بی آرایش دارند و وابستگی ها در اعماق جانشان ریشه ندوانده است، بیشتر یاران آن حضرت را تشکیل خواهند داد. امام علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) می فرماید:

یاران امام قائم (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، جوان هستند و در میانشان پیر یافت نمی شود؛ به جز اندکی، مانند سرمه در چشم و نمک در طعام که کمتر از هر ماده در طعام، نمک آن است. (2)

جوان بودن یاران امام، به جایگاه پیران باایمان آسیبی نمی زند و بر حذف ایشان از شمار همراهان حضرت گواهی نمی دهد؛ زیرا پیران - گرچه تعدادشان اندک است - در میان اصحاب ویژه حضرت حضور دارند. همچنین به جز 313 یار اصلی، مؤمنان بسیاری گرد حضرت جمع می شوند و

ص: 74

1- . منتخب الاثر، ص 469.

2- . بحار الانوار، ج 52، ص 333، «ان اصحاب القائم شباب لا كهول فيهم الا كالكحل في العين و الملح في الطعام و اقل الزاد الملح».

ایشان را یاری خواهند کرد که شماری از آنان پیران امت هستند.

2. بر اساس برخی روایت ها، بانوان نیز در میان اصحاب ویژه حضرت، حضور چشم گیری دارند و این، نوید شوق انگیز و شمع آوری برای بانوان است تا برای پیوستن به این جمع پربرکت، تمام توان خود را به کار گیرند. امام باقر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) فرمود: يُجِيءُ وَاللَّهِ - ثَلَاثُ مِائَةٍ وَبَضْعَةَ عَشَرَ رَجُلًا فِيهِمْ خَمْسُونَ امْرَأَةً يَجْتَمِعُونَ بِمَكَّةَ عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ. (1)

به خدا سوگند، 313 تن که پنجاه تن از بانوان نیز در میانشان حضور دارند، بدون هیچ قرار قبلی، در مکه گرد هم جمع خواهند شد.

آنچه گذشت، گوشه ای از ویژگی های یاران امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بود. به همین سبب، در روایت ها، از یاران آن حضرت به بزرگی یاد شده است و پیشوایان معصوم (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ) زبان به ستایش و بزرگداشت آنان گشوده اند.

امام علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در وصف آنان می فرماید: «فَبِأَيِّ وَ أُمِّي مِنْ عِدَّةِ قَلِيلَةٍ أَسْمَائِهِمْ فِي الْأَرْضِ مَجْهُولَةٌ...؛ پدر و مادرم فدای گروه اندکی باد که در زمین ناشناخته اند...!» (2) یا فرموده است: «أُولَئِكَ هُم خِيَارُ الْأُمَّةِ مَعَ آبَرَارِ الْعِترَةِ؛ آنان خوبان امتند با نیکان خاندان (پیامبر)». (3)

شاید برخی با مقایسه خود با یاران امام - به جهت ضعف ها و کاستی هایشان - فاصله خود را با آنان، جبران ناپذیر بیندارند؛ ولی توجه به دو نکته، ما را از دام این ناامیدی می رهاند و دلمان را سرشار از نور امید و یقین می کند:

1. ویژگی های یاد شده در صورتی ناامیدکننده خواهد بود که یاران

ص: 75

1- . همان، ص 223.

2- . معجم احادیث الامام المهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، ج 3، ص 101.

3- . يوم الخلاص، ص 224، به نقل از: بشاره الاسلام، ص 39.

حضرت، افرادی معینی باشند که مثلاً اسامی آنان در روایت‌ها آمده است و کسی نمی‌تواند از آن جمع خارج شود یا به آنان بیبندد. خوش بختانه دلیل متقنی برای این مطلب وجود ندارد. البته در روایت‌ها، از افراد معینی (مانند اصحاب کهف، سلمان فارسی، مالک اشتر و...) نام برده شده است،⁽¹⁾

ولی - برفرض صحت اسناد این روایات - اینان عده اندکی از یاران حضرتند و هنوز زمینه برای دیگران فراهم است.

انسان، حقیقتی بس پیچیده و اسرارآمیز، با قابلیت‌ها و توان‌مندی‌های خیره‌کننده دارد. تا قلب انسان، از تپش نایستاده است، می‌تواند خود را از پستی به اوج افلاک برساند؛ به شرط اینکه «خود» را باور داشته باشد و بداند که می‌تواند. یاران آن حضرت، آسمانی‌اند و نه تافته جداافتاده. آنان نیز انسان‌هایی از همین آب و خاکند و پدران و مادرانی چون پدران و مادران ما دارند. توجه خداوند به آنان به سبب لیاقتی است که خود در نهاد خویشان پدید آورده‌اند. پس ما نیز می‌توانیم به آنان بیبندیم. از همین رو، پیامبر به سلمان فارسی فرمود:

یا سلمان! إِنَّكَ مُدْرِكُهُ وَ مَنْ كَانَ مِثْلَكَ وَ مَنْ تَوَلَّاهُ هَذِهِ الْمَعْرِفَةُ... (2)

ای سلمان! تو با او خواهی بود و نیز هر کس که چون تو باشد و مانند تو، به او معرفت داشته باشد...

2. آنچه از ویژگی‌های یاران حضرت برشمردیم، به یاران ویژه حضرت (313 یاور مخصوص آن امام همام) مربوط بود؛ یاورانی که فرماندهان لشکر،

ص: 76

1- «امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ): إِذَا قَامَ قَائِمُ آلِ مُحَمَّدٍ اسْتَخْرَجَ مِنْ ظَهْرِ الْكَعْبَةِ سَبْعَةَ وَعَشْرِينَ رَجُلًا وَسَبْعَةَ مِنْ أَصْحَابِ الْكَهْفِ وَيُوشَعِ، وَصِيَّ مُوسَى، وَ مُؤْمِنِ آلِ فِرْعَوْنَ وَ سَلْمَانَ فَارِسِيَّ، وَ أَبَا دَجَانَةَ الْإِنصَارِيَّ، وَ مَالِكَ الْأَشْتَرِيَّ؛ چُونِ قَائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قِيَامٌ كُنْدُ مِنْ وَرَاءِ كَعْبَةِ بَيْسْتِ وَ بَنِي نَفَرَ رَا بِيْرُونَ خَوَاهِدُ أَوْرِدُ... وَ هَفْتِ نَفَرَ مِنْ أَصْحَابِ الْكَهْفِ وَ يُوْشَعِ، وَ صِيَّ حَضْرَتِ مُوسَى وَ مُؤْمِنِ آلِ فِرْعَوْنَ وَ سَلْمَانَ فَارِسِيَّ وَ أَبَا دَجَانَةَ الْإِنصَارِيَّ وَ مَالِكَ الْأَشْتَرِيَّ». معجم أحاديث الامام المهدي، ج 5، ص 122.

2- همان، ص 222.

دستیاران و امیران او هستند: «هُمُ الْوُزَرَاءُ يَحْمِلُونَ أَثْقَالَ الْمَمْلَكَةِ عَنْهُ؛ آنان وزیران اویند که از جانب او، سنگینی بار حکومت را بر دوش می کشند.» و «هُمُ النَّجَبَاءُ وَالْقُضَاءُ وَالْحُكَّامُ وَالْفُقَهَاءُ فِي الدِّينِ...؛ آنان برترین ها، قاضیان، حاکمان و فقیهان در دین هستند.»⁽¹⁾

با این حال، یاران حضرت به این گروه محدود نمی شوند. در روایت ها، از لشکر ده هزار نفری حضرت سخن به میان آمده است که قیام حضرت از مکه، پس از گردهم آمدن آنان خواهد بود. امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در این باره فرموده است: «لَا يَخْرُجُ الْقَائِمُ مِنْ مَكَّةَ حَتَّى تَكْمُلَ الْحَلَقَةُ؛ امام قائم (عَلَيْهِ السَّلَامُ) از مکه خارج نمی شود؛ مگر هنگامی که گروه تکمیل شوند.»⁽²⁾ راوی می پرسد: آنان چند نفرند؟ امام پاسخ می دهد: «عَشْرَةُ آلَافٍ؛ ده هزار نفر.» اینان، خیل عظیم مؤمنانی اند که در میانه راه به حضرت خواهند پیوست.

سخن آخر اینکه اگر همت آن را نداریم که در جمع یاران ویژه حضرت باشیم، دست کم بکوشیم که از خیل همراهان و لشکر همگانی آن حضرت، بیرون نباشیم.

کلبانگ حدیث

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود:

1. الْمَهْدِيُّ رَجُلٌ مِنْ وُلْدِي، وَجْهُهُ كَالْكَوْكَبِ الدَّرِّيِّ.⁽³⁾

مهدی، مردی از تبار من است. صورتش همانند ستاره فروزان است.

2. الْثَّابِتِينَ عَلَى الْقَوْلِ بِإِمَامَتِهِ فِي زَمَانِ غَيْبَتِهِ لَأَعَزُّ مِنَ الْكِبْرِيَةِ الْأَحْمَرِ.⁽⁴⁾

کسانی که در زمان غیبت در اعتقاد به امامت او استوار بمانند، از کبریت احمر گران بهاترند.

ص: 77

1- . همان، ج 5، ص 37.

2- . بحار الانوار، ج 52، ص 367.

3- . مناوی، فیض القدير، ج 6، ص 279.

4- . مصطفی غالب، الامامه و قائم القیامه، ص 287.

3. امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) فرمود:

وَلَوْ أَدْرَكْتُهُ لَخَدَمْتُهُ أَيَّامَ حَيَاتِي. (1)

من اگر زمان او را درک می کردم تمام عمر خود را در خدمت او به سر می بردم.

4. يَخْرُجُ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ السُّفْيَانِيُّ فِي عُمُقِ دِمَشْقٍ وَ عَامَهُ مَنْ يَتَّبِعُهُ مِنْ كَلْبٍ، فَيَقْتُلُ حَتَّى يَبْقُرَ بَطُونَ النِّسَاءِ وَيَقْتُلُ الصَّبِيَّانَ، ... حَتَّى إِذَا صَارَ بَيْبِدَاءَ مِنَ الْأَرْضِ خُسِفَ بِهِمْ فَلَا يَنْجُو مِنْهُمْ إِلَّا الْمُخْبِرُ عَنْهُمْ. (2)

مردی به نام سفیانی از دمشق خروج می کند که همه پیروانش از قبیله کلب خواهند بود. کشت و کشتار می کند تا جایی که شکم زن ها را می شکافد و کودکان را می کشد، ... چون به زمین بیداء رسیدند، خداوند همه آنها را در کام زمین فرو می برد و کسی از آنها نمی ماند، جز یک نفر که خبر آنها را گزارش دهد.

5. يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ خَلِيفَةً يَقْسِمُ الْمَالَ وَ لَا يَعُدُّهُ. (3)

خلیفه ای در آخرالزمان خواهد بود که ثروت را میان مردم تقسیم می کند بدون اینکه آن را بشمارد.

پرسمان

1. به نظر شما یاران حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چه ویژگی هایی دارند؟

2. چه کسانی می توانند جزو یاران حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) باشند؟

3. مهم ترین ویژگی که با آن می توان به حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) نزدیک شد، چیست؟

4. دنیا در نظر یاران حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چگونه است؟

5. آیا هر کسی می تواند جزو یاران امام زمان شود؟ به نظر شما چه باید کرد

ص: 78

1- . سلمی، عقد الدرر، ص 160.

2- . کنز العمال، ج 14، ص 272.

3- . بغوی، مصابیح السنه، ج 1، ص 192.

تا از یاران حضرت به شمار آییم؟

6. بر اساس روایت ها، یاران امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) 313 نفر هستند. آیا به نظر شما حضرت یار دیگری ندارد؟

7. رابطه یاران امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) با خدا چگونه است؟

8. رابطه یاران امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) با مردم چگونه است؟ 9. مهم ترین قدم برای قرار گرفتن در جرگه یاران مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چیست؟

موضوع های پیشنهادی

1. ویژگی های منحصر به فرد یاران امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) (دلایل انتخاب به یاری) در روایات، حکایات، از نظر عقلی و علمی، جامعه شناسی.

2. برنامه ها و اهداف و انگیزه های مهم یاران امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ).

3. راه و رسم یآوری (راه های یاری امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ)): یاری در زمان غیبت، یاری در حضور.

4. زمینه های یاری (ایجاد زمینه در خویشتن، جامعه، جهان).

5. میزان منتظران و یاوران (مقایسه خود با امام و پی بردن به تفاوت ها و فاصله ها).

6. ارتباط همیشگی یاران منتظر با امام (انواع ارتباط ها؛ مناجات و توسل، خود را در محضر امام دیدن، ارتباط ها ...).

7. راه های ایجاد فرهنگ یاورپروری برای امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در خانواده.

8. مراتب یاری و نزدیکی به امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) (طبقات یاران، ابدال، اوتاد و ...).

9. عرصه های یاری امام در زمان حاضر (عرصه های علمی، اجتماعی، فرهنگی، معنوی، اقتصادی، نظامی و جهانی).

10. خطرهایی که یاران امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را تهدید می کند (دشمنان، انحرافات،

ص: 79

سستی ها، ضعف بینش دینی و سیاسی، شیاطین و...).

11. آماده باش همیشگی منتظران حقیقی (ماهیت آمادگی، عرصه های آمادگی، سنجش و میزان و روش های بررسی آمادگی های فردی و جمعی).

12. نشان منتظران در سیره ائمه (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ) (ائمه منتظران و یاران امام قبل از خود، یاران نزدیک ائمه و سیره آنها، خاصان و اموات ائمه (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ)). 13. راه های الگوسازی از یاوران مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) (مقام یاری امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ)؛ الگوی برتر).

14. آزمون های سخت یاران مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ).

15. وظایف و مسئولیت های یاران امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ).

16. فضایل برتر در زندگی مردان برتر (یاران امام زمان) مثل: عشق، تقوا، ترس از خدا، اطاعت، بصیرت، علم، پاکی و... .

17. جغرافیای خیزش یاران مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بر اساس روایت ها (بررسی جمعیت جغرافیایی یاران خاص - ، جمعیت های زمینه ساز و یاوران قبل از ظهور).

18. رنج ها و غربت یاران مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در ایام غیبت (مثل امام خود).

19. حساسیت یاران حقیقی در مورد ارزش های دینی.

اشاره

اعتقاد به مهدویت مخصوص شیعیان نیست، بلکه تمام مذاهب اسلامی در اصل ظهور حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) اتفاق نظر دارند. همه بر این باورند که در آخرالزمان، شخصی به نام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) ظهور می کند و زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد.

در حوزه باورهای اسلامی، کمتر موضوعی را می توان یافت که تا این اندازه به آن اهمیت داده شده و در اصل اعتقاد به ظهور منجی، نوعی اتفاق نظر و وحدت فکر، شکل گرفته باشد. حدیث های مربوط به حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، در بسیاری از کتاب های معروف اهل سنت نیز آمده است. در بیشتر این کتاب ها، از اوصاف و زندگی حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) نشانه های ظهور، محل ظهور و بیعت، تعداد یاران و دیگر موضوع ها سخن گفته شده است.

تواتر احادیث مهدویت

تواتر (1) احادیث مهدویت

از ویژگی ها و امتیازهای بسیار مهم در یک موضوع روایی، تواتر حدیث هایی است که درباره آن نقل شده است. متواتر بودن روایت ها سبب می شود به آن موضوع به صورت ویژه، توجه و محتوای آن، پذیرفته شود. اکنون به تعدادی از گفته های اهل سنت که به تواتر احادیث مربوط به امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) اقرار کرده اند، اشاره می کنیم:

1. محمدحسین آبری شافعی (363 م.) در کتاب مناقب الشافعی می گوید: «اخبار بشارت رسول خدا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) به آمدن مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) به دلیل کثرت مخبران و راویان به حد تواتر رسیده است» (2).

ص: 81

1- . مقصود از تواتر آن است که افراد زیادی حدیث را نقل کرده اند، به گونه ای که تردیدی در درستی آن باقی نمی ماند.

2- . التذکره، ج 1، ص 701.

2. حافظ ابو عبدالله گنجی شافعی (658 م.) می نویسد: «احادیث پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) درباره مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) به دلیل روایان بسیاری که دارد، به حد تواتر رسیده است».(1)
3. ابن حجر عسقلانی (852 م.) می نویسد: «اخبار متواتر رسیده است که مهدی از این امت است و عیسی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) فرود خواهد آمد و پشت سر او نماز خواهد خواند».(2)
4. ابن حجر هیثمی (974 م.) می گوید: «احادیثی که در آنها مهدی ذکر شده است، فراوان و متواتر است».(3)
5. محمد رسول برزنجی می نویسد: «احادیثی که بر وجود مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) و قیام او در آخرالزمان و از خاندان رسول اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) و فرزندان فاطمه (سلام علیها) بودن وی دلالت دارند، به حد تواتر رسیده است و جایی برای انکار آنها وجود ندارد».(4)
- به جز موارد یادشده، دانشمندان دیگری نیز هستند که به متواتر بودن روایت های حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) اشاره کرده اند.(5)

صحت احادیث مهدوی

نکته قابل توجه درباره روایت های مربوط به حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در منابع اهل سنت این است که بزرگان فراوانی از ایشان، به درستی آنها اشاره کرده اند، از جمله:

1. ترمذی در سنن، ج 4، ص 505، ح 2230 و 2232.
2. حافظ ابو جعفر عقیلی در الضعفاء الکبیر، ج 3، ص 253، ح 1257.3.

ص: 82

-
- 1- . البیان، ص 43.
 - 2- . فتح الباری، ج 5، ص 362.
 - 3- . الاشاعه فی اشراط الساعه، ص 87.
 - 4- . اسعاف الراغبین، ص 145.
 - 5- . نک: مهدی منتظر در اندیشه اسلامی، صص 60 - 67.

حاکم نیشابوری در مستدرک الصحیحین، ج 4، ص 429، ح 465، 553 و 558.

4. بیهقی در الاعتقاد و الهدایه الی سبیل الارشاد، ص 127.

5. بغوی در مصابیح السنه، ص 448، ح 4199.

6. ابن اثیر در النهایه، ج 5، ص 254.

7. قرطبی در التذکره، ص 704.

8. ناصرالدین البانی در حول المهدی، ص 644.

9. عبدالعلیم عبدالعظیم البستوی در المهدی المنتظر.

افزون بر تأیید درستی حدیث ها، برخی بزرگان اهل سنت به تواتر حدیث های مهدویت نیز اقرار کرده اند.

3. روایات اهل سنت درباره حضرت مهدی (علیه السلام)

اشاره

اهل سنت در روایت های فراوانی به اندیشه مهدویت پرداخته اند که مهم ترین آنها عبارتند از:

الف) نسب حضرت مهدی (علیه السلام)

اشاره

یکی از مواردی که اهل سنت در این باره روایت کرده اند، تبار حضرت مهدی (علیه السلام) است که مهم ترین محورهای آن عبارتند از:

ص: 83

ابن ماجه در سنن خود نقل کرده که پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود: «المهدى منا اهل البيت؛ مهدى از ما اهل بیت است.» (1)

رسول اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در روایت دیگری می فرماید: «يَخْرُجُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي عِنْدَ انْقِطَاعِ مِنَ الزَّمَانِ وَظُهُورِ مِنَ الْفِتَنِ يَكُونُ عَطَاؤُهُ حَتْمِيًّا؛ هنگام پایان زمان و آشکار شدن فتنه ها، مردی از اهل بیت من خروج خواهد کرد که بخشش او بسیار است.» (2)

پیامبر مکرم اسلام در روایت دیگری می فرماید: «فَيَبْعَثُ اللهُ رَجُلًا مِنْ عِثْرَتِي مِنْ أَهْلِ بَيْتِي؛ پس خداوند مردی از عترت و اهل بیت مرا برانگیزد.» (3)

دو - حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) از نسل حضرت علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)

سیوطی چنین نقل می کند که پیامبر دست علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را گرفت و فرمود:

«سَيَخْرُجُ مِنْ صُلْبِ هَذَا فَتَى يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا؛ از نسل این شخص به زودی جوانی خروج خواهد کرد که زمین را پر از عدل و داد می کند.» (4)

جوینی شافعی از ابن عباس نقل کرده که پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود:

همانا علی بن ابی طالب امام امت من و جانشین من بر آنان پس از من است. از فرزندان او، قائم منتظر است که خداوند به وسیله او زمین را پر از عدل و داد می کند، آن گونه که پر از ستم و بیداد شده باشد. (5)

سه - حضرت مهدی از نسل فاطمه (سلام علیها)

در روایت های اهل سنت، آمده است که حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) از فرزندان فاطمه (سلام علیها) است. ابن ماجه از ام سلمه نقل کرده که وی از رسول خدا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ)

ص: 84

1- . ابن ماجه، سنن، ج 2، ح 4085.

2- . ابن ابی شیبه، المصنف، ح 37639.

3- . صنعانی، المصنف، ج 11، ح 20770؛ طبرانی، معجم الکبیر، ج 10، ح 10213.

4- . الحاوی للفتاوی، کتاب العرف الوردی، صص 74 و 88.

5- . فرائد السمطين، ج 2، ص 327، ح 589.

چنین شنید: «الْمَهْدِي مِنْ وُلْدِ فَاطِمَةَ؛ مهدی از فرزندان فاطمه است» (1).

ب) ویژگی های جسمانی حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)

اشاره

در کتاب های اهل سنت روایت های فراوانی درباره ویژگی های جسمانی حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) آورده شده است که به برخی از آنها اشاره می کنیم:

یک - چهره نورانی

جوینی از رسول خدا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) روایت کرده است: «الْمَهْدِي مِنْ وُلْدِي... كَأَنَّ وَجْهَهُ كَوْكَبٌ دُرِّي؛ مهدی از فرزندان من است... چهره اش همانند ستاره ای درخشان است» (2).

دو - پیشانی بلند و بینی کشیده

حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) با پیشانی بلند و بینی کشیده، توصیف شده و این تعبیر در حدیث های اسلامی فراوان آمده است (3).
صنعانی از پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) چنین نقل کرده است: «إِنَّ الْمَهْدِي أَقْنَى أَجْلِي؛ مهدی، بینی کشیده و پیشانی بلند دارد» (4).

سه - خال بر گونه

گنجی شافعی از پیامبر نقل کرده است که فرمود: «بر گونه راست مهدی، خالی مشکی وجود دارد» (5).

ای آفتاب آینه دار جمال تو

مشک سیاه مجمره گردان خال تو

درباره ویژگی های ظاهری امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) روایت های زیادی وارد شده است. این روایت ها برای آن است که امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) را راحت تر بشناسیم؛ زیرا با کمک این نشانه ها در زمان غیبت که زمان حیرت است و مدعیان

ص: 85

1- سنن ابن ماجه؛ ح 4086، سنن ابی داوود، ج 4، ح 4284؛ المستدرک حاکم، ج 4، ح 557.

2- فرائد السمطين، ج 2، ح 565.

3- جواد جعفری در فصل نامه انتظار، ش 5 مقاله ای تحت عنوان جمال یار در همین رابطه دارد.

4- صنعانی، المصنف، ح 20773؛ سنن ابی داوود، ج 4، ح 2485.

5- البيان في اخبار صاحب الزمان، باب 8، ح 51.

دروغین امامت و مهدویت فراوانند، می توان مدعیان دروغین را شناخت و آنها را رسوا کرد.

ج) هم نام بودن حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) با پیامبر اعظم (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ)

اهل سنت اتفاق نظر دارند که حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) هم نام رسول خدا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ) است. (1) حتی در روایت ها به نام آن حضرت اشاره شده است. چنان که ابن مسعود از پیامبر چنین نقل کرده است: «اسم المهدی محمد». (2)

د) زمینه های ظهور

اشاره

در منابع اهل سنت، به برخی تحول های اجتماعی پیش از ظهور، اشاره شده است که بعضی از آنها عبارتند از:

یک - ناامیدی همگانی

پیامبر اعظم (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ) به حضرت علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) فرمود:

ای علی! ظهور مهدی هنگامی خواهد بود که شهرها دگرگون شوند و بندگان خدا، ضعیف و از فرج و ظهور مهدی ناامید گردند. در این هنگام، قائم از فرزندان من ظاهر می شود. (3)

دو - فراگیر شدن ستم

رسول خدا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ) در این باره فرمود:

لَوْلَمْ يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَبْعَثَ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يَمَلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا وَقِسْطًا كَمَا مُلِئَتْ ظُلْمًا وَجَوْرًا. (4)

ص: 86

1- . مقدسی شافعی، عقد الدرر، ص 45.

2- . سیوطی، الحاوی للفتاوی، ص 88.

3- . البیان فی اخبار صاحب الزمان، ص 42، ح 21؛ الحاوی للفتاوی، ص 92.

4- . سنن ابی داوود، ح 4282.

اگر از دنیا بیش از یک روز باقی نماند، خداوند آن روز را چنان طولانی خواهد کرد تا اینکه مردی از اهل بیتم برانگیخته شود و زمین را آکنده از عدل و قسط کند، آن گونه که پر از جور و ستم شده باشد.

ه- نشانه های ظهور

اشاره

در کتاب های اهل سنت، برخی نشانه های ظهور امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بیان شده است که مهم ترین آنها عبارتند از:

یک - ندای آسمانی

پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود:

در ماه محرم، بانگی از آسمان برآید بدین مضمون که برگزیده خداوند فلان (مهدی) است. پس سخنش را بشنوید و از او پیروی کنید. (1)

دو- سفیانی

یکی از نشانه های حتمی ظهور، قیام شخصی با عنوان سفیانی است که در برخی منابع اهل سنت، آشکارا از آن به عنوان یکی از نشانه های خروج مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) یاد شده است. (2)

سه - خسف در بیداء

واژه «خسف» به معنای فرورفتن و پنهان شدن در زمین و «بیداء»، نام سرزمینی میان مکه و مدینه است. منظور از این نشانه آن است که سفیانی با لشکری بزرگ به قصد جنگ با حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) راهی مکه می شود که در میان راه در محلی به نام بیداء به سبب عذاب الهی در زمین فرو می روند. پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در این باره می فرماید:

ص: 87

1- . نعیم بن حماد، الفتن، ص 93؛ عقدالدرر، ص 79.

2- . الحاوی للفتاوی، ص 80؛ عقدالدرر، ص 76؛ کنز العمال، ج 11، ص 273.

فَيَبْعَثُ إِلَيْهِ جَيْشٌ مِّنَ الشَّامِ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالْبَيْدَاءِ خُسِيفَ بِهِمْ.

گروهی از شام به سوی او برانگیخته می شوند. چون به منطقه بیداء می رسند، به زمین فرو برده می شوند

چهار - قتل نفس زکیه

از نشانه های حتمی ظهور که در منابع اهل سنت نیز به آن اشاره شده، کشته شدن انسانی پاک و بی گناه در آستانه قیام حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) بین رکن و مقام در مکه است. (1)

و) امور مربوط به ظهور حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام)

اشاره

در روایت های اهل سنت، مسائل گوناگونی درباره ظهور امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) بیان شده که مهم ترین آنها عبارتند از:

یک - اصلاح امر ظهور در یک شب

در روایت هایی از پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) نقل شده است که امر ظهور حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) در یک شب اصلاح و مهیا می شود: «يُصْلِحُ اللهُ فِي لَيْلَةٍ وَاحِدَةٍ». (2)

دو - محل ظهور و بیعت با حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام)

در روایت های اهل سنت چنین می خوانیم که امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) از مکه (3) ظهور خواهد کرد و با او افرادی به عنوان یاوران خاص بیعت می کنند. رسول گرامی اسلام می فرماید: «دسته هایی از عراق و بزرگانی از شام به سوی مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) می آیند و با او میان رکن و مقام بیعت می کنند.» (4) نیز

ص: 88

1- . ابن ابی شیبیه، المصنف، ج 8، ص 679؛ کنز العمال، ج 11، ص 277.

2- . البيان في اخبار صاحب الزمان، ص 31 ح 11؛ الحاوي للفتاوى، ص 69؛ عقدا الدرر، ص 210.

3- . عقدا الدرر، باب 2، ص 56.

4- . ابن حماد، الفتن، ص 242، ح 95.

فرمود: «با مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بین رکن و مقام بیعت می شود.»⁽¹⁾ البته روایت های زیادی به بیعت آن حضرت با یارانش در میان رکن و مقام اشاره دارد.⁽²⁾

سه - نزول فرشتگان در روز ظهور

در روایت های اهل سنت، نزول فرشتگان برای یاری حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در هنگام ظهور آمده است⁽³⁾ که نشانه امداد الهی در ظهور هستند.

چهار - نزول حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)

یکی از حوادث بسیار مهم در عصر ظهور، بازگشت حضرت عیسی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) است. این رخ داد مهم در بسیاری از کتاب های اهل سنت آمده است: برای نمونه، بخاری و مسلم هر دو با اسناد خود از ابوهریره نقل کرده اند که گفت: رسول خدا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود:

كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا نَزَلَ ابْنُ مَرْيَمَ فِيكُمْ وَإِمَامُكُمْ مِنْكُمْ⁽⁴⁾

چگونه اید زمانی که فرزند مریم فرود آید، در حالی که امام شما فردی از خودتان است.

ابن ابی شیبیه از ابن سیرین نقل کرده است:

مهدی از این امت و همان کسی است که بر عیسی بن مریم (عَلَيْهِ السَّلَامُ) امامت می کند.⁽⁵⁾

مسلم با اسنادش از جابر بن عبدالله آورده است:

شنیدم پیامبر فرمود: «گروهی از امتم آشکارا تا روز قیامت بر اساس حق پیکار می کنند. پس عیسی بن مریم فرود می آید. فرمانده گروه گوید: بیا و

ص: 89

1- . عقدالدرر، باب 2، ص 56.

2- . صنعانی، المصنف، ج 11، ص 371؛ صحیح ابن حبان، ح 15؛ عقدالدرر، ص 88؛ فرائدالسمطین، ج 2، ص 315، ح 569.

3- . عقد الدرر، صص 46، 117؛ الحاوی للفتاوی، ص 88؛ البیان، ص 84، ح 53.

4- . صحیح بخاری، ج 4، ص 205؛ صحیح مسلم، ج 1، ص 136 ح 244.

5- . مصنف، ح 19495.

حضرت رضایت کامل خواهند داشت که روایت هایی در این باره بیان شده است. (1)

چهار - امنیت فراگیر

از دیگر ویژگی های حکومت امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) که در روایت های اهل سنت به آن اشاره شده، امنیت همه جانبه و عمومی در سراسر کره زمین است. (2)

پنج - احساس بی نیازی

در مردمیکی از ویژگی های مردم در دوران ظهور، احساس بی نیازی مردم است. پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) می فرماید: «أُبَشِّرُكُمْ بِالْمَهْدِيِّ... وَيَمْلَأُ اللهُ قُلُوبَ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ غَنِيًّا؛ شما را به مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بشارت می دهم [به هنگام ظهور او] خداوند دل های امت محمد ر

شش - چیرگی اسلام بر همه ادیان

در دولت امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، اسلام بر دیگر دین ها غلبه خواهد کرد و اسلام دین جهانی خواهد شد. پیامبر اعظم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) می فرماید:

مردم با مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بیعت می کنند. خداوند به واسطه او، دین را بر می گرداند و پیروزی هایی برای او به وجود می آورد تا به آنجا که هیچ کس بر زمین باقی نمی ماند مگر آن که لاله الا الله می گوید. (3)

کلبانگ حدیث

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود:

1. إِنَّهُ رَجُلٌ أَجْلَى الْجَبْهَةِ أَقْنَى الْأَنْفِ، ضَخْمَ الْبَطْنِ... (4)

او مردی پیشانی باز، دماغ باریک و سینه ستبر است.

ص: 91

1- . صنعانی، المصنف، ح 20770؛ البیان، ح 21؛ الحاوی للفتاوی، ص 69؛ عقد الدرر، ص 73.

2- . عقد الدرر، ص 207.

3- . عقد الدرر، ص 95.

4- . ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج 19، ص 130.

2. و مِنَّا مَهْدِي الْأَمَّةِ الَّذِي يُصَلِّي عَيْسَى حَلْفَهُ ثُمَّ ضَرَبَ عَلَى مِنْكَبِ الْحُسَيْنِ 7 فَقَالَ: مِنْ هَذَا مَهْدِي الْأَمَّةِ. (1)

مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) این امت که عیسی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) پشت سرش نماز می خواند، از ماست. آن گاه با دست مبارکش بر شانه امام حسین (عَلَيْهِ السَّلَامُ) زد و گفت: «مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) امت از تبار اوست». 3. وَيُدْعَى ذَلِكَ الْيَوْمَ يَوْمَ الْخَلَّاصِ. (2)

آن روز، روز رهایی خوانده می شود.

4. الْعَجَبُ أَنْ نَاسًا مِنْ أُمَّتِي يُؤْمِنُونَ بِالْبَيْتِ بِرَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ، قَدْ لَجَأَ بِالْبَيْتِ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِالْبَيْدَاءِ خُسِفَ بِهِمْ. (3)

شگفتا که گروهی از امت من به دنبال مردی از قریش که به بیت خدا پناهنده شده است، به سوی بیت هجوم می برند. چون به سرزمین بیداء برسند، زمین آنها را در کام خود فرو می برد.

5. تَنْعَمُ أُمَّتِي فِيهَا نِعْمَةٌ لَمْ يُنْعَمُوا مِثْلَهَا يُرْسِلَ السَّمَاءُ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَلَا تَدْخِرُ الْأَرْضُ شَيْئًا مِنَ النَّبَاتِ وَالْمَالِ كُدُوسٍ يَقُومُ الرَّجُلُ فَيَقُولُ: يَا مَهْدِي أَعْطِنِي فَيَقُولُ: خُذْ. (4)

امت من در دوره او آن چنان بهره مند می شوند که [پیش از آن] به مانند آن متنعّم نبودند. آسمان سیل آسا بر آنها فرو می بارد و زمین چیزی از گیاهانش را ذخیره نمی کند. ثروت کلانی روی هم انباشته می شود و کسی رغبت نمی کند. هر کس بلند شود و بگوید: ای مهدی! به من عطا کن، می فرماید: بگیر.

ص: 92

1- . گنجی شافعی، البیان، ص 82.

2- . ابن قیم، المنار المنيف، ص 151.

3- . مسلم بن حجاج، الصحيح، ج 4، ص 2211.

4- . عبدالمحسن بن عباد، عقیده اهل السنه و الاثر، مجله دانشگاه مدینه، سال اول، ش 3، ذی قعدہ 1388هـ- . ق.

1. آیا اهل سنت نیز به امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) اعتقاد دارند؟
2. نظر علمای اهل سنت، درباره احادیث مهدویت چیست؟
3. شیعه و اهل سنت درباره چه مسائلی از مهدویت با هم اتفاق نظر دارند؟
4. دیدگاه اهل سنت درباره حکومت جهانی امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) چیست؟
5. در مهم ترین کتاب حدیثی اهل سنت (صحیح بخاری) چه احادیثی درباره مهدویت مطرح شده است؟

موضوع های پیشنهادی

1. روایت های اهل سنت درباره مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) (محورهای مورد تأکید در روایات اهل سنت).
2. کتاب های نوشته شده اهل سنت در موضوع حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ).
3. افرادی از اهل سنت که به شرف دیدار حضرت رسیده اند.
4. افرادی که به عشق مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، شیعه شده اند.
5. شبهه های اهل سنت در مورد محدودیت (پرسش ها و شبهه ها).
6. نقطه های اشتراک و افتراق شیعه و سنی در مورد مهدویت.
7. انتظار در فرهنگ و سیره اهل سنت.
8. انتظار مهدی موعود (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، از تکیه گاه های مهم وحدت.
9. اهل سنت و زیارت معصومین (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ) و جمکران (تهیه گزارش) و... اهل سنت و شفا گرفتن از ائمه (جمکران) (تهیه گزارش) ... برخورد اهل سنت با مسجد سهله و جمکران (برخوردهای علمی - عملی) (معاصر - تاریخی)
10. ویژگی های ظهور و حکومت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در دیدگاه اهل سنت.
11. برنامه های مربوط به امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در مناطق سنی نشین در قالب تهیه گزارش از اعتقادات عامیانه مهم در مورد امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ).

12. مصاحبه با علمای اهل سنت (مولوی ها) در مورد موضوع های مربوط به امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) و مهدوی ترین چهره های اهل سنت (نویسندگان - عاشقان امام زمان و...).

13. مخالفان امام زمان (عَلَيْهِ السَّلَامُ) و علت و روش مخالفت آنان در میان اهل سنت.

14. تفاوت دیدگاه های مذاهب اهل سنت در مورد حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ).

ص: 94

اشاره

خداوند بزرگ برای ظهور و فرج حضرت ولی عصر (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، نشانه هایی قرار داد تا که در طول قرن ها، یکی پس از دیگری اتفاق افتند و منتظران ظهور را در عقیده خود ثابت و استوار کند. این نشانه ها بسیار زیاد است.

این نشانه ها در مجامع حدیثی در یکی از چهار عنوان زیر آمده است:

1. فتن

2. ملاحم

3. اشراط الساعه

4. علایم ظهور

«فِتْن» جمع «فتنه» به معنای آزمون و امتحان است. (1)

بسیاری از علما و محدثان، حدیث های غیبی رسول اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) درباره فتنه ها، کوران ها، بحران ها و رخدادهای بنیان کن را در کتاب مستقلی گرد آورده و آن را «الفِتْن» نام نهاده اند.

قدیمی ترین کتابی که در این باره نوشته شده، کتاب الفتن از حافظ نعیم بن حماد مروزی (متوفای 229 هـ - ق) است.

ص: 95

1- . ابن فارس، معجم مقاییس الغه، ج 4، ص 472.

ملاحم جمع ملحمه به معنای جنگ و کشتار است. ملحمه از ماده «لحم» به معنای تداخل است. جنگ را از این نظر «ملحمه» گویند که افراد جنگ جو در صفوف یکدیگر داخل می شوند و کشته ها روی هم انباشته می شود. (1)

کتاب هایی که حدیث های غیبی پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) درباره جنگ ها، جدال ها، درگیری ها و کشتارها را دربردارد، «ملاحم» نامیده می شود. قدیمی ترین کتابی که در این باره در دست داریم، کتاب الملاحم از حافظ احمد بن جعفر بن محمد، مشهور به ابن المنادی (متوفای 336 هـ - ق) است. «أشراط» جمع شرط به معنای نشانه است. «أشراط الساعة»؛ یعنی نشانه های رستاخیز. (2)

یکی از کتاب های معروفی که در این باره نگاشته شده الاشاعه فی شراط الساعة از سید محمد بن عبدالرسول برزنجی شافعی (متوفای 1103 هـ - ق) است.

«علائم» جمع علامه از ریشه عَلم به معنای نشانه است. به نشانه ای که چیزی را از دیگری مشخص می کند، «علامت» گویند. (3) در این باره آثار فراوانی با عنوان علائم الظهور، علامات الظهور و علامات المهدی منتشر شده است. (4)

1. گستره نشانه های ظهور

در کتاب الفتن مروزی، 2004 حدیث؛ در کتاب التشریف بالمنن سیدبن طاووس، 516 حدیث، در کتاب نوائب الدهور میرجهانی، 555 حدیث و در کتاب معجم الملاحم و الفتن دهرخی، 1800 مدخل درباره نشانه های ظهور آمده است.

ص: 96

1- همان، ج 5، ص 238.

2- همان، ج 3، ص 260.

3- همان، ج 4، ص 109.

4- برای کتاب شناختی آنها نک: نگارنده، کتاب نامه حضرت مهدی، ج 2، صص 520-528.

بدون تردید، تعداد نشانه های ظهور از مرز 2000 نشانه می گذرد که بسیاری از آنها در گذشته تحقق یافته و برخی در حال تحقق یافتن است.

در این میان، تنها پنج نشانه از نشانه های حتمی است که عبارت است از:

1. خروج سفیانی؛

2. خروج یمانی؛

3. بانگ آسمانی؛

4. خسف پیدا؛

5. قتل نفس زکیه؛

با تحقق یافتن هر یک از نشانه های غیرحتمی، دل ها از سرور آکنده می شود. یاد یار مهربان در اعماق جان شیفتگان، روحی تازه می دمند. نوید فرارسیدن بهار ظهور، دل های خسته از خزان غیبت را امیدی تازه می بخشد، ولی چشم به راهان ظهور و منتظران امام نور، از زمان پایان پذیری شب دیجور غیبت و فرارسیدن دوران «موفور السرور ظهور» آگاه نمی شوند.

هنگامی که یکی از نشانه های حتمی تحقق پیدا کند، همه چشم به راهان از تاریخ دقیق ظهور آگاه می شوند.

نشانه های غیرحتمی همانند تابلوهای راهنمایی است که رانندگان را برای اطلاع از نزدیک شدن به پل، تونل، تقاطع، پمپ بنزین، پارک، رستوران و... آگاه می سازد، ولی نشانه های حتمی همانند تابلوهای شمارش معکوس کیلومتر جاده هاست که فاصله ره پویان را تا مقصد مشخص می کند. برای مثال، بر اساس روایت های فراوان، هنگامی که سفیانی بر سه کشور سوریه، اردن و فلسطین سیطره پیدا کرد، هشت ماه بعد، یوسف زهرا(سلام علیها) از کنار خانه خدا ظهور می کند.

شیخ صدوق با سند صحیح از امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) روایت کرده است که فرمود:

قَبْلَ قِيَامِ الْقَائِمِ خَمْسُ عَلَامَاتٍ مَحْتُومَاتٍ، الْيَمَانِي وَالسُّفْيَانِي وَالصَّيْحَةُ وَالنَّفْسُ الزَّكِيَّةُ وَالْحَسْفُ بِالْبَيْدَاءِ. (1)

پیش از قیام قائم، پنج نشانه حتمی است: یمانی، سفیانی، صیحه آسمانی، قتل نفس زکیه و خسف سرزمین بیداء.

اینک نشانه های حتمی ظهور را بررسی می کنیم:

الف) خروج سفیانی

خروج سفیانی در روایت های اسلام بسیار دقیق، روشن و شفاف بیان شده است که به شماری از آنها اشاره می کنیم:

نام: عثمان

نام پدر: عنبسه (2)

لقب: سفیانی

نسب: از تبار ابوسفیان، (3)

از بطن هند جگر خواره. (4)

اوصاف جسمی: بور، سرخ روی و زاغ چشم است، چنان که شیخ صدوق با سند صحیح از امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) روایت کرده است که فرمود:

إِنَّكَ لَوَرَأَيْتَ السُّفْيَانِي، لَرَأَيْتَ أَحَبَّ النَّاسِ، أَشَقَرَ، أَحْمَرَ، أَزْرَقَ. (5)

اگر سفیانی را ببینی، پلیدترین انسان ها را دیده ای، او بور، سرخ روی و زاغ چشم است.

ص: 98

1- . کمال الدین، ج 2، ص 650.

2- . قطب راوندی، الخرائج و الجرائح، ج 3، ص 1150.

3- . طبرسی، اعلام الوری، ج 2، ص 282.

4- . الغیبه، ص 306.

امیر مؤمنان علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، به دیگر ویژگی های ظاهری او اشاره کرده است و می فرماید:

يَخْرُجُ ابْنُ آكِلَةَ الْاَكْبَادِ مِنَ الْوَادِي الْيَابِسِ، وَهُوَ رَجُلٌ رُبْعُهُ، وَحُشُّ الْوَجْهِ، ضَخْمُ الْهَامَةِ، بَوَّجْهِهِ اَثْرُ الْجُدْرِي، اِذَا رَاَيْتَهُ حَسِبْتَهُ اَعْوَرَ. (1)

پسر هند جگر خواره از وادی یابس خروج می کند. او مردی میان بالا، با چهره ای وحشتناک، سرستبر و آبله روی است. هنگامی که او را بینی، وی را یک چشم می پنداری.

از طریق عامه نیز روایت شده است که: «سفیانی از تبار خالد بن یزید بن ابی سفیان است. او مردی سرستبر است. در چهره اش، آثار آبله و در چشمش، نقطه سفیدی هست». (2)

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در این باره فرمود:

يَخْرُجُ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ: السُّفْيَانِيُّ فِي عُمُقِ دِمَشْقَ وَعَامَهُ مَنْ يَتَّبِعُهُ مِنْ كَلْبٍ، فَيَقْتُلُ حَتَّى يَبْقُرَ بَطُونَ النِّسَاءِ وَيَقْتُلَ الصَّبِيَانَ. (3)

مردی از دل دمشق خروج می کند که او را «سفیانی» می گویند. همه پیروانش از تیره کلب هستند. آن قدر کشتار می کند که حتی شکم زنان را پاره می کند و کودکان را از دم تیغ می گذراند.

امیر مؤمنان علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) فرمود:

ثُمَّ يَبْعَثُ فَيَجْمَعُ الْاَطْفَالَ وَيَغْلِي الزَّيْتَ لَهُمْ، فَيَقُولُونَ: اِنْ كَانَ اَبَاؤُنَا عَصَوْكَ فَنَحْنُ مَا دَثَبْنَا. (4)

مأموران خود را می فرستد، کودکان را گرد می آورد و دیگ های زیتون را برای آنها می جوشاند. آنها می گویند: اگر پدران ما با تو مخالفت کردند، تقصیر ما چیست؟

ص: 99

1- . همان.

2- . عقد الدرر، ص 73؛ متقی هندی، البرهان، ص 113.

3- . حاکم، مستدرک الصحيحین، ج 4، ص 520.

4- . عقد الدرر، ص 93.

امام صادق(عَلَيْهِ السَّلَامُ) در این باره فرمود:

وَقَدْ بَلَغَ مِنْ حُبِّهِ أَنَّهُ يَدْفُنُ أُمَّ وَوَلَدِ لَهَا وَهِيَ حَيَّةٌ، مَخَافَةَ أَنْ تَدُلَّ عَلَيْهِ. (1)

او به قدری پلید است که مادر فرزندش را زنده به گور می کند، از ترس اینکه به مخفی گاهش راهنمایی کند.

امیر مؤمنان علی(عَلَيْهِ السَّلَامُ) در حدیثی دیگر می فرماید:

گروهی از اولاد رسول خدا(صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) به بلاد روم پناهنده می شوند. سفیانی کسی را نزد پادشاه روم می فرستد که بندگانم را به من بازگردان. او نیز آنها را برمی گرداند. پس آنها را در دمشق گردن می زند. (2)

در منابع عامه آمده است:

سفیانی هر کسی را که با وی مخالفت کند، می کشد. برخی را با اره دو نیم می کند و برخی را در دیگ ها می جوشاند. این کار تا شش ماه ادامه می یابد. (3)

با سند صحیح از امام صادق(عَلَيْهِ السَّلَامُ) روایت شده است که فرمود:

سفیانی از نشانه های حتمی است و خروج او در ماه رجب است. (4)

امیر مؤمنان علی(عَلَيْهِ السَّلَامُ) در حدیث دیگری از کارنامه سیاه سفیانی پرده بر می دارد و می فرماید:

با هفتاد هزار نفر به سوی عراق حرکت می کند. در کوفه، بصره و دیگر شهرهای عراق، فتنه ها به پا می کند؛ دانشمندان را می کشد؛ قرآن ها را می سوزاند؛ مساجد را ویران می کند؛ محرمات را مباح می کند؛ کارهای ناشایست را رواج می دهد؛ از فرایض الهی جلوگیری می کند؛ از جور و ستم پروا نمی کند. هر کس را که نامش محمد، علی، جعفر، حمزه، حسن، حسین، فاطمه، زینب، خدیجه، ام کلثوم و عاتکه باشد، به سبب دشمنی با خاندان پیامبر از دم شمشیر می گذرانند. (5)

ص: 100

1- . کمال الدین، ج 2، ص 651.

2- . مقدسی، فرائد فوائد الفکر، ص 320.

3- . الفتن، ص 235.

4- . الغیبه، ص 300.

5- . مقدسی، فرائد فوائد الفکر، ص 320.

فضل بن شاذان با سند صحیح از امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) روایت کرده است که فرمود:

وَخُرُوجُ السُّفْيَانِيِّ مِنَ الشَّامِ وَالْيَمَانِيِّ مِنَ الْيَمَنِ. (1)

سفینانی از شام و یمانی از یمن خروج می کند.

در حدیث دیگری با سند صحیح از آن حضرت چنین می خوانیم:

خروج سفینانی، با خروج یمانی از یمن، با پرچم های سفید، در یک روز، در یک ماه و در یک سال اتفاق می افتد. (2)

در حدیثی دیگر با سند صحیح از آن حضرت چنین روایت شده است:

خروج سه نفر خراسانی، یمانی و سفینانی، در یک سال، یک ماه و در یک روز اتفاق خواهد افتاد. (3)

کلینی با سند صحیح از امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) روایت کرده است که فرمود:

وَاقْبَلَ الْيَمَانِيَّ وَتَحَرَّكَ الْحَسَنِيَّ وَخَرَجَ صَاحِبُ هَذَا الْأَمْرِ. (4)

یمانی پیش می تازد، حسنی به حرکت در می آید و صاحب این امر خروج می فرماید.

امام باقر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در مورد یمانی فرمود:

آن گاه یمانی پیروز با لشکریانش از صنعا با یک جنب و جوش خاصی به سوی آنها حرکت می کند. (5)

امام باقر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) هنگام بحث از هم زمانی یمانی، سفینانی و خراسانی فرمود:

در میان این پرچم ها، پرچمی هدایت یافته تر از پرچم یمانی نیست؛ زیرا او شما را به سوی صاحبان فرا می خواند. (6)

ص: 101

1- . میرلوحی، کفایه المهددی، ص 280؛ خاتون آبادی، کشف الحق، ص 182.

2- . کشف الحق، ص 169.

3- . همان، ص 173.

4- . کافی، ج 8، ص 189.

5- . الفتن، ص 231.

6- . الغیبه، ص 255.

امام صادق(عَلَيْهِ السَّلَامُ) هنگام شمارش نشانه های ظهور فرمود:

وَخُرُوجِ رَجُلٍ مِنْ وُلْدِ عَمِّي زَيْدٍ بِالْيَمَنِ وَانْتِهَابِ سِتَارِهِ الْبَيْتِ. (1)

خروج مردی از فرزندان عمویم، زید از یمن و به یغما رفتن پرده کعبه.

اگر منظور از این شخص، یمانی باشد، می توان نتیجه گرفت که یمانی نسبش به زید شهید می رسد.

اسم و لقب یمانی در حدیث های معصومین(عَلَيْهِمُ السَّلَامُ) به دست ما نرسیده، ولی پیش گویی سبطیح کاهن به ذی یزن، پادشاه یمن تنها سرنخی است که در دست داریم. وی در شمار نشانه های ظهور می گوید:

سپس نام آوری از یمن، از صنعا و عدن پدیدار شود که چون پنبه سفید باشد، نامش حسن یا حسین است. با خروج او فتنه ها در هم شکنند. آن گاه مهدی، آن فرخنده مبارک، آن هادی هدایت گر، آن سید علوی ظاهر گردد. همگان از این عنایت الهی خشنود شوند. با نور او تاریکی رخت بریندد. (2)

محدثان و سیره نویسان پیش گویی های او را در کتاب های خود آورده و به آن استناد کرده اند، (3) ولی حجت شرعی نیست. با این حال، تنها منبعی است که در آن از نام یمانی و سیمای نورانی او سخن به میان آمده است.

در شماری از احادیث، از او به عنوان «امیرالعُصَب»؛ یعنی فرمانده گروهان (4)

تعبیر و از لشکریانش ستایش شده (5)

و آمده است که در میان رکن و مقام با آن حضرت بیعت می کنند. (6)

امام باقر(عَلَيْهِ السَّلَامُ) درباره ضرورت یاری کردن یمانی می فرماید:

ص: 102

-
- 1- سید بن طاووس، فلاح السائل، ص 171.
 - 2- حافظ برسی، مشارق انوار الیقین، ص 247.
 - 3- ابونعیم، دلائل النبوه، ج 1، صص 122، 125 و 140؛ ابن هشام، السیره النبویه، ج 1، صص 124-128 و 190-194.
 - 4- الفتن، ج 1، ص 401.
 - 5- سید بن طاووس، التشریف بالمنن، ص 295.
 - 6- همان، ص 281.

چون یمانی خروج کند، به سویش بشتاب؛ زیرا پرچم او پرچم هدایت است. بر هیچ مسلمانی جایز نیست که بر او بتازد؛ زیرا او به سوی حق و به راهراست فرامی خواند. (1)

روزی نزد امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَام) از خروج سفیانی گفت و گو شد. ایشان فرمود:

چگونه ممکن است او خروج کرده باشد، در حالی که در هم کوبنده دیدگانش از صنعا خروج نکرده است. (2)

از بررسی حدیث های مربوط به یمانی به این نتیجه رسیدیم که او اهل یمن است؛ از صنعا پایتخت یمن خروج می کند؛ با لشکر انبوه به یاری حضرت می شتابد؛ با سفیانی درگیر می شود؛ با پرچم های سفید حرکت می کند؛ پرچمی هدایت یافته تر از او نیست؛ احتمالاً از تبار جناب زید است و نامش حسن یا حسین است.

ج) بانگ آسمانی

اشاره

سومین نشانه از نشانه های حتمی، بانگ آسمانی است که در شب بیست و سوم ماه رمضان شنیده می شود و در بامداد آن، حجت خدا در میان رکن و مقام ظهور می کند. بانگ آسمانی ریشه قرآنی دارد:

وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِي الْمُنَادِي مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ، يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ، ذَلِكَ يَوْمَ الْخُرُوجِ. (ق: 41 - 42)

گوش فرا ده هنگامی که منادی از جایگاه نزدیک ندا سر می دهد. روزی که آن صیحه را به حق می شنوند، آن روز، روز خروج است.

امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَام) در تفسیر این آیه فرمود:

منادی با نام قائم و نام پدرش ندا سر می دهد. منظور از صیحه همان بانگ آسمانی است و آن روز، روز خروج قائم (عَلَيْهِ السَّلَام) است. (3)

ص: 103

1- . الغيبة، ص 256.

2- . همان، ص 277.

3- . ینابیع الموده، ج 3، ص 251.

امام رضا(عَلَيْهِ السَّلَامُ) در این باره فرمود: «يَوْمُ الْخُرُوجِ؛ یعنی خروج فرزندانم، مهدیقائم(عَلَيْهِ السَّلَامُ)».(1)

یک - زمان ندا

امام باقر(عَلَيْهِ السَّلَامُ) در مورد تاریخ ندای آسمانی می فرماید:

يَكُونُ الصَّوْتُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فِي لَيْلِهِ جُمُعَةٍ، لَيْلَهُ ثَلَاثٌ وَعِشْرِينَ، فَلَا تَشْكُوا فِي ذَلِكَ وَأَسْمَعُوا وَأَطِيعُوا.(2)

این بانگ در ماه رمضان، در شب جمعه، شب 23 آن خواهد بود. پس در آن تردیدی به خود راه ندهید. گوش فرادهید و اطاعت کنید.

امام صادق(عَلَيْهِ السَّلَامُ) در این باره فرمود:

آن صبحه ای که در ماه رمضان خواهد بود، در شب جمعه، 23 شب گذشته از آن رخ خواهد داد.(3)

فضل بن شاذان با سند صحیح از آن حضرت روایت می کند که فرمود:

يُنَادِي بِاسْمِ الْقَائِمِ(عَلَيْهِ السَّلَامُ) فِي لَيْلِهِ ثَلَاثٌ وَعِشْرِينَ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ، وَيَقُومُ فِي يَوْمِ عَاشُورَاءَ.(4)

در شب 23 رمضان با نام قائم(عَلَيْهِ السَّلَامُ) ندا سر داده می شود و در روز عاشورا قیام می کند.

از این روایت ها که با سند صحیح از معصومین: رسیده است، استفاده می شود که ظهور غیر از قیام است. ظهور در شب 23 رمضان و شب جمعه رخ می دهد و قیام جهانی روز 10 محرم، روز عاشورا و روز شنبه در این فاصله که دقیقا سه ماه و 17 روز خواهد بود، حضرت مشغول اطلاع رسانی هستند تا همگان با هدف و مکتب آن حضرت آشنا شوند و کسی غافل گیر نشود.

ص: 104

1- . همان، ص 297.

2- . الغيبة، ص 254.

3- . کمال الدین، ج 2، صص 650 و 652.

4- . میرلوحی، کفایه المهتدی، ص 286؛ خاتون آبادی، کشف الحق، ص 187.

دو- زبان پیام

امام صادق(عَلَيْهِ السَّلَام) درباره اینکه ندای آسمانی به چه زبانی خواهد بود، فرمود: «يَسَّمَعُهُ كُلُّ قَوْمٍ بِأَلْسِنَتِهِمْ؛ هر قومی آن را با زبان خودشان می شنوند.»(1) و در حدیث دیگری فرمود: «این ندا همگانی است، هر کسی آن را با زبان خودش می شنود.»(2)

در منابع عامه نیز همین تعبیر آمده است.(3)

سه - گستره پیام

در روایت های فراوانی تأکید شده است که همه اهل زمین آن را می شنوند. امام باقر(عَلَيْهِ السَّلَام) در این باره می فرماید:

با نام قائم(عَلَيْهِ السَّلَام) از آسمان ندا می شود. هر کس در شرق یا غرب باشد، آن را می شنود. هیچ خفته ای نباشد، جز اینکه بیدار شود.(4)

در حدیث دیگری فرمود:

حتی دوشیزگان در سراپرده ها این ندا را می شنوند. پس پدران و مادران خود را تشویق می کنند که به یاری آن حضرت بشتابند.(5)

و در بیان دیگری فرمود:

از آنچه خداوند در آن روح دمیده، چیزی نمی ماند جز اینکه آن ندا را می شنوند.(6)

چهار - محتوای پیام

رسول اکرم(صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در این باره فرمود:

منادی از آسمان ندا سر می دهد که امیر شما فلانی است.(7)

ص: 105

1- . شیخ طبرسی، اعلام الوری، ج 2، ص 279؛ شیخ طوسی، همان، ص 435.

2- . کمال الدین، ج 2، ص 650.

3- . البرهان، ص 75.

4- . الغیبه، ص 254؛ عقدالدرر، ص 137.

5- . همان.

6- . الغیبه، ص 290.

7- . البرهان، ص 71.

در حدیث دیگری فرمود: منادی از آسمان ندا سر دهد که هان ای مردمان، روزگار جباران سپری شد. بهترین فرد امت زمام امور را به دست گرفت. پس در مکه به او بیوندید. (1)

و در بیانی دیگر فرمود:

فرشته ای از بالای سرش بانگ برآورد: به راستی، این مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) است، از او پیروی کنید. (2)

امام رضا (عَلَيْهِ السَّلَامُ) از فراگیر بودن بانگ آسمانی سخن گفت و در پایان فرمود:

منادی آسمانی به سوی آن حضرت فرامی خواند و می گوید: آگاه باشید که حجت خدا در کنار خانه خدا ظهور کرده است. از او پیروی کنند که حق با او و در نزد اوست. (3)

امام باقر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در این باره فرمود:

منادی ندا سر می دهد که مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) از آل محمد، فلانی پسر فلانی است. پس نام او و نام پدرش را بر زبان جاری می کند. (4)

(د) خسف بیداء

چهارمین نشانه از نشانه های حتمی ظهور، از نظر تسلسل زمانی، خسف سرزمین بیداء است. خسف در لغت به معنای فرو رفتن چیزی در زمین است، چنان که در قرآن کریم درباره قارون می فرماید: «فَخَسَفْنَا بِهِ وَابِدَارِهِ الْأَرْضَ؛ ما او را با خانه اش در زمین فرو بردیم». (قصص: 81)

بیداء در لغت به معنای دشت هموار، پهناور و بدون انسان و آب و علف است. در میان مکه و مدینه در نزدیکی مسجد شجره، سرزمین پهناور و دشت شن زاری است که آن را بیداء می نامند. (5) منظور از «خسف بیداء»، فرو

ص: 106

1- . شیخ مفید، الاختصاص، ص 208.

2- . متقی هندی، البرهان، ص 72.

3- . خزاز، کفایه الاثر، ص 271؛ طبرسی، اعلام الوری، ج 2، ص 241.

4- . الغیبه، نعمایی، ص 464.

5- . یاقوت، معجم البلدان، ج 1، ص 523.

رفتن سپاه سفیانی در سرزمین بیداء است. بر اساس روایت های فراوان، سپاه سفیانی برای جنگ با حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) به سوی مدینه منوره ره سپار می شوند. وقتی به مدینه می رسند، می بینند که حضرت به مکه بازگشته است. آنان مردم مدینه را می کشند. سپس به قصد تخریب کعبه و جنگ با حضرت به سوی مکه حرکت می کنند. چون به سرزمین بیداء می رسند، به فرمان خدا، زمین دهان باز می کند و همه آنها را در کام خود فرو می برد.

بر اساس روایت های فراوان، از سپاه سفیانی فقط دو نفر نجات می یابند. آنها نیز صورتشان به پشت سرشان بر می گردد، یکی به مکه می رود و به حضرت بشارت می دهد که سپاه سفیانی در سرزمین بیداء در کام زمین فرو رفتند. دیگری به دمشق می رود و به سفیانی گزارش می دهد.

قرآن کریم در دوسوره درباره خسف بیداء سخن گفته است:

1. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا. (نساء: 47)

ای کسانی که کتاب به آنها داده شده است! ایمان بیاورید به آنچه فرو فرستادیم، در حالی که تصدیق کننده کتابی است که با شماست، پیش از آنکه بر چهره هایی بزینم و آنها را به پشت سرشان برگردانیم.

این تهدید الهی تا حال رخ نداده است، ولی بی گمان، روزی اتفاق خواهد افتاد و عده ای صورتشان به پشت سرشان برگشته می شود. (1)

حدیث های فراوان داریم که این تهدید الهی هنگام خسف بیداء اتفاق می افتد. امام باقر (عَلَيْهِ السَّلَام) در یک حدیث طولانی، جنایت های وحشیانه سپاه سفیانی را بیان می کند. در پایان، از ورود آنها به سرزمین بیداء سخن می گوید:

آن گاه منادی آسمانی ندا سر می دهد که: ای سرزمین بیداء! این قوم را

ص: 107

هلاک کن. پس زمین دهان می گشاید، آنها را در کام خود فرو می برد. به جز سه تن که از تیره کلب هستند. خداوند صورت آنها را به پشت سرشان بر می گرداند. (1)

آن گاه آیه شریفه را تلاوت می کند و می فرماید: این آیه در حق آنها نازل شده است. (2)

2. وَ لَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَ أُخِذُوا مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ. (سبأ: 51)

ای کاش می دیدی هنگامی که دچار وحشت شده اند و رهایی ندارند و از مکانی نزدیک گرفتار می شوند.

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلهِ) داستان لشکر سفیانی را بیان کرد. سپس فرمود که این است معنی آیه «وَ لَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَغُوا» و ادامه داد: «تنها دو نفر از آنها می ماند، یکی، بشیر و دیگری، نذیر و هر دو از قبیله جُهینَه هستند». (3)

امیر مؤمنان علی (عَلِيَّهِ السَّلَامُ) نیز در تفسیر این آیه از فرورفتن لشکر سفیانی در سرزمین بیداء سخن گفت. (4)

آن گاه در نامه ای طولانی خطاب به معاویه، با بیان کارنامه سپاه سفیانی و فرورفتن آنها در کام زمین، به آیه بالا استشهاد می کند و می نویسد:

آنها از زیر پاهایشان در زمین فرو می روند و کسی از آنها باقی نمی ماند به جز گزارشگری که خداوند صورتش را به پشت سرش بر می گرداند. (5)

در حدیث دیگری از ساربانان سخن می گوید که هنگام عبور لشکر سفیانی، شترش رم می کند. او به دنبال شترش می رود و چون برمی گردد، کسی را

ص: 108

1- . در این حدیث تعداد نجات یافتگان سه تن بیان شده، در برخی دو تن و در برخی دو تن از لشکریان و یک تن اشتران که با آنها مصادف می شود و شاهد حادثه می شود.

2- . عیاشی، التفسیر، ج 1، ص 402.

3- . طبری، جامع البیان، ج 22، ص 73؛ ثعلبی، الکشف و البیان، ج 8، ص 95؛ طبرسی، مجمع البیان، ج 8، ص 622.

4- . الغیبه، ص 305.

5- . سلیم بن قیس، کتاب سلیم، ص 159.

نمی یابد. (1) امام سجاد (عَلَيْهِ السَّلَام) نیز می فرماید: «این آیه در مورد سپاه سفیانی است». (2)

در حدیث های عامه، تعداد لشکر سفیانی که در بیداء، هلاک می شوند، هفتاد هزار نفر آمده است. (3)

در این حدیث ها، هدف از این لشکرکشی، تخریب کعبه و پیکار با حجت خدا بیان شده است. (4)

بررسی کارنامه سیاه سپاه سفیانی فرصت بیشتری می طلبد. فقط اشاره می کنیم که جنایت های آنها در مدینه به مراتب بیشتر از فاجعه حره است. (5)

فاجعه حره، سیاه ترین صفحه تاریخ است که به فرمان یزید در مدینه منوره ورق خورد. در این فاجعه هفت صد تن از حاملان قرآن کشته شدند، 306 تن از افراد سرشناس مهاجرو انصار کشته شدند و به حریم هزار تن از دوشیزگان مسلمان تجاوز شد. (6)

ه- قتل نفس زکیه

پنجمین و آخرین نشانه از نشانه های حتمی، قتل نفس زکیه است. نفس زکیه به معنای انسان بی گناه است. در آیه ها و حدیث ها از چهار تن به عنوان نفس زکیه یاد شده است:

1. نفس زکیه، معاصر حضرت خضر (عَلَيْهِ السَّلَام)، به دست خضر کشته شد. حضرت موسی (عَلَيْهِ السَّلَام) به او گفت: «أَقْتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ؛ آیا شخص بی گناهی را کشتی که کسی را نکشته بود». (کهف: 74)

2. نفس زکیه، معاصر امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَام) که در مقابل منصور دوانیقی قیام کرد

ص: 109

1- . الفتن، ص 258.

2- . ابوحمزه ثمالی؛ تفسیر القرآن الکریم، ص 274؛ طبرسی، مجمع البیان، ج 8، ص 621.

3- . عقد الدرر، صص 76-79.

4- . همان.

5- . سیوطی، الحاوی للفتاوی، ج 2، ص 67.

6- . ذهبی، تاریخ الاسلام، ج 5، ص 25؛ خلیفه بن خیاط، تاریخ خلیفه، ص 250.

و با همه هوادارانش کشته شد. او محمد پسر عبدالله محض، نوه امام حسن مجتبی (عَلَيْهِ السَّلَام) بود و از مدعیان مهدویت به شمار می رفت. (1)

3. نفس زکیه دیگری در احادیث آماده است که در آستانه ظهور در نجف اشرف به شهادت می رسد. امیرمؤمنان علی (عَلَيْهِ السَّلَام) در خطبه ای که به «خطبهالمحزون» معروف شده است، در میان نشانه های ظهور می فرماید: «وَقَتْلُ النَّفْسِ الزَّكِيَّةِ بِظَهْرِ الْكُوفَةِ فِي سَبْعِينَ؛ و کشته شدن نفس زکیه (انسان بی گناهی) در پشت کوفه (نجف) با هفتاد تن». (2)

شیخ مفید هنگام شمارش نشانه های ظهور، از کشته شدن نفس زکیه با هفتاد تن از صالحان در پشت کوفه سخن گفته است. (3)

4. نفس زکیه ای که آخرین نشانه از نشانه های حتمی است.

در آستانه قیام جهانی حضرت بقیه الله، نفس زکیه در مسجدالحرام، در میان رکن و مقام، هنگام خواندن پیام امام به شهادت می رسد.

برای اینکه این دو نفس زکیه اشتباه نشود، امیرمؤمنان علی (عَلَيْهِ السَّلَام) در خطبه المحزون هر دو را کنار یکدیگر بیان می کند:

وَقَتْلُ النَّفْسِ الزَّكِيَّةِ بِظَهْرِ الْكُوفَةِ فِي سَبْعِينَ؛ وَالْمَذْبُوحِ بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ. (4)

از نشانه های ظهور است نفس زکیه ای که با هفتاد تن در پشت کوفه (نجف) کشته می شود و آن که میان رکن و مقام ذبح می شود.

درباره نام و نشان این نفس زکیه، ضمن یک حدیث طولانی از امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَام) روایت شده است که فرمود:

ص: 110

1- . ابوالفرج اصفهانی، مقاتل الطالبین، ص 203.

2- . حلی، مختصر بصائر الدرجات، ص 443.

3- . شیخ مفید، الارشاد، ج 2، ص 368؛ ابن قتال، روضه الواعظین، ج 2، ص 15؛ اربلی، کشف الغمه، ج 3، ص 247.

4- . حلی، مختصر بصائر الدرجات، ص 443.

جوانی از آل محمد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ): در میان رکن و مقام کشته می شود که نامش محمد، فرزند محمد و لقبش، نفس زکیه است. (1)

در این حدیث که از نظر سندی در اوج صحت قرار دارد، نام پدر نفس زکیه «محمد» آمده، ولی در حدیث دیگر، «حسن» بیان شده است. (2) از امام باقر (عَلَيْهِ السَّلَام) درباره نسبش چنین روایت شده که ایشان از تبار امام حسین (عَلَيْهِ السَّلَام) است. (3)

امیر مؤمنان علی (عَلَيْهِ السَّلَام) درباره قتل نفس زکیه می فرماید:

به خدا سوگند، گویی به نوجوانی از قریش می نگریم که در خون خود دست و پا می زند. پس از این جنایت، دیگر کسی عذر آنها را نمی پذیرد و سیطره ای برای آنها نمی ماند. (4)

در حدیث دیگری نیز فرمود:

ریختن خون حرام، در روز حرام، در ماه حرام، از تیره قریش! سوگند به خدایی که دانه را شکافت و انسان را آفرید، پس از آن بیش از پانزده شب حکومت نخواهد کرد. (5)

امام باقر (عَلَيْهِ السَّلَام) در این باره می فرماید: «میان قتل نفس زکیه و قیام قائم (عَلَيْهِ السَّلَام) جز پانزده شب فاصله نخواهد بود». (6)

در پیامی که نفس زکیه می خواند، این فرازها آمده است:

ای اهل مکه! من فرستاده فلانی هستم. او به شما می فرماید: ما اهل بیت رحمت و معدن رسالت هستیم. از روز ارتحال پیامبر، ما مورد ستم قرار گرفتیم و حقوق ما پای مال شده است. ما از شما یاری می طلبیم، ما را یاری کنید.

ص: 111

1- . میرلوحی، کفایه المهدی، ص 280؛ خاتون آبادی، کشف الحق، ص 182.

2- . کمال الدین، ج 1، ص 331؛ طبرسی، اعلام الوری، ج 2، ص 292.

3- . ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج 19، ص 131.

4- . شرح نهج البلاغه، ج 19، ص 131.

5- . الغیبه، ص 258.

6- . الارشاد، ج 2، ص 374؛ الغیبه، ص 445.

در حال خواندن این پیام به سویش هجوم می برند و او را در میان رکن و مقام سر می برند. (1)

نفس زکیه روز 25 ذی حجه کشته می شود و 15 روز بعد؛ یعنی روز دهم محرم (عاشورا) قیام جهانی حضرت آغاز می شود. (2)

چون او کشته شود، اهلزمین و آسمان بر آنها خشمگین شوند. (3)

در میان بیش از دوهزار نشانه ظهور، فقط پنج نشانه از نشانه های حتمی ظهور دیده می شود و آنها عبارتند از:

1. خروج سفیانی که در ماه رجب خروج می کند و شش ماه می جنگد. در اواخر محرم بر سه کشور سوریه، فلسطین و اردن سیطره پیدا می کند.

2. خروج یمانی که هم زمان با خروج سفیانی است.

3. بانگ آسمانی در شب جمعه، شب 23 رمضان.

4. فرورفتن سپاه سفیانی در کام زمین در سرزمین بیداء، حدود یک ماه بعد از ظهور.

5. قتل نفس زکیه در مسجدالحرام، میان رکن و مقام.

سرانجام قیام جهانی حضرت بقیه الله در روز شنبه، دهم محرم الحرام.

کلبانگ حدیث

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود:

1. المهدی مِنْ عِزَّتِي مِنْ وُلْدِ فَاطِمَةَ. (4)

مهدی از عزت من است، از اولاد فاطمه.

ص: 112

1- . بحار الانوار، ج 52، ص 307.

2- . حائری یزدی، الزام الناصب، ج 2، ص 177.

3- . المصنف، ج 8، ص 679.

4- . معالم السنن، ج 4، ص 344.

2. المهدى منى أجلي الجبهه، أفنى الأنف. (1)

مهدی از من است با پیشانی باز و بینی کشیده.

3. لا تذهب الدنيا حتى يأتي على أمي رجل من أهل بيتي، يملأ الأرض عدلاً، كما ملئت جوراً. (2) دنیا سپری نمی شود جز اینکه مردی از اهل بیت من در میان امتم ظاهر شود که زمین را پر از عدالت کند، آن چنان که پر از ستم شده است.

4. على رايه المهدي مكتوب: البيعه لله. (3)

بر پرچم مهدی (علیه السلام) نوشته شده: بیعت برای خدا.

5. المهدي يقف أثرى ولا يخطيء. (4)

مهدی راه مرا می پوید و هرگز دچار لغزش نمی شود.

پرسمان

1. برای ظهور امام مهدی (علیه السلام) چند نشانه و علامت بیان شده است؟

2. نشانه های حتمی ظهور چیست؟

3. نشانه حتمی ظهور که در شام (سوریه) اتفاق می افتد، چه نام دارد؟

4. از قیام های بر حق پیش از ظهور که برای یاری اش باید شتافت، چه نام دارد؟

5. ویژگی های صیحه آسمانی چیست؟

6. علامتی که بین مکه و مدینه برای ظهور اتفاق می افتد، چیست؟

7. نزدیک ترین علامت ظهور امام مهدی (علیه السلام) چیست؟

ص: 113

1- . مختصر سنن ابی داوود، ج 6، ص 160.

2- . خریده العجائب، ص 199.

3- . متقی هندی، البرهان فی علامات مهدی آخرالزمان، ص 152.

4- . عدوی حمزوی، مشارق الانوار، ص 113.

1. معرفی نشانه های ظهور.
2. تقسیم بندی نشانه های ظهور (حتمی و غیرحتمی، قطعی و غیرقطعی، فرهنگی و تکوینی، قریب و بعید، خاص و عام، منطقه ای و جهانی).
3. اهمیت نشانه های ظهور (ضرورت آشنایی و بیان آنها). 4. زمان و نشانه ها (زمان ظهور و زمان نشانه ها، محاسبه زمان ظهور با وقوع نشانه ها، فاصله بین نشانه ها...).
5. مکان و نشانه ها (مکان هایی که در آنها نشانه تحقق پیدا می کند، لزوم شناسایی و توجه به آنها...).
6. افراد مهم در نشانه های ظهور (سفیانی، دجال، خراسانی، یمنی، نفس زکیه، شعیب بن صالح و سید حسنی...).
7. توصیف و حصر نشانه های حتمی (سفیانی، خسف در بیداء، صدای آسمانی، قتل نفس زکیه در مکه و...); زمان و مکان هر کدام از نشانه ها؛ ویژگی های هر کدام از نشانه ها.
8. ضرورت دانستن عموم مردم در مورد هر کدام از نشانه ها.
9. نقش نشانه های ظهور در شناخت جریان ها و افراد حق و باطل.
10. تأثیر شناخت صحیح نشانه های ظهور، وضع معاصر و پی بردن به تکلیف.

سیره به معنای منطق رفتاری انسان است که در سلسله مبانی و اصول فکری و بینشی افراد ریشه دارد که این منطق رفتاری سبب تحقق نوع ویژه ای از اعمال به صورت پیوسته می شود.

1. سیره امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)

بهترین راه شناخت و آشنایی با سیره اخلاقی و رفتاری امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) شناخت و آشنایی با سیره پیامبر اعظم (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ) است؛ زیرا پیامبر (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ) در این باره می فرماید:

الْمَهْدِيُّ مِنْ وُلْدِي اسْمُهُ اسْمِي وَكُنْيَتُهُ كُنْيَتِي، أَشْبَهُ النَّاسِ بِي خُلُقًا وَ خُلُقًا. (1)

مهدی از فرزندان من است. اسم و کنیه او همان اسم و کنیه من است. او شبیه ترین مردم در صورت و سیرت به من است.

پیامبر اسلام در روایت دیگری در این باره می فرماید:

أَشْبَهُ النَّاسِ بِي فِي شِمَائِلِهِ وَ أَقْوَالِهِ وَ أَفْعَالِهِ. (2)

او (مهدی) شبیه ترین مرد به من در گفتار، کردار و صورت است.

این شباهت های ظاهری و باطنی در روایت های زیادی بیان شده است. (3)

ص: 115

1- . بحار الانوار، ج 51، ص 72.

2- . کمال الدین، ج 1، ص 257.

3- . بحار الانوار، ج 51، ص 120.

در روایتی از امیرمؤمنان حضرت علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) نقل شده است: «أَشْبَهُ النَّاسِ بِرَسُولِ اللَّهِ خُلُقًا وَحُسْنًا؛ او، مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، شبیه ترین مردم به رسول خدا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در اخلاق، رفتار و زیبایی است». (1)

امام حسن عسکری (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، پدر بزرگوار امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در توصیف فرزندش می فرماید: «أَشْبَهُ النَّاسِ بِرَسُولِ اللَّهِ خُلُقًا وَحُسْنًا؛ مهدی، شبیه ترین مردم به رسول خدا در اخلاق و رفتار است». (2)

بی شک، هنگام ظهور و تشکیل حکومت جهانی به وسیله امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، انسان ها شاهد اخلاق نبوی هستند؛ یعنی همان گونه که پیامبر با انسان های زمان خود رفتار می کرد، جانشین دوازدهم او نیز همان روش و سیره را دارد. پیامبر اکرم (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در این باره می فرماید: «يَخْرُجُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي وَيَعْمَلُ بِسُنَّتِي؛ مردی از اهل بیتم خروج می کند و به سنت من عمل می کند». (3)

امام محمد باقر (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در این زمینه می فرماید: «إِذَا قَامَ سَارَ بِسِيرَةِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ)؛ زمانی که (مهدی) قیام کند، به سیره و روش پیامبر عمل می کند». (4)

امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَامُ) هم در این باره می فرماید:

امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در حکومت خود بین مردم به شیوه رفتاری پیامبر رفتار می کند و کارها را همانند عمل و کار پیامبر انجام می دهد. (5)

حتی در نبرد با دشمنان اسلام همانند پیامبر رفتار می کند. خود پیامبر در این زمینه می فرماید: «وَيُقَاتِلُ عَلَي سُنَّتِي؛ او مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) بر سنت من مقاتله می کند». (6)

ص: 116

1- . الملاحم و الفتن، ص 288.

2- . کمال الدین، ج 2، باب 38، ح 7.

3- . بحار الانوار، ج 51، ص 82.

4- . همان، ج 52، ص 347.

5- . ارشاد، ص 391.

6- . عیون الاخبار، ج 2، ص 60.

بنابراین، یکی از شباهت های مهم میان خاتم پیامبران و حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، شباهت در سیره و روش زندگی و شیوه حکومت داری است.

2. اخلاق نبوی

خداوند متعال در آخرین کتاب آسمانی، آیه هابی را در وصف اخلاق آخرین فرستاده اش آورده است که بررسی آنها، ما را به عظمت اخلاق پیامبر راهنمایی می کند. یکی از این آیه ها، آیه شریفه «إِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ»؛ (قلم: 4) است که این اخلاق عظیم هم به برکت توجه پروردگار است. «فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ...» (آل عمران: 159) پس او اسوه حسنه برای تمام جهانیان است: «وَلَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ». (احزاب: 21)

3. جلوه های رفتاری نبوی و مهدوی

اشاره

آینه تمام نمای اخلاق پیامبر اعظم اسلام، فرزند برومندش، حجت خدا، ولی عصر، امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) است. تمام زیبایی ها و کمالات اخلاق پیامبر در وجود یوسف زهرا (سلام علیها) موج می زند. پس عطر محمدی را در وجود امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) باید جست.

نمونه هایی از این پیوستگی ارتباط و پیوند را بر می شماریم:

الف) آراستگی و زیبایی

خداوند متعال، پاکیزگی و آراستگی را دوست دارد. (1)

امام علی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) می فرماید:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) يُرْحَلُ شَعْرَهُ وَ أَكْثَرُ مَا كَانَ يُرْجَلُ شَعْرُهُ بِالْمَاءِ وَ يَقُولُ كَفَى بِالْمَاءِ طَيِّبًا لِلْمُؤْمِنِ. (2)

ص: 117

1- . پیامبر: «ان الله طيب يحب الطيب، نظيف و يحب النظافة»، میزان الحکمه، ج 10، ص 92. در روایت دیگر می فرماید: «ان الله

تعالی جميل يحب جمال و يحب ان يرى اثر نعمته على عبده و يبغض البؤس و التباؤس»، کنز العمال، ح 17162.

2- . مستدرک الوسائل، ج 1، ص 84.

رسول خدا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) موهای خود را آب می زد و مرتب می کرد و می فرمود: «آب، برای پاکیزگی مؤمن کافی است.

پیامبر به جز محیط خانه، در میان اصحاب و اجتماع هم کاملاً آراسته بود. در روایت آمده است که آن حضرت افزون بر خانواده، برای اصحابش نیز خود را می آراست. (1)

درباره آراسته بودن پیامبر همین بس که حتی در سفرهایش هیچ گاه شیشه روغن، شانه، قیچی، مسواک و سرمه را از خود دور نمی کرد. (2)
حتی هزینه عطر و بوی خوش پیامبر از مخارج و هزینه غذا و خوراک او بیشتر بود. امام صادق (عَلَيْهِ السَّلَام) در این باره می فرماید:
«پیامبر برای بوی خوش بیشتر از غذا خرج می کرد». (3)

امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) نیز همانند پیامبر، آراسته، پاکیزه و زیباست. امام علی (عَلَيْهِ السَّلَام) در توصیف امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) می فرماید: «هُوَ شَابٌّ مَرْبُوعٌ حَسَنُ الْوَجْهِ حَسَنُ الشَّعْرِ؛ او (مهدی) جوان، زیبارو و با موهای زیباست». (4) بی سبب نیست که پیامبر اعظم به او لقب «طاووس اهل بهشت» داده است. (5)

ب) مهربانی و محبت

روزی پیامبر اعظم (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) به یاران خود فرمود: «آیا شما را از کسی که از همه به من شبیه تر است آگاه نسازم؟» یاران گفتند: چرا یا رسول الله. حضرت فرمود: «کسی بیشترین شباهت را به من دارد که خُلُقش از همه نیک تر و برخوردش نرم تر و نسبت به برادران دینی خود مهربان تر باشد». (6) به طور کلی پیامبر همیشه با همگان مهربان بود. «كَانَ

ص: 118

1- . مکارم الاخلاق، ج 1، ص 84.

2- . احتجاج، ج 1، ص 85 «و كان رسول الله لا يفارقه في اسفاره قاروره الدهن و المكحله و المقراض و المرآه و المسواک و المشط».

3- . کافی، ج 6، ص 526.

4- . بحار الانوار، ج 51، ص 36.

5- . کمال الدین، ج 51، ص 105.

6- . همان، ج 2، ص 240.

النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) جَمِيلَ الْمُعَاشِرَةِ طَلِقَ الْوَجْهَ؛ پیامبر خوش مشرب بود و با روی گشاده با مردم برخورد می کرد». (1)

پیامبر می فرمود: «پروردگرم مرا به نیکی و بخشش امر می کند و از بخل و کوتاهی برحذر می دارد». (2)

روایت های مربوط به امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) نیز نشان از مهربانی و محبت او دارد. امام علی (عَلَيْهِ السَّلَام) در توصیف امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) می فرماید: «أَوْسَعُكُمْ كَهْفًا؛ مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) از همه بیشتر پناه می دهد». (3)

او مانند پیامبر «رحمه للعالمین» است (4).

برخی برای حضرت، چهل جلوه از مهر و محبت را بیان کرده اند. (5)

ج) مشورت

یکی از ویژگی های پیامبر اعظم (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ)، مشورت با دیگران بود، درباره پیامبر چنین روایت می کنند:

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ كَانَ يَسْتَشِيرُ أَصْحَابَهُ ثُمَّ يَعْزِمُ عَلَى مَا يُرِيدُ. (6)

همانا رسول خدا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) با اصحابش مشورت می کرد. سپس تصمیم بر امر و کاری می گرفت.

تاریخ گواه این مسئله است که پیامبر اعظم (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در جنگ ها با یارانش مشورت می کرد. در جنگ بدر، پیامبر درباره اصل جنگ و محل جنگ با اصحابش مشورت کرد. (7) در جنگ احد نیز خطاب به یارانش فرمود: «نظر خودتان را به من اعلام کنید». (8)

ص: 119

1- . ارشاد القلوب، ص 155.

2- . بحار الانوار، ج 16، ص 231، «أَمَرَنِي رَبِّي بِالسَّخَاءِ وَالْبِرِّ نَهَانِي عَنِ الْبُخْلِ وَالْجَفَاءِ».

3- . همان، ج 51، ص 115.

4- . کافی، ج 1، ص 607.

5- . نک: مسعود، میرمهر پورسیدآقایی، انتشارات حضور، قم.

6- . کافی، ج 2، ص 638.

7- . المغازی، ج 1، ص 48.

8- . همان، ص 209.

فرزند و آخرین جانشین پیامبر هم همانند او با یاران و اصحابش مشورت می کند. در روایتی آمده است که امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در جنگ با سفیانی و سرانجام کار او با یارانش مشورت می فرماید. (1)

د) فروتنی

همه رفتار پیامبر اعظم همراه با تواضع و پرهیز از هرگونه تکبر، نخوت و خودخواهی بود. در روایتی می خوانیم: «كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يَتَشَبَّهَ بِالْمُلُوكِ، پیامبر از تشبه به پادشاهان بیزار بود و خوشش نمی آمد.» (2) به همین دلیل، مانند همگان بر زمین می نشست و دعوت آنها را اجابت می کرد. (3)

فاصله ای بین او و یارانش نبود و اگر شخص غریبی وارد مجلس می شد، پیامبر را نمی شناخت. (4)

درباره اخلاق و رفتار امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) نیز این مسائل نقل شده است. در مفاد عهدنامه امام با یارانش چنین آمده است:

وَيَسْتَرِطُ عَلَى نَفْسِهِ لَهُمْ أَنْ يَمْشِيَ حَيْثُ يَمْشُونَ وَلَا يَأْخُذُ بَوَابِهَا. (5)

امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) با یارانش عهد می بندد که مانند آنان در راه رفتن و حرکت به طور عادی باشد و دربان برای خود نگیرد.

همچنین در توصیف امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) گفته اند: «مَعَ هَيْبَتِهِ مُتَقَرَّبُ إِلَى النَّاسِ؛ او با وجود هیبت خود، با مردم نزدیک و همراه است.» (6)

ه) عدالت

رفتار و عملکرد پیامبر، واژه عدالت را معنی و مفهوم می بخشد. او با همه یاران یک سان برخورد می کرد. در روایت آمده است:

ص: 120

1- الزام الناصب، ج 2، ص 201.

2- کافی، ج 6، ص 272.

3- مکارم الاخلاق، ج 1، ص 47.

4- بحار الانوار، ج 6، ص 229.

5- منتخب الاثر، ص 469.

6- بحار الانوار، ج 52، ص 1.

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) يُقَسِّمُ لِحَظَاتِهِ بَيْنَ أَصْحَابِهِ فَيَنْظُرُ إِلَى ذَا وَإِلَى ذَا بِالسَّوِيَّةِ. (1)

پیامبر لحظاتش را بین یارانش تقسیم می کرد و در نگاه به این و آن به طور مساوی بود.

پیامبر اعظم (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) در تقسیم بیت المال و دیگر جلوه های رفتاری، آئینه تمام نمای عدالت است. امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) هم بر اساس همین عدالت نبوی، در حکومت جهانی خود، عدالت را به همه جهانیان هدیه می دهد. در روایت های فراوانی چنین آمده است: «يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا؛ امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) هم اموال را بین همگان به عدالت و مساوی تقسیم می کند.» (2) ایشان به تمام یارانش امر می کند که با عدالت رفتار کنند. در روایتی آمده است:

يُفَرِّقُ الْمَهْدَى أَصْحَابَهُ... يَأْمُرُهُمْ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ. (3)

امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) اصحابش را در سرتاسر جهان می فرستد و به آنها امر می کند که با عدل و احسان برخورد کنند.

(و) مدارا و بخشش

پیامبر در دوران رسالت و پیش از آن، همواره در برابر آزار، اهل بخشش بود.

وَمَا اِنْتَقَمُ مِنْ شَيْءٍ صُنِعَ اِلَيْهِ اِلَّا اَنْ اِنَّتَهَكَ حُرْمَةَ اللّٰهِ.

از هیچ کس انتقام شخصی نگرفت مگر کسی که حریم الهی را هتک کرده باشد.

امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) در برابر سختی ها همانند پیامبر است. امام محمد باقر (عَلَيْهِ السَّلَام) می فرماید: «إِنَّ صَاحِبَ هَذَا الْأَمْرِ لَوْ قَدَّ ظَهَرَ لَقِيَ مِنَ النَّاسِ مِثْلَ مَا لَقِيَ رَسُولُ اللَّهِ؛ صاحب این امر (امام مهدی) هنگام ظهور، همچون پیامبر و ب یش از ایشان از ناحیه مردم [سختی] خواهد دید.» (4) در

ص: 121

1- . کافی، ج 2، ص 638.

2- . بحار الانوار، ج 51، ص 29.

3- . الامام المهدی، ص 271.

4- . بحار الانوار، ج 52، ص 363.

برخی روایت ها، صبر امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) به صبر ایوب تشبیه شده است. (1)

کلبانگ حدیث

پیامبر اکرم (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) فرمود:

1. فَإِذَا خَرَجَ اللهُ عَنْ ظَهْرِهِ إِلَى الْكَعْبَةِ وَاجْتَمَعَ إِلَيْهِ ثَلَاثُ ثُمَاثٍ وَثَلَاثَةُ عَشَرَ رَجُلًا مِنْ أَتْبَاعِهِ، فَأَوَّلُ مَا يَنْطِقُ هَذِهِ الْآيَةُ: (بَقِيَّةُ اللهِ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ كُنُوتِ الْمُؤْمِنِينَ)، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا بَقِيَّةُ اللهِ وَخَلِيفَتُهُ وَحُجَّتُهُ عَلَيْكُمْ فَلَا يُسَلِّمُ عَلَيْهِ أَحَدٌ إِلَّا قَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَقِيَّةَ اللهِ فِي الْأَرْضِ. (2)

چون ظاهر شود، پشتش را به خانه کعبه تکیه می دهد و تعداد 313 نفر از پیروانش در اطراف او گرد آیند. نخستین چیزی که به زبان می آورد، این آیه شریف است: بقیه الله بهتر است برای شما، اگر مؤمن باشید. «سپس می فرماید: «بقیه الله منم، خلیفه الله منم، حجه الله منم». کسی بر او سلام نمی گوید مگر اینکه بگوید: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَقِيَّةَ اللهِ فِي الْأَرْضِ».

2. مَلَكَ الدُّنْيَا مُؤْمِنَانِ وَكَافِرَانِ، أَمَّا الْمُؤْمِنَانِ فَدُو الْقَرْنَيْنِ وَ سَلِيمَانِ، وَأَمَّا الْكَافِرَانِ فَنَمْرُودُ وَبُخْتُ نَصْرٍ، وَسَيِّمَلِكُهَا خَامِسٌ مِنْ عِتْرَتِي فَهُوَ الْمَهْدِيُّ. (3)

تاکنون چهار نفر بر همه جهان سلطنت کرده اند که دو نفرشان مؤمن و دو نفرشان کافر بوده اند. آنها که مؤمن بودند، عبارتند از: ذوالقرنین و حضرت سلیمان. آنها که کافر بوده اند. عبارتند از: نمرود و بخت نصر. یک نفر پنجمی هم بر سرتاسر جهان حکومت خواهد کرد که او عبارت است از مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) که از عترت من است.

3. يَخْرُجُ فِي آخِرِ أُمَّتِي الْمَهْدِيُّ يَسْقِيهِ اللهُ الْعَيْثَ وَتُخْرَجُ الْأَرْضُ نَبَاتَهَا وَ يُعْطَى صِدْحًا حَا، وَ تَكْتُرُ الْمَاشِيَةَ وَ تَعْظُمُ الْأُمَّةُ، يَعِيشُ سَبْعًا أَوْ تِسْعًا. (4)

در آخر امت من، مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) خارج می شود. خداوند، باران رحمتش را بر او

ص: 122

1- . عيون اخبار الرضا، ج 1، ص 36.

2- . شبلنجی، نورالابصار، ص 172.

3- . حلوانی، عطر الوردی، ص 70.

4- . محمد خضر مصری، نظره فی احادیث المهدی، ص 75، در مجله التمدن الاسلامی، اکتبر 1950 م.

فرو می ریزد و زمین گیاهانش را برای او بیرون می فرستد. مال را به طور مساوی تقسیم می کند؛ دام بسیار فراوان می شود؛ امت اسلامی بسیار شکوه مند می گردد. هفت یا نه سال در میان آنها حکومت می کند.

پرسمان

1. شبیه ترین فرد در سیره و روش به پیامبر چه کسی است؟
2. چند نمونه شباهت در روش زندگی بین پیامبر و امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) نام ببرید؟
3. نمونه هایی از مهربانی و محبت پیامبر و حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام) را بیان کنید؟
4. سیره خاتم الانبیا (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ) و خاتم الاوصياء (عَلَيْهِ السَّلَام) در برخورد با مردم چگونه است؟
5. مدارا و بخشش آخرین پیامبر و آخرین امام در تاریخ و روایت ها چگونه بیان شده است؟

موضوع های پیشنهادی

1. خاستگاه پیوند پیامبر و امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام).
2. ضرورت ارتباط عصر بعثت و عصر ظهور.
3. آسیب شناسی عصر بعثت و عصر ظهور.
4. تشابه رفتاری و الگویی خاتم الانبیا و خاتم الاوصياء.
5. یاران پیامبر و یاران امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام).
6. اهل کتاب در دوران پیامبر و حکومت امام مهدی (عَلَيْهِ السَّلَام).

1. ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، بغداد، دارالکتاب العربی، 1384.
2. ابن ابی زینب، نعمانی، غیبت نعمانی، ترجمه: محمد جواد غفاری، تهران، نشر صدوق، 1376.
3. ابن ابی شیبہ، المصنف، بیروت، دار احیاء التراث العربی، 1381.
4. ابن بابویه، محمد بن علی، علل الشرایع، ترجمه: محمد جواد ذهنی تهرانی، قم، مؤمنین، 1383.
5. -----، عیون الاخبار الرضا(عَلَيْهِ السَّلَامُ)، قم، مکتبه الحیدریه، 1383.
6. -----، کمال الدین و تمام النعمه، ترجمه: منصور پهلوان، دارالحديث، قم، 1382.
7. ابن حبان، الصحیح، بیروت، مؤسسه الرساله، چاپ سوم، 1378.
8. ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد، الصواعق المحرقة علی اهل الرضا و الزندقه، قم، دلیل ما، 1382.
9. ابن سعد، محمد بن سعد، الطبقات الکبری، تهران، فرهنگ و اندیشه، 1374.
10. ابن طاووس، علی بن موسی، التشریف بالمرنن فی التعریف بالفتن، بی جا، مؤسسه صاحب الامر(عَلَيْهِ السَّلَامُ)، 1374.
11. -----، الملاحم و الفتن، ترجمه: نجفی، محمد جواد، تهران،

12. -----، الملاحم و الفتن، تهران، اسلاميه، 1381.
13. -----، فلاح السائل و نجاح المسائل فى عمل اليوم و الليله، قم، مكتبه الاعلام الاسلامى، 1377.
14. ابن عربى، محمد بن على، الفتوحات المكيه، بيروت، دار احياء التراث العربى، بى تا.
15. ابن فارس، زكريا، معجم مقائيس اللغه، بيروت، دار احياء التراث العربى، 1380.
16. ابن فتال، روضه الواعظين، قم، شريف رضى، بى تا.
17. ابن هشام، السيره النبويه، بيروت، دارالفكر، 1370.
18. ابوالفرج اصفهانى، مقاتل الطالبين، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامى، 1380.
19. ابى داوود، السنن، بيروت، دارالفكر، 1378.
20. احمد بن حنبل، المسند، مصحح: شاکر احمد محمد، بيروت، دارالفكر، 1372.
21. اربلى، كشف الغمه عن معرفه احوال الائمة، تهران، مجمع جهانى اهل بيت، 1381.
22. بالادستيان، محمد امين و ديگران، نگين آفرينش، تهران، بنياد فرهنگى حضرت مهدى موعود(عَلَيْهِ السَّلَامُ)، 1383.
23. بيهقى، احمد بن حسين، دلائل النبوه، بيروت، دارالكتب العلميه، 1381.
24. بيهقى، حسين بن على، السنن الكبرى، بيروت، 1377.
25. پورسيد آقاى، مسعود، مير مهد، قم، حضور، 1384.
26. ترمذى، محمد بن عيسى، السنن، بيروت، دارالفكر، 1380.1.

27. تفتازانی، مسعود بن عمر، شرح المقاصد، قم، شریف رضی، 1376.
28. جعفری، محمد صابر، مهدی ستیزان، تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عَلَيْهِ السَّلَامُ) 1384.
29. جولوس، کرینستون، انتظار مسیحا در آیین یهود، ترجمه: حسین توفیقی، قم، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، 1377.
30. حائری یزدی، الزام الناصب فی اثبات الحججه الغائب، قم، دارالهدی، 1384.
31. حاجیان، اسماعیل، حدیث جوانی و یاران امام زمان، تهران، مهام، 1383.
32. حلی، حسن بن یوسف، مختصر بصائر الدرجات، قم، الرسول المصطفی، 1328.
33. حموی یاقوت، معجم البلدان، ترجمه علینقی منزوی، بیروت، دار احیاء التراث العربی، بی تا.
34. حموینی جوینی، ابراهیم بن محمد، فرائد السمطین، مصحح: محمدباقر محمودی، بیروت، مؤسسه المحمودی، 1358.
35. حمیری، عبدالله بن جعفر، قرب الاسناد، قم، مؤسسه آل البيت الاحیاء التراث، 1371.
36. الحناوی، محمد عبد الروف، فیض القدير، بیروت، دارالکتب العلمیه، 1380.
37. خاتون آبادی، میر محمد صادق، کشف الحق، تهران، مؤسسه امام مهدی و بنیاد بعثت، 1361.
38. خزاز، کفایه الاثر، بی جا، بی تا.
39. ذهبی، محمد، تاریخ الاسلام و فیات المشاهیر الاعلام، مصحح: عمر عبدالسلام، بیروت، دارالکتب الاسلامیه، 1369.1.

40. راوندى، قطب الدين، الخرائج والجرائح، بيروت، مؤسسه النور للمطبوعات، 1369.
41. سليمان كامل، روزگار رهايي، ترجمه: على اكبر مهدي پور، تهران، آفاق، 1381.
42. سيوطي، الحاوي للفتاوى، بيروت، دارالفكر، چاپ دوم، 1358.
43. شبلنجي، مؤمن، نورالابصار في مناقب آل البيت النبي المختار (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ)، قم، ذوى القربى، 1384.
44. شعراني، عبدالوهاب بن احمد، اليواقيت و الجواهر في بيان عقائد الاكابر، بيروت، دارالحياة التراث العربى، بى تا.
45. شهروزي البرزنجي، الاشاعه في اشراط الساعه، سوريه، دارالهجره، چاپ دوم، 1374.
46. طبرسى، جليل بن نصر الحسن بن فضل، مكارم الاخلاق، قم، نشر اسلامى، چاپ سوم، 1372.
47. طبرسى، فضل بن حسن، اعلام الورى باعلام الهدى، قم، مؤسسه آل البيت (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ)، 1375.
48. -----، الاحتياج في الرد على اهل اللجاج، قم، دارالاسوه للطباعه و النشر، 1380.
49. -----، مجمع البيان في التفسير القرآن، مصحح: رسولى هاشم، بيروت، مكتبه العلميه الاسلاميه، 1370.
50. طبرى آملی، محمد بن جرير، دلائل الامامه، قم، مؤسسه البعثه، 1363.
51. طوسى، محمد بن حسن، تهذيب الاحكام، بيروت، دارالمعارف للمطبوعات، 1370.
52. -----، كتاب الغيبه، قم، مؤسسه المعارف الاسلاميه، 1370.1.

53. -----، مصباح المتهجد، بيروت، مؤسسه فقه الشيعه، 1369.
54. عظیم آبادی، ابی الطیب محمد شمس الحق، عون المعبود، بیروت، دارالفکر، 1380.
55. عقلائی، احمد بن علی، فتح الباری بشرح صحیح البخاری، بیروت، دارالفکر، 1378.
56. عمیدی، سید تامر هاشم، مهدی منتظر در اندیشه اسلامی، ترجمه: محمداقر محبوب القلوب، قم، جمکران، 1380.
57. عیاشی، محمد بن مسعود، التفسیر العیاشی، بیروت، مؤسسه الاعلمی المطبوعات، 1369.
58. غالب، مصطفی، الامامه وقائم القیامه، بیروت، دارالکتب الهلال، 1360.
59. قاضی زاهدی، احمد، شیفتگان حضرت مهدی (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، قم، نشر حاذق، 1383.
60. قاضی سعید قمی، التوحید، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، 1373.
61. قرطبی، ابی بکر، التذکره، بیروت، دارالفکر، 1382.
62. قزوینی، محمد بن یزید، السنن، بی جا، مکتبه ابن حجر، 1383.
63. قمی، شیخ عباس، سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار، بیروت، دارالاسوه للطباعه و النشر، 1364.
64. -----، مفاتیح الجنان، ترجمه: مهدی الهی قمشه ای، قم، موعود اسلام، 1383.
65. قندوزی، سلیمان بن ابراهیم، ینابیع الموده، قم، شریف رضی، چاپ دوم 1375.
66. کاظمی، حیدر، بشاره الاسلام، تهران، مکتبه نینوی الحدیثه، بی تا.
67. کامل سلیمان، یوم الخلاص، بیروت، دارالکتب البستانی و مکتبه المدرسه و النشر، چاپ ششم، 1364.1.

68. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، تهران، نشر اسلامیه، 1376.

69. کورانی و همکاران، معجم احادیث الامام المهدي (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، قم، مؤسسه المعارف الاسلاميه، 1369.

70. گروهی، امام مهدي (عَلَيْهِ السَّلَامُ) در احادیث شیعه و سنی، تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدي موعود (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، 1384.

71. مبارکفوری، عبدالرحمن، تحفه الاحوذی، بیروت، داراحیاء التراث العربی، بی تا.

72. متقی هندی، علاءالدین علی، البرهان فی علامات مهدي آخر الزمان، قم، مطبعه الخيام، 1375.

73. -----، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، مصحح: حیانی بکری، بیروت، دارالکتب العلمیه، چاپ دوم، 1383.

74. مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، بیروت، دارالمعارف المطبوعات، 1379.

75. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ترجمه: حمیدرضا شفیعی، قم، دارالحدیث، 1383.

76. مروزی، نعیم بن حمار، الفتن، قم، مکتبه حیدریه، 1382.

77. -----، الفتن، بیروت، دار المعرفه، 1384.

78. مری جوویور، درآمدی بر مسیحیت، ترجمه: حسن قنبری، قم، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، 1381.

79. مفید، محمد بن نعمان، الاختصاص، قم، مؤسسه النشر الاسلامی، 1362.

80. -----، الارشاد، تهران، نشر اسلامیه، 1376.

81. مقدسی شافعی، یوسف بن یحیی، عقد الدرر فی اخبار المنتظر، قاهره، مکتبه عالم الفکر، 1358.

82. مقدسی، ابن یوسف، فرائد فوائد الفکر فی الامام المهدي المنتظر، قم،

83. موسوى اصفهانى، سيد محمد تقى، مكيال المكارم، ترجمه: حائرى قزوینى، جمكران، 1385.
84. مهدى پور، على اكبر، كتاب نامه حضرت مهدى (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، قم، الهادى، 1380.
85. مير لوحى اصفهانى، محمد، مختصر كفايه المهتدى المعرفه المهدى (عَلَيْهِ السَّلَامُ)، دفتر نشر فرهنگ، 1385.
86. نورى، حسين بن محمد تقى، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، قم، آل البيت (عَلَيْهِمُ السَّلَامُ)، چاپ سوم، 1369.
87. واقدى، محمد بن عمر، المغازى، قم، مكتبه الاعلام الاسلامى، 1376.
88. هاكس، جميز، قاموس كتاب مقدس، تهران، اساطير، 1360.
89. هيشمى، على بن ابن بكر، مجمع الزوائد و منبع الفوائد، بيروت، دارالفكر، 1384.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند یکسانند؟

سوره زمر / 9

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

